

Organisationsutskottets betänkanden

O 2023:1–11

Organisationsutskottets betänkanden

- O 2023:1 Indelningsfrågor
- O 2023:2 Begravningsfrågor
- O 2023:3 Strukturfrågor
- O 2023:4 Kyrkomötets arbetsformer
- O 2023:5 Valfrågor
- O 2023:6 Friare församlingstillhörighet
- O 2023:7 Betydelsen av volontärskap
- O 2023:8 Antal ledamöter i kyrkofullmäktige
- O 2023:9 Kyrkoavgiftens användning på lokal nivå
- O 2023:10 Mötestider för beslutande organ
- O 2023:11 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprovsnämnd

---

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2023:1

Indelningsfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas dels kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 4, Beslut om ändringar i den lokala strukturen, dels motionerna 2023:15 och 2023:50 som på olika sätt berör frågor om kyrkans indelning i församlingar och pastorat. Utskottet föreslår att kyrkomötet antar kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen men avslår båda motionerna.

Till betänkandet finns en reservation.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Skrivelsens förslag	3
Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 4, Beslut om ändringar i den lokala strukturen	3
Motionernas förslag	3
Motion 2023:15 av Eva Nordung Byström, Ändringar av den lokala strukturen	3
Motion 2023:50 av Roger Larsson, Frikoppla församlings- och kommungränser	3
Yttrande från kyrkorättsnämnden	3
Bakgrund	3
Beslutskompetens indelningsbeslut	3
Relationsändringen	3
Strukturutredningen	4
Gällande bestämmelser	4
Bakgrunden till gällande bestämmelser	5
Uppdraget från kyrkomötet 2021 och kyrkostyrelsens skrivelse.....	5
Tidpunkten för ikraftträdande av indelningsbeslut	6
Gällande bestämmelser	6
Bakgrunden till nu gällande undantagsbestämmelse	6
Församlingsgränsernas koppling till kommungränser	7
Gällande bestämmelser	7
Motiven bakom kopplingen till kommungräns.....	8
Utskottets överväganden	9
Beslut om ändringar i den lokala strukturen.....	9
Motion 2023:15 Ändringar av den lokala strukturen.....	10
Motion 2023:50 Frikoppla församlings- och kommungränser	10
Bilaga 1 Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut	12
Bilaga 2 Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:4y	16

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2023:1

Kyrkomötet beslutar att

1. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen,
2. avslå motion 2023:15,
3. avslå motion 2023:50.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 4, Beslut om ändringar i den lokala strukturen

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Motionernas förslag

Motion 2023:15 av Eva Nordung Byström, Ändringar av den lokala strukturen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att det inte ska finnas någon huvudregel vad gäller tidpunkt för ikraftträdande av ändring av den lokala strukturen.

Motion 2023:50 av Roger Larsson, Frikoppla församlings- och kommungränser

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att 37 kap. 7 b § kan strykas.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, avsnitt 4, i Kn 2023:4y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Beslutskompetens indelningsbeslut

Relationsändringen

Före år 2000 var det i första hand Kammarkollegiet och i vissa fall regeringen som beslutade om ändringar i församlingsindelningen. När frågor om församlingsindelningen och ändringar i denna, genom de ändrade relationerna mellan kyrkan och staten, blev en inomkyrklig angelägenhet övertogs beslutskompetensen i dessa frågor i huvudsak av stiftsstyrelserna. Stiftsstyrelserna hade redan tidigare haft beslutanderätten i fråga om ändringar i indelningen i pastorat (kyrkoherdens tjänstgöringsområde), flerpastoratssamfälligheter och kontrakt. Kyrkostyrelsen gavs mandatet att besluta om sådana ändringar i stiftsindelningen som består i att en eller flera församlingar förs över från ett stift till ett angränsande stift. Kyrkomötet fick uppgiften att fatta beslut om att bilda eller att upplösa ett stift.

Strukturutredningen

Kyrkomötet gav 2007 i uppdrag åt kyrkostyrelsen att utreda hur den lokala nivån kunde göras enklare och tydligare pastoralt, administrativt och ekonomiskt. Året efter tillsatte kyrkostyrelsen en utredning med det övergripande syftet att skapa bästa möjliga förutsättningar för församlingarna att fullgöra sin grundläggande uppgift.

Utredningen – som antog namnet Strukturutredningen – överlämnade i mars 2011 sitt betänkande *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2). Med anledning av utredningen lade kyrkostyrelsen fram en skrivelse (KsSKr 2012:5) till 2012 års kyrkomöte med förslag till ändringar i kyrkoordningen rörande den lokala strukturen. Skrivelsen behandlades av organisationsutskottet som föreslog kyrkomötet att, i här relevant avseende, bifalla kyrkostyrelsens förslag, vilket också blev kyrkomötets beslut (O 2012:2, KmSkr 2012:2).

De strukturförändringar på Svenska kyrkans lokala nivå som beslöts av kyrkomötet 2012 innebar bland annat att begreppet pastorat gavs en ny betydelse, vilket i sin tur medförde ändringar i bestämmelserna om bildande, ändring och upplösning av pastorat. Församlingarna fick delvis också en ny ställning i och med den samverkan som nu sker i pastorat, vilket i sin tur har påverkat församlingsindelningen.

Gällande bestämmelser

Kyrkoordningens bestämmelser om ändringar i den lokala strukturen återfinns i 37 kap. Ändringar i indelningen m.m. I kapitlets 2–4 §§ anges vad en församling som inte ingår i ett pastorat, respektive ett pastorat, ska kunna fullgöra. Av 37 kap. 5 § framgår att stiftsstyrelsen ska verka för en ändamålsenlig lokal struktur. I bestämmelsen anges vidare att stiftsstyrelsen fortlöpande ska följa utvecklingen och snarast initiera åtgärder när så behövs för att bestämmelserna i 2–4 §§ ska kunna följas.

Kompetensen att fatta beslut om indelningsändringar och beslut om samverkan på lokal nivå regleras i 37 kap. 6–7 §§.

Av 6 § framgår att stiftsstyrelsen beslutar om ändringar av den indelning som avser församlingar som inte ingår i ett pastorat. Om en församling som ingår i ett pastorat inte uppfyller kriterierna i 3 §, får stiftsstyrelsen även i ett sådant fall, efter samråd med pastoratet och dess församlingar, besluta om en ändrad församlingsindelning.

Av 6 a § framgår att stiftsstyrelsen även beslutar om bildande, ändring och upplösning av *pastorat* om inte annat framgår av 7 och 7 a §§. Vad som syftas på här är att en församlings kyrkofullmäktige får besluta om att indela församlingen i flera församlingar så att församlingen blir ett pastorat (7 § andra stycket). Innan ett sådant beslut fattas ska samråd ske med stiftsstyrelsen. Om en ändring av den lokala strukturen berör flera stift är det kyrkostyrelsen som beslutar om ändringen (7 a §).

Av 7 § första stycket framgår att det är pastoratets kyrkofullmäktige som beslutar om ändringar av församlingar *inom* pastoratet. Innan fullmäktige fattar sitt beslut ska församlingsråden i pastoratets församlingar ges tillfälle att yttra sig och samråd ske med stiftsstyrelsen. Trots dessa bestämmelser får stiftsstyrelsen också besluta om en ändring av församlingsindelningen i ett pastorat om den behövs bara på grund av oregelbundenhet i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena.

Ett pastorats beslut om ändringar av församlingar inom pastoratet och en församlings beslut om indelning i flera församlingar ska fastställas av stiftsstyrelsen för att gälla. Innan stiftsstyrelsen fattar sitt beslut ska domkapitlet ges tillfälle att yttra sig.

Bakgrunden till gällande bestämmelser

I samband med strukturreformen ändrades beslutsbefogenheten på så sätt att det idag, som framgått ovan, är pastoraten själva som beslutar om sin interna församlingsstruktur samt att en församling själv kan besluta om att dela sig och bilda ett pastorat. Som skäl för ändringen framhölls pastoratets övergripande ansvar för den grundläggande uppgiften och att det är ett mer renodlat pastoralt perspektiv som ska vara avgörande för församlingsindelningen inom ett pastorat.

Strukturutredningens förslag om ändringar i beslutsbefogenheten möttes av kritik från vissa remissinstanser som framhöll en oro för osämja och/eller kortsiktiga beslut. Kyrkostyrelsen poängterade dock att stiftsstyrelsens medverkan inte begränsar sig till att ta ställning till de beslut som pastoratet har fattat, utan att stiftsstyrelsen utifrån sitt övergripande ansvar för den lokala strukturen och sin tillsyns- och främjandefunktion också har en viktig roll när det gäller församlingsindelningen inom ett pastorat och att beslut om ändringar ska förberedas i en dialog med stiftsstyrelsen. Kyrkostyrelsen underströk också stiftsstyrelsens och domkapitlets ansvar att initiera en process om ett pastorat inte agerar i det fall en församling inte längre uppfyller de församlingskriterier som uppställs i kyrkoordningen och detta är känt för pastoratet. Vidare menade kyrkostyrelsen att stiftsstyrelsen har möjlighet att i fall som dessa besluta om en ändrad församlingsindelning.

Uppdraget från kyrkomötet 2021 och kyrkostyrelsens skrivelse

Uppdraget

Vid kyrkomötet 2021 behandlades motion 2021:70, vari det i punkten 1 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att beslut om indelningsändringar inom pastorat och av församlingar som inte ingår i pastorat, i likhet med övriga indelningsändringar ska fattas av stiftsstyrelsen.

Organisationsutskottet som beredde motionen anförde i betänkandet O 2021:3 att en konsekvent och enkel ordning bör råda gällande beslut om ändringar i den lokala strukturen och att stiftsstyrelsen därför borde ha beslutsbefogenheten när det gäller både beslut om församlingsindelning och den lokala strukturen i övrigt. Enligt utskottet skulle ett sådant mandat tydligt ge uttryck för stiftets övergripande uppdrag att främja och ha tillsyn över församlinglivet. Vidare framhölls att det behövdes en anpassning av kyrkoordningen för att det mandat som kyrkofullmäktige enligt 37 kap. 7 § har att fatta beslut om ändringar i den lokala strukturen i stället ska flyttas över till stiftsstyrelsen. Organisationsutskottet föreslog mot den bakgrunden att motionen skulle bifallas, vilket även blev kyrkomötets beslut (KmSkr 2021:7).

Kyrkostyrelsens skrivelse

Med anledning av kyrkomötets beslut presenterar kyrkostyrelsen i sin skrivelse Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 4, ett förslag till kyrkoordningsändringar i enlighet med kyrkomötets beslut. Förslagen baseras på en inom kyrkokansliet upprättad promemoria, *Beslut om ändringar i den lokala strukturen*, som har remitterats till bland annat samtliga stift samt fyra församlingar/pastorat inom varje stift. En majoritet av de remissinstanser som yttrat sig har tillstyrkt de föreslagna ändringarna.

I skrivelsen föreslås ett antal ändringar i kyrkoordningens kapitel 37 som innebär att de beslut som enligt nuvarande ordning fattas av kyrkofullmäktige – med fastställelse av stiftsstyrelsen – i stället ska fattas av stiftsstyrelsen. De föreslagna ändringarna innebär att stiftsstyrelsen kommer ha det fulla ansvaret och beslutskompetensen vad gäller beslut rörande ändringar i den lokala strukturen. Enda undantaget gäller

kyrkostyrelsens fortsatta mandat att besluta om dels ändringar som beror på att en kommungräns ändras, dels ändringar som berör flera stift.

Tidpunkten för ikraftträdande av indelningsbeslut

Gällande bestämmelser

Enligt huvudregeln i 37 kap. 15 § första stycket kyrkoordningen ska, när stiftsstyrelsen har fattat ett beslut om att ändra indelningen av församlingar som inte ingår i pastorat eller fattat beslut om bildande, ändring eller upplösning av pastorat, kyrkofullmäktige utses vid ordinarie kyrkoval. Ska så ske träder beslutet, enligt 37 kap. 16 § kyrkoordningen, i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum. Ett sådant beslut ska, enligt 37 kap. 17 § första stycket kyrkoordningen vara fattat senast den 1 januari det år som valet äger rum. Första stycket i 17 § ger uttryck för det som före en ändring 2017 var den indirekt förutsatta huvudregeln om att det ska hållas val av kyrkofullmäktige i nya eller ändrade församlingar respektive pastorat.

Om det finns särskilda skäl får stiftsstyrelsen, enligt 37 kap. 15 § andra stycket första meningen kyrkoordningen, besluta att en ändring som innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas genom sammanläggning av församlingar eller pastorat ska träda i kraft under pågående mandatperiod. Detsamma gäller, enligt samma styckes andra mening, en ändring som är av så begränsad omfattning att församlingen eller pastoratet även under återstoden av mandatperioden bör kunna företrädas av tidigare valda organ. I dessa fall träder beslutet i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet (37 kap. 16 § andra stycket kyrkoordningen) och beslutet ska vara fattat senast den 1 april året innan det ska träda i kraft (37 kap. 17 § första stycket kyrkoordningen).

Av 37 kap. 34 § kyrkoordningen framgår att interimisdelegerade blir kyrkofullmäktige och interimisstyrelsen kyrkoråd under resterande del av mandatperioden vid en ändring under en mandatperiod. Om en ny församling bildas av församlingar som utgör ett pastorat blir dock, vilket framgår av 37 kap. 15 § fjärde stycket kyrkoordningen, kyrkofullmäktige i pastoratet kyrkofullmäktige i den nybildade församlingen. Det tidigare pastoratets kyrkoråd blir kyrkoråd i den nya församlingen.

Bakgrunden till nu gällande undantagsbestämmelse

När kyrkoordningen trädde i kraft den 1 januari 2000 var möjligheten att besluta om indelningsändringar med annan ikraftträdandetidpunkt än den 1 januari året efter valåret begränsad till de situationer då ändringen var av så begränsad omfattning att församlingen under återstoden av mandatperioden kunde företrädas av redan tidigare valda organ. Till kyrkomötet 2003 hade, genom två olika motioner, föreslagits att det borde vara möjligt att, även i andra fall än då församlingen kunde företrädas av redan tidigare valda organ, genomföra indelningsändringar med ikraftträdande under pågående mandatperiod.

Organisationsutskottet som behandlade motionerna i sitt betänkande Strukturfrågor inom Svenska kyrkan (O 2003:1) föreslog kyrkomötet besluta att, med anledning av motionerna, ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda de frågeställningar som väckts i motionerna. Detta blev också kyrkomötets beslut (KmSkr 2003:5). Utskottet anförde i sina överväganden att det var viktigt att mognadsprocesser inte forcerades genom fixerade beslutstidpunkter. Eftersom de flesta beslut om indelningsändringar måste fattas senast den 31 december året före valåret och med genomförande den 1 januari året efter det år då val har hållits, såg utskottet också att det fanns en risk att processen

för genomförande av indelningsändringar skulle stanna upp under valåret (O 2003:1, sidan 8).

O 2023:1

Kyrkostyrelsen redovisade redan till 2004 års kyrkomöte resultatet av det givna uppdraget. I sin skrivelse Översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen, KsSkr 2004:8 föreslog kyrkostyrelsen den bestämmelse som nu återfinns i 37 kap. 15 § andra stycket första meningen kyrkoordningen och som säger att beslut om en indelningsändring som innebär att en ny församling (numera också pastorat) bildas genom sammanläggning av församlingar (numera också pastorat) kan träda i kraft under pågående mandatperiod om det finns särskilda skäl.

Det bör noteras att möjligheten att göra indelningsändringar enligt nämnda undantag är begränsad till sammanläggning av församlingar och/eller pastorat och följaktligen inte är tillämplig vid delning av en församling eller ett pastorat. Kyrkostyrelsen anförde rörande detta att i och med att indelningsdelegerade (nu interimisdelegerade) skulle väljas bland de i direkta val utsedda ledamöterna i beslutande organ i de församlingar som skulle ingå, kunde indelningsändringar under mandatperioden endast komma i fråga gällande sammanläggning av församlingar (numera också pastorat). Kyrkostyrelsen anförde vidare att man bedömde att det inte fanns samma behov av att kunna dela en församling under pågående mandatperiod som att i vissa fall lägga samman flera församlingar och ville därför inte komplicera regelverket med ytterligare bestämmelser om delning av en församling under pågående mandatperiod.

Kyrkostyrelsen framhöll också att regeln om att indelningsändringar träder i kraft den 1 januari året efter valåret även fortsatt skulle gälla som ”en mycket klar huvudregel”. Motivet härför var enligt kyrkostyrelsen att ledamöterna i beslutande organ skulle utses vid direkta val.

Kyrkostyrelsen uttalade sig i skrivelsen också kring vad som skulle kunna utgöra sådana särskilda skäl som skulle kunna innebära att stiftsstyrelsen kunde besluta om indelningsändring enligt undantagsbestämmelsen. I första hand skulle, menade kyrkostyrelsen, sådana särskilda skäl kunna vara att de enheter som direkt berörs av indelningen hade ansökt om denna hos stiftsstyrelsen, eller att en inledd process i riktning mot en indelningsändring inte hade hunnit avslutas i tid för att ändringen skulle kunna träda i kraft vid början av en ny mandatperiod. En annan tänkbar situation som enligt kyrkostyrelsen skulle kunna utgöra särskilda skäl var att det under en mandatperiod uppkommer mycket stora problem avseende till exempel ekonomi eller tillgång till personal eller annat som enligt stiftsstyrelsens bedömning skulle leda till en indelningsändring. Det kan, anförde kyrkostyrelsen vidare, också tänkas att det inte finns tillräckligt antal personer som är beredda att ta på sig uppdrag som förtroendevalda.

Församlingsgränsernas koppling till kommungränser

Gällande bestämmelser

Enligt 37 kap. 7 b § kyrkoordningen har kyrkostyrelsen en möjlighet att i vissa fall på egen hand ändra en församlingsgräns. Det gäller i de fall en församlingsgräns sammanfaller med en kommungräns som ändras i enlighet med 1 och 2 §§ i lagen (1970:991) om ändring i kommunal indelning i samband med fastighetsbildning. Då får kyrkostyrelsen ändra församlingsgränsen så att denna fortsätter följa kommungränsen. Bakgrunden till bestämmelsen är att det, när fastighetsbildning sker över en kommungräns, kan bli så att även kommungränsen ändras. Så blir fallet om två till varandra angränsande fastigheter som ligger i varsin kommun läggs samman till en fastighet.

Bestämmelsen i 37 kap. 7 b § kyrkoordningen säger inte att så måste ske utan endast att kyrkostyrelsen "får" justera gränsen. Bestämmelsen ska snarast läsas som en beslutskompetensregel som ger kyrkostyrelsen mandat att fatta den här typen av beslut om smärre justeringar i församlingsgränserna som annars hade behövt beslutas enligt det normala regelverket. Detta framgår av paragrafens andra mening som säger att kyrkostyrelsens mandat inte gäller om beslutet kräver pastorala överväganden. I sådana fall ska i stället beslutet fattas av stiftsstyrelsen.

Omfattningen av kyrkostyrelsens beslutsmandat är tämligen begränsat och torde i praktiken endast avse obebodd mark. I samband med att bestämmelsen infördes i kyrkoordningen genom beslut av 2015 års kyrkomöte anförde kyrkostyrelsen i sin kyrkoordningsskrivelse (KsSkr 2015:3) att det torde krävas någon form av pastorala överväganden i samtliga de fall då en rättning av församlingsgräns påverkar personer så att dessa genom ändringen byter församlingstillhörighet.

Det föreskrivs i bestämmelserna ingen skyldighet för kyrkostyrelsen att samråda med berörda församlingar inför ett beslut enligt 37 kap. 7 b § vilket hänger samman med att det rör sig om mindre gränsjusteringar. Ett samrådskrav skulle för dessa fall riskera att göra processen tämligen utdragen vilket inte har ansetts stå i proportion till gränsändringarnas ringa betydelse för församlingsverksamheten (KsSkr 2015:3). Det framgår dock av 37 kap. 17 § tredje stycket kyrkoordningen att kyrkostyrelsen genast ska underrätta berörda stiftsstyrelser om sina beslut enligt 7 b §. Det förutsätts att stiftet i sin tur informerar berörda församlingar/pastorat.

Genom den uttryckliga hänvisningen till 1 och 2 §§ i lagen (1970:991) om ändring i kommunal indelning i samband med fastighetsbildning framgår att en rättning av församlingsgräns endast kan ske då kommungränsen ändrats till följd av en fastighetsbildningsåtgärd och inte när en kommungräns ändras av andra skäl, till exempel delning eller sammanläggning av kommun/kommuner. Kommungränsjusteringar i samband med fastighetsbildning enligt nämnda lag är tämligen vanliga och sker löpande. Dock är det ovanligt att det påverkar någon person. Enligt statistik från Lantmäteriet är det under ett normalår färre än tio personer totalt i landet som byter kommuntillhörighet på grund av fastighetsbildningsåtgärder över kommungränser.

Motiven bakom kopplingen till kommungräns

Trots att kyrkan inte, sedan 2000, har någon laglig skyldighet att se till att församlingsgränserna följer kommungränserna har så ändå skett kontinuerligt. Denna följsamhet mellan församlingsgränser och kommungränser möjliggjordes fram till den 31 december 2015 av att Lantmäteriet, enligt 28 § fastighetsbildningskungörelsen (1971:762), hade en skyldighet att informera kyrkan om det hade fattats ett fastighetsbildningsbeslut som kunde föranleda ändring av församlingsgräns. När bestämmelsen i fastighetsbildningskungörelsen, i samband med att folkbokföring inte längre skulle ske på församling, upphörde att gälla den 1 januari 2016 kom stiftet inte längre att erhålla någon information från Lantmäteriet om ändringar i fastighetsindelningen. Eftersom kyrkan inte har skyldighet att följa fastighetsgränser spelade detta i sig formellt ingen roll. Det fanns dock, enligt kyrkostyrelsens uppfattning, tungt bärande skäl som talade för att kyrkans geografiska församlingsindelning även fortsatt borde ta hänsyn till kommungränsernas sträckning. I sin kyrkoordningsskrivelse till 2015 års kyrkomöte (KsSkr 2015:3) föreslog kyrkostyrelsen därför den bestämmelse som numera återfinns i 37 kap. 7 b §.

Kyrkostyrelsen framhöll att det från en allmän utgångspunkt inte kunde sägas vara ändamålsenligt om en eller flera mindre delar av en församling hamnar i en annan kommun än resten av församlingen. Många församlingar och pastorat, menade man,

har ett upparbetat samarbete med den kommun i vilken församlingen är belägen. Detta gäller inte minst samarbete mellan församlingens diakonala verksamhet och kommunens verksamhet inom socialnämndens område, men även inom till exempel kommunens äldrevård finns ofta ett upparbetat samarbete med den lokala församlingen/det lokala pastoratet. Vidare har många församlingar krisberedskapssamarbete med kommunen och deltar bland annat i så kallade POSOM-grupper eller liknande grupper för psykiskt och socialt omhändertagande. På vissa håll i landet finns också en regional samverkan inom länet i krisberedskapsfrågor. Av betydelse i sammanhanget, påpekade kyrkostyrelsen, var att församlingens arbete, enligt den lokaliseringsprincip som kommer till uttryck i 2 kap. 1 § kyrkoordningen, riktar sig till alla som vistas inom församlingens gränser, oberoende av kyrkotillhörighet och oberoende av bostadsort. Det kan handla om flyktingar, människor som är intagna på olika typer av institutioner, som går i skola inom församlingens gränser eller vistas som turister i församlingen. Mot bakgrund härav, anförde kyrkostyrelsen, skulle en församling som ligger spridd i flera kommuner behöva ha samarbete med samtliga dessa.

Vidare framhölls att länsstyrelserna, enligt 10 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144), utövar tillsyn över begravningsverksamheten. Länsstyrelsen ansvarar också för det statliga kulturmiljöarbetet i länet, vilket bland annat innebär att det är länsstyrelsen som lämnar tillstånd till ändring av flertalet kyrkobyggnader och kyrkotomter och lämnar tillstånd till avyttring, flyttning och ändring/reparation av vissa kyrkliga inventarier. Länsstyrelsen ska också yttra sig över fördelningen inom länet av kyrkoantikvarisk ersättning. Vidare har länsstyrelsen tillsyn över de stiftelser som många församlingar förvaltar. Eftersom varje län utgörs av vissa utpekade kommuner kan det inte, om en församling ligger i fler än en kommun, uteslutas att församlingen/pastoratet/-begravningshuvudmannen skulle behöva relatera till två tillsynsmyndigheter i frågor som rör begravningsverksamheten, de kyrkliga kulturminnena och stiftelseförvaltning.

Utskottets överväganden

Beslut om ändringar i den lokala strukturen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Det var organisationsutskottet som vid kyrkomötet 2021 föreslog bifall till en motion med innebörd att kyrkostyrelsen skulle återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att samtliga beslut om indelningsändringar, undantaget sådana indelningsbeslut där kyrkostyrelsen har beslutsbefogenheten, ska fattas av stiftsstyrelsen.

Utskottet konstaterar att de kyrkoordningsändringar som föreslås liksom kyrkostyrelsens motiveringar till bestämmelserna är tydliga och väl avvägda. Utskottet vill särskilt lyfta fram det kyrkostyrelsen anför om vikten av att lokal nivå är delaktig i beredningsprocessen och betydelsen av ett bra samrådsförfarande. Utskottet delar kyrkostyrelsens uppfattning att stiftsstyrelsernas behöver arbeta för att bli än tydligare i sin tillämpning av samrådsbestämmelsen. Enligt utskottet kan en gedigen samrådsprocess antas bli särskilt betydelsefull nu när kyrkofullmäktige mister sin befogenhet att fatta egna indelningsbeslut.

Sammanfattningsvis anser utskottet att kyrkostyrelsen tagit sig an det uppdrag man fick från kyrkomötet 2021 på ett bra sätt och föreslagit ändamålsenliga justeringar av bestämmelserna. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska bifalla kyrkostyrelsens förslag.

Motion 2023:15 Ändringar av den lokala strukturen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:15.

Utskottet konstaterar att frågan om tidpunkten för ikraftträdande av indelningsbeslut har flera dimensioner. Den kraft och energi som församlingens medlemmar och anställda lägger på en indelningsprocess är ofta omfattande och kan i vissa fall vara svår att förena med en kyrkovalsprocess. Det är inte alltid helt enkelt att samtidigt bedriva en sammanläggningsprocess i vilken personer försöker finna former för att samspela med varandra i nya konstellationer med en valprocess som i sig innebär att samma personer förväntas tydliggöra var de står i relation till varandra.

Enligt utskottet talar emellertid övervägande skäl för att det även fortsatt bör finnas en huvudregel om att indelningsändringar ska träda i kraft den 1 januari året efter valåret.

Ett sådant skäl har att göra med demokratiaspekter. Indelningsändringar som sker under en mandatperiod medför att indelningsdelegerade kan utses tämligen kort tid efter att direkta val hållits. På det sättet får inte de direkta valen det genomslag väljarna har anledning att förvänta sig.

Ett annat skäl har att göra med behovet av ett tydligt regelverk. Regelverk blir, enligt utskottets mening, ofta svårare att tillämpa om det inte finns någon huvudregel då avsaknaden av huvudregel kan skapa större tolkningsutrymme och bidra till osäkerhet om vad som gäller. Däremot är den möjlighet till undantag från huvudregeln som redan finns viktig. Enligt utskottet kan det vara ett problem att undantagsmöjligheten emellertid upplevs som för snäv och därför utnyttjas endast i begränsad omfattning. Utskottet vill här understryka betydelsen av att stiftsstyrelserna använder den möjlighet att fatta beslut om indelningsändringar under pågående mandatperiod som ändå finns. Detta vore enligt utskottets mening en bättre lösning på den problematik som påtalas i motionen än en kyrkoordningsändring.

Mot bakgrund av vad utskottet anfört bör motion 2023:15 avslås.

Motion 2023:50 Frikoppla församlings- och kommungränser

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:50.

Utskottet kan konstatera att bestämmelsen i 37 kap. 7 b § kyrkoordningen ger en möjlighet men ställer inte ett krav på att ändra en församlingsgräns så att den sammanfaller med en kommungräns. Det finns, som framgår av bakgrundsbeskrivningen, goda skäl för att ha kvar denna möjlighet. Som exempel kan nämnas att många församlingar och pastorat har ett upparbetat samarbete med kommunen. Mot den bakgrunden bör motion 2023:50 avslås.

Uppsala den 6 oktober 2023

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Fungmark, Håkan Widepalm, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Lars B Andersson, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson, Elisabeth Lindahl och Aina Nordqvist.

O 2023:1

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för avslag till kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, avsnitt 4.

Carin Åblad Lundström

Bilaga 1

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,

dels att 37 kap. 6 a och 7 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 37 kap. 6 a och 7 §§ ska utgå,

dels att 37 kap. 6, 7 a, 8, 11, 14–19, 29 och 35 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 37 kap. 6 § ska lyda ”Stiftsstyrelsens beslut om den lokala strukturen”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 kap.

6 §

Stiftsstyrelsen beslutar om *ändringar* av den *indelning* som avser församlingar som inte ingår i ett pastorat.

Om en församling som ingår i ett pastorat inte uppfyller kriterierna i 3 § får stiftsstyrelsen, efter samråd med pastoratet och dess församlingar, besluta om en ändrad församlingsindelning.

Trots bestämmelserna i 7 § första stycket får stiftsstyrelsen också besluta om en ändring av församlingsindelningen i ett pastorat om den behövs bara på grund av oregelbundenhet i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena.

Av 7 § framgår att kyrkofullmäktiges beslut om ändrad församlingsindelning i ett pastorat ska vara fastställt av stiftsstyrelsen för att gälla.

Stiftsstyrelsen beslutar om *indelningen* av församlingar inom ett stift samt om *bildande, ändring och upplösning* av pastorat (*den lokala strukturen*) om inte annat framgår av 7 a och 7 b §§.

7 a §

Om en ändring av den lokala strukturen enligt 6 § eller 6 a § berör församlingar eller pastorat i flera stift beslutar kyrkostyrelsen om ändringen. Kyrkostyrelsen ska då fullgöra de uppgifter som annars ligger hos stiftsstyrelsen enligt 8, 11, 12, 14, 29, 30 och 32 §§. Samrådet enligt 8 § ska även omfatta stiftsstyrelserna och domkapitlen i de stift som berörs av ändringen.

Om en ändring av den lokala strukturen enligt 6 § berör församlingar eller pastorat i flera stift beslutar kyrkostyrelsen om ändringen. Kyrkostyrelsen ska då fullgöra de uppgifter som annars ligger hos stiftsstyrelsen enligt 8, 11, 12, 14, 29, 30 och 32 §§. Samrådet enligt 8 § ska även omfatta stiftsstyrelserna och domkapitlen i de stift som berörs av ändringen.

8 §

I ett ärende enligt 6 § *första stycket eller 6 a §* ska stiftsstyrelsen göra den utredning som behövs. Församlingar och pastorat ska lämna uppgifter och i övrigt i skälig omfattning hjälpa till i utredningsarbetet, om stiftsstyrelsen begär det.

Vid utredningen ska stiftsstyrelsen samråda med berörda församlingar och pastorat samt med domkapitlet. Sådant samråd behöver inte äga rum om ändringen bara beror på oregelbundenhet i indelningen.

Om den ändring som utredningen i första hand avser också bör leda till någon annan ändring som stiftsstyrelsen får besluta om, ska utredningen omfatta även denna ändring.

I ett ärende enligt 6 § ska stiftsstyrelsen göra den utredning som behövs. Församlingar och pastorat ska lämna uppgifter och i övrigt i skälig omfattning hjälpa till i utredningsarbetet, om stiftsstyrelsen begär det.

11 §

Fördelningen av tillgångar och förbindelser ska grundas på vad som är ändamålsenligt och skäligt. Församlingarna och pastoraten får träffa en överenskommelse om hur fördelningen ska göras.

Regleringen ska fastställas av stiftsstyrelsen i beslut enligt 6 *och 6 a §§*. Är församlingarna och pastoraten inte överens om fördelningen ska stiftsstyrelsen göra denna.

Regleringen ska fastställas av stiftsstyrelsen i beslut enligt 6 §. Är församlingarna och pastoraten inte överens om fördelningen ska stiftsstyrelsen göra denna.

14 §

Stiftsstyrelsen får i beslut enligt 6 *och 6 a §§* utfärda de ytterligare bestämmelser som behövs för att ändringen ska kunna genomföras.

Om stiftsstyrelsens beslut enligt 6 § *eller 6 a §* innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas eller om ändringen annars är av sådan omfattning att församlingen eller pastoratet inte bör företrädas av tidigare valda organ får stiftsstyrelsen bestämma att beslutanderätten i församlingen eller pastoratet ska utövas av interimisdelegerade från det att dessa valts till dess ändringen träder i kraft. Ytterligare bestämmelser om interimisdelegerade finns i 29–30 b, 32 och 33 §§.

Stiftsstyrelsen får i beslut enligt 6 § utfärda de ytterligare bestämmelser som behövs för att ändringen ska kunna genomföras.

Om stiftsstyrelsens beslut enligt 6 § innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas eller om ändringen annars är av sådan omfattning att församlingen eller pastoratet inte bör företrädas av tidigare valda organ får stiftsstyrelsen bestämma att beslutanderätten i församlingen eller pastoratet ska utövas av interimisdelegerade från det att dessa valts till dess ändringen träder i kraft. Ytterligare bestämmelser om interimisdelegerade finns i 29–30 b, 32 och 33 §§.

15 §

När beslut har fattats enligt 6 *eller 6 a §§* ska kyrkofullmäktige utses vid ordinarie kyrkoval.

Om det finns särskilda skäl får stiftsstyrelsen besluta att en ändring som innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas genom sammanläggning av församlingar eller pastorat ska träda i kraft under pågående mandatperiod. Detsamma gäller en ändring som är av så begränsad omfattning att församlingen eller pastoratet

När beslut har fattats enligt 6 § ska kyrkofullmäktige utses vid ordinarie kyrkoval.

även under återstoden av mandatperioden bör kunna företrädas av tidigare valda organ.

Av 34 § framgår att interimisdelegerade blir kyrkofullmäktige och interimisstyrelsen kyrkoråd vid en ändring under en mandatperiod.

Om en ny församling bildas av församlingar som utgör ett pastorat blir kyrkofullmäktige i pastoratet kyrkofullmäktige i den nybildade församlingen. Pastoratets kyrkoråd blir kyrkoråd i den nya församlingen.

16 §

Om ett beslut enligt 6 § *första eller andra stycket, 6 a eller 7 §§* innebär att nytt kyrkofullmäktige ska väljas, träder beslutet i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum.

Övriga beslut träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet.

17 §

När ett beslut om en ändring i den lokala strukturen ska träda i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum, ska beslutet vara fattat senast den 1 januari det år som valet äger rum. *Motsvarande gäller beslut om fastställande enligt 7 § tredje stycket.* Beslut om en ändring i den lokala strukturen som ska träda i kraft den 1 januari andra år ska vara fattade *eller fastställda* senast den 1 april året innan de ska träda i kraft.

Stiftsstyrelsen ska genast underrätta kyrkostyrelsen om sina beslut enligt 6 och 6 a §§ *samt beslut om fastställande enligt 7 §.*

Kyrkostyrelsen ska genast underrätta berörda stiftsstyrelser om sina beslut enligt 7 a och 7 b §§.

18 §

När beslut har fattats enligt 6 § *första stycket eller 6 a §* kan en församling eller ett pastorat enligt den nya strukturen förvärva rättigheter och ta på sig skyldigheter. Om interimisdelegerade ska utses gäller dock detta först sedan dessa delegerade har valts.

19 §

När stiftsstyrelsen fattar beslut enligt 6 § *första stycket och 6 a §* ska styrelsen samtidigt fastställa hur stor prästorganisationen minst ska vara i varje nybildad församling eller nybildat pastorat. Stiftsstyrelsen ska fatta motsvarande beslut när kyrkostyrelsen har fattat ett

när kyrkostyrelsen har fattat ett beslut om beslut om den lokala strukturen enligt 7 a §.
den lokala strukturen enligt 7 a §.

Av 34 kap. 1 § följer att stiftsstyrelsen får besluta om ändring av hur stor prästorganisationen minst ska vara i församlingen eller pastoratet även om den lokala strukturen inte ändras.

29 §

Om stiftsstyrelsen i ett beslut enligt 6 § första stycket eller 6 a § bestämmer att beslutanderätten ska utövas av interimssdelegerade ska ledamöter och ersättare i delegerade utses från varje församling respektive pastorat vars område helt eller delvis ska ingå i den nya församlingen eller det nya pastoratet.

Stiftsstyrelsen ska i beslutet ange hur många ledamöter och ersättare som varje församling respektive pastorat ska utse och om när valet av dessa senast ska förrättas.

35 §

I beslut enligt 6 och 6 a §§ samt i beslut om fastställande enligt 7 § ska stiftsstyrelsen, efter samråd med berörda församlingar och pastorat, besluta om namn på församlingarna respektive pastoraten. Stiftsstyrelsen ska också besluta om namn på församlingarna och pastoraten så snart kyrkostyrelsen har fattat beslut enligt 7 a §.

I beslut enligt 6 § ska stiftsstyrelsen, efter samråd med berörda församlingar och pastorat, besluta om namn på församlingarna respektive pastoraten. Stiftsstyrelsen ska också besluta om namn på församlingarna och pastoraten så snart kyrkostyrelsen har fattat beslut enligt 7 a §.

Stiftsstyrelsen får även i andra fall pröva frågor om att ändra namn på församlingar och pastorat. Ett sådant beslut träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet.

När ett beslut om att ändra namn enligt andra stycket ska träda i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoveal har ägt rum, ska beslutet vara fattat senast den 1 januari det år som valet äger rum. Övriga beslut om att ändra namn ska vara fattade senast den 1 april året innan de ska träda i kraft.

Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om beslut av stiftsstyrelsen om namn på församlingar och pastorat.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:4y

Beslut om ändringar i den lokala strukturen

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt fyra: Beslut om ändringar i den lokala strukturen

I denna del av skrivelsen behandlas beslut om ändringar i den lokala strukturen. Mot bakgrund av det uppdrag som givits av kyrkomötet 2021 föreslår kyrkostyrelsen ändringar i kyrkoordningen som innebär att stiftsstyrelsen ska besluta om alla ändringar i den lokala strukturen, undantaget de beslut som fortsatt kan/ska fattas av kyrkostyrelsen. Det beslutsmandat som enligt nuvarande ordning innehas av kyrkofullmäktige föreslås således tas bort. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de i skrivelsen föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 31 augusti 2023

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Margareta Andersson, Mattias Benke, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2023:2

Begravningsfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas tre motioner, 2023:25, 2023:27 och 2023:94, som på olika sätt berör begravningsverksamheten. Utskottet föreslår beträffande motion 2023:25 rörande krematorieverksamhetens långsiktiga planering, att motionen ska anses besvarad med vad utskottet anfört om ett pågående arbete på den nationella nivån om framtida planering av krematorier. Beträffande motion 2023:27 föreslår utskottet att motionen ska avslås eftersom en utredning av det slag som föreslås i motionen rörande tillgången på gravplatsmark inte skulle tillföra något reellt värde till det redan pågående lokala och regionala arbetet med frågorna. Utskottet föreslår vidare avslag på två av punkterna i motion 2023:94 då ett förväntat avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen medför att det i nuläget skulle vara av ringa värde att, som föreslås i motionen, utreda hur nuvarande bestämmelser gällande återlämning av gravrätter och bevarandet av begravningsplatsers kulturhistoriska värde tillämpas i församlingar och pastorat eller att utarbeta en vägledning därom. Beträffande den tredje punkten i motion 2023:94 menar utskottet att det redan är reglerat att begravningsavgiften kan användas för att täcka kostnaden för gravstenar med kulturhistoriskt värde och den diskussion som motionärerna föreslår med berörda statliga myndigheter i frågan bedöms därför inte nödvändig.

Till betänkandet finns fyra reservationer och en särskild mening.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionernas förslag	3
Motion 2023:25 av Johan Noréus och Olov Lindquist, Krematorieverksamheten.....	3
Motion 2023:27 av Olov Lindquist, Begravningsplatser.....	3
Motion 2023:94 av Olle Reichenberg m.fl., Begravningsplatsers kulturhistoriska värde	3
Bakgrund	3
Allmänt om begravningsverksamheten och regleringen i lag och kyrkoordning	3
Regleringen i begravningslagen.....	3
Kyrkoordningsreglering.....	4
Begravningsavgiften	4
Krematorieverksamheten	5
Allmänt om krematorieverksamheten.....	5
Pågående arbete kring framtida krematorier.....	6
Tillgången till mark för begravningsplatser	6
Kommunala översiktsplaner	6
Allmänt om tillgången till gravplatsmark.....	6
Beredskapsperspektivet	6
Pågående arbete rörande tillgången till mark.....	7
Kulturmiljön på begravningsplatser.....	7
Gällande bestämmelser	7
Ett förslag från Riksantikvarieämbetet	8
Pågående domstolsprocesser	8
Möjligheten att använda begravningsavgiften respektive kyrkoantikvarisk ersättning för vård av äldre gravar och gravstenar	8
Samverkan mellan Svenska kyrkan och staten i kulturmiljöfrågor	9
Utskottets överväganden	9
Motion 2023:25 Krematorieverksamheten	9
Motion 2023:27 Begravningsplatser.....	10
Motion 2023:94 Begravningsplatsers kulturhistoriska värde	10

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2023:2

Kyrkomötet beslutar att

1. motion 2023:25, punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
2. motion 2023:25, punkt 2 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
3. avslå motion 2023:27,
4. avslå motion 2023:94, punkt 1,
5. avslå motion 2023:94, punkt 2,
6. avslå motion 2023:94, punkt 3.

Motionernas förslag

Motion 2023:25 av Johan Noréus och Olov Lindquist, Krematorieverksamheten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. kartlägga krematorieverksamhetens långsiktiga planering hos de lokala huvudmännen,
2. analysera utfallet av denna kartläggning och föreslå åtgärder för att korrigera eventuella brister som kartläggningen blottlägger.

Motion 2023:27 av Olov Lindquist, Begravningsplatser

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet 2025 utreda och komma med förslag till hur ett förbättrat samarbete mellan Svenska kyrkan och kommunerna kan komma till stånd när det gäller begravningsplatser.

Motion 2023:94 av Olle Reichenberg m.fl., Begravningsplatsers kulturhistoriska värde

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. utreda hur nuvarande bestämmelser gällande återlämning av gravrätter och bevarandet av begravningsplatsers kulturhistoriska värde tillämpas i församlingar och pastorat,
2. utarbeta en vägledning till stöd för församlingar och pastorat gällande återlämning av gravrätter och bevarandet av begravningsplatsers kulturhistoriska värde,
3. uppta en diskussion med berörda statliga myndigheter, i syfte att begravningsavgiften i större utsträckning ska kunna användas för vård av äldre gravar och gravstenar.

Bakgrund

Allmänt om begravningsverksamheten och regleringen i lag och kyrkoordning

Regleringen i begravningslagen

Med begravningsverksamhet avses de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av allmänna begravningsplatser. I begravningsverksamheten ingår bland annat att anordna och hålla tillräckligt antal gravplatser, att ta emot stoft för förvaring och visning samt att sköta gravsättning och kremering. Vidare ingår att hålla personal, byggnader, maskiner och andra anordningar som erfordras för att fullgöra dessa uppgifter samt att ansvara för att ekonomiska resurser finns för verksamheten.

Svenska kyrkans territoriella församlingar och kyrkliga samfälligheter har, med undantag för i Stockholms och Tranås kommuner, ansvaret för begravningsverksamheten i hela landet. Med kyrkliga samfälligheter avses här pastoraten samt den begravnings-samfällighet som enligt 2 kap. 10 a § kyrkoordningen får finnas i Göteborgs stift.

Begravningshuvudmannen ansvarar för att anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom huvudmannens förvaltningsområde (1 kap. 1 § begravningslagen [1990:1144]). Det är därmed huvudmannens ansvar att ställa gravplatser till förfogande. Gravplatser upplåts normalt med gravrätt. Enligt 7 kap. 5 § begravningslagen får en gravrätt upplåtas för viss tid, minst 15 och högst 50 år, eller för alltid. Det är sedan gravrättsinnehavaren som bestämmer över t.ex. gravplatsens utsmyckning och över vem som får gravsättas på gravplatsen (7 kap. 26 § begravningslagen). Gravrättsinnehavaren är skyldig att hålla gravplatsen i ordnat och värdigt skick (7 kap. 3 § begravningslagen).

Tillsyn över begravningsverksamheten regleras i 10 kap. i begravningslagen. Av 10 kap. 1 § framgår att länsstyrelsen utövar tillsyn över begravningsverksamheten. Länsstyrelsen har rätt att inspektera en verksamhet samt rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar och annat material som behövs för tillsynen. Om en huvudman inte fullgör sina skyldigheter får länsstyrelsen vid vite förelägga huvudmannen att fullgöra skyldigheterna (10 kap. 2 § begravningslagen). Genom förordningen (2012:358) om behörig länsstyrelse i begravningsärenden framgår hur tillsynsansvaret är fördelat mellan sju av landets länsstyrelser.

Kyrkoordningsreglering

I 2 kap. 3 § kyrkoordningen anges att föreskrifter om församlingens ansvar för begravningsverksamheten finns i begravningslagen. Av förarbetena till kyrkoordningen (CsSkr 1999:3) framgår att Svenska kyrkans centralstyrelse med detta velat markera ”att även begravningsverksamheten är en del av kyrkans uppgifter samtidigt som det görs klart att det är en allmänt samhällelig uppgift som staten har anförtrott kyrkan genom lagstiftning”.

Varje församling och pastorat som är huvudman för begravningsverksamhet ska genom beslut i kyrkofullmäktige fastställa riktlinjer för hur begravningsverksamheten ska vara utformad (2 kap. 6 a § kyrkoordningen).

Det ingår i stiftets uppgifter att ha tillsyn över hur församlingarnas och pastoratens uppdrag som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs (57 kap. 1 § kyrkoordningen).

Kyrkostyrelsen svarar för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten (10 kap. 3 § andra stycket 10 kyrkoordningen). Den nationella nivån tillhandahåller utbildningar och rådgivning för huvudmännen kring såväl ekonomi och juridik som kulturarvsfrågor inom begravningsverksamheten. På den nationella nivån finns också en nationell samordnare för begravningsverksamheten.

Begravningsavgiften

Inledning

Den som är folkbokförd i Sverige ska, enligt 9 kap. 1 § begravningslagen betala en avgift för begravningsverksamheten. Begravningsavgiften baseras på den beskattningsbara förvärvsinkomsten och betalas i samband med inkomstskatten. Avgiften ska betalas till begravningshuvudmännen inom Svenska kyrkan eller, för den som är folkbokförd i en kommun där kommunen är huvudman, till den kommunen (9 kap. 2 § begravningslagen).

När församling i Svenska kyrkan 2016 upphörde att vara en enhet i folkbokföringen kunde inte de folkbokförda som tidigare hänföras till församling i Skatteverkets folkbokföringsdatabas. Mot den bakgrunden infördes 2016 en enhetlig begravningsavgiftssats för personer som är folkbokförda utanför Stockholms och Tranås kommuner, vilken började tillämpas första gången utbetalningsåret 2017. Den enhetliga begravningsavgiftssatsen fastställs av Kammarkollegiet och baseras på huvudmannens beräknade kostnader för det följande beskattningsåret samt inkomst-uppgifter från Skatteverket.

För att Kammarkollegiet ska kunna kontrollera att pengarna endast används till begravningsverksamhet måste huvudmännen redovisa både intäkter och kostnader. Innan avgiftssatsen bestäms av Kammarkollegiet ska det av länsstyrelsen förordnade begravningsombudet yttra sig över huvudmannens kostnadsförslag. Om begravningsombudet upptäcker brister i redovisningen ska det meddelas till Kammarkollegiet.

Särredovisning

Eftersom begravningsverksamheten finansieras av begravningsavgiften som alla folkbokförda betalar är det viktigt att begravningsverksamhetens intäkter och kostnader redovisas åtskilt från församlingens övriga intäkter och kostnader på ett korrekt sätt. Svenska kyrkans Församlingsförbund (nuvarande Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation) presenterade 1999 en modell för denna särredovisning. Modellen uppdaterades 2017 av Svenska kyrkans redovisningskommitté.

Modellens syfte är att säkerställa att begravningsavgiften endast används för begravningsverksamhet. Den utgör ett viktigt instrument för att bibehålla en enhetlig redovisning och för att skapa likartade bedömningar över hela landet.

Enligt modellens huvudregel ska huvudmannen, i det fall det råder tveksamhet huruvida en åtgärd ska hänföras till kyrklig verksamhet eller begravningsverksamhet, tillämpa följande principer.

- ◆ Vid osäkerhet rörande kostnader ska dessa anses tillhöra den kyrkliga verksamheten, och
- ◆ vid osäkerhet rörande intäkter ska dessa anses tillhöra begravningsverksamheten.

Krematorieverksamheten

Allmänt om krematorieverksamheten

Enligt 9 kap. 6 § begravningslagen är kremering en av de tjänster som huvudmannen, utan kostnad för dödsboet, är skyldig att tillhandahålla för den som vid dödsfallet var folkbokförd inom huvudmannens förvaltningsområde. Det föreligger dock ingen skyldighet för varje huvudman att själv anordna och hålla ett eget krematorium.

Vem som får driva ett krematorium är reglerat i begravningslagen genom att det i 3 kap. 1 § anges att ett krematorium får anordnas och hållas bara av den som innehar en allmän begravningsplats eller av en församling.

För närvarande finns det 53 huvudmän inom Svenska kyrkan som bedriver krematorieverksamhet. Utöver det egna behovet hos den huvudman som har ett krematorium utförs kremationer på uppdrag av huvudmän som saknar eget krematorium. Fördelningen av krematorier över landet är emellertid ojämn. I södra Sverige är det ibland endast någon mil mellan två huvudmän med krematorium, medan det i norra Sverige kan vara upp till 30 mil mellan krematorierna. Även bedömt efter krematoriernas kapacitet, det vill säga det antal kremationer som årligen kan utföras enligt gällande tillstånd från länsstyrelsen, är fördelningen ojämn över landet.

Pågående arbete kring framtida krematorier

Länsstyrelsen utövar tillsyn över krematorieverksamheten och ger även tillstånd för verksamheten efter miljöprövning. Det finns dock inget forum för övergripande frågor om och samordning av krematorieverksamheten. Kyrkostyrelsen genomförde därför, utifrån sitt uppdrag att svara för övergripande frågor i begravningsverksamheten, under våren 2021 en enkätundersökning bland de församlingar som har ett krematorium. Undersökningsresultaten sammanställdes i en rapport som ledde fram till att en dialog initierades mellan krematoriehuvudmännen och kyrkostyrelsen. Såväl genom dialogen som i kyrkostyrelsens rådgivning inom begravningsverksamheten har framkommit behov av en utredning med förslag till var i landet framtida krematorier lämpligen bör vara belägna. Kyrkostyrelsen genomförde därför under våren 2023 en förstudie kring ett sådant utredningsarbete. Förstudien har lett fram till att kyrkostyrelsen under hösten inlett ett projekt som har som mål att ta fram ett strategiskt underlag för Svenska kyrkans begravningshuvudmän för framtida planering av kremationer och krematorier. I projektmålet ingår att kyrkostyrelsen ska ta fram ett förslag på var i landet krematorier bör vara lokaliserade. Förslaget till lokalisering ska beröra:

- ◆ var krematorier bör vara placerade och vilken kapacitet de bör ha
- ◆ organisatoriska förutsättningar för att bedriva krematorieverksamhet
- ◆ hur finansiering av investeringar i krematorieverksamheten ska ske.

Enligt projektbeställningen ska projektet vara avslutat i juni 2024.

Tillgången till mark för begravningsplatser

Kommunala översiktsplaner

Alla kommuner ska ha en översiktsplan. Översiktsplanen anger hur kommunens mark och vatten ska användas samt hur bebyggelsen ska utvecklas i ett långsiktigt perspektiv. Översiktsplanen ger vidare vägledning för detaljplanering, bygglov och annan användning av mark och vattenområden. Den används som bedömningsunderlag av såväl kommunens egna tjänstepersoner som handläggare på myndigheter och i domstolar. Den används också av företag och organisationer som söker plats för sin verksamhet.

Allmänt om tillgången till gravplatsmark

Bristande tillgång till gravplatsmark är ett tidigare känt problem i vissa delar av landet och har dessutom aktualiserats i samband med krisberedskapsförberedelser inom begravningsverksamheten.

Beredskapsperspektivet

Av 8 kap. 3 § begravningslagen framgår att en församling som är huvudman för begravningsverksamheten ska vidta de beredskapsförberedelser som behövs för denna verksamhet under höjd beredskap. I detta ligger bland annat att begravningshuvudmannen behöver tillse att det finns en markreserv för ianspråktagande för gravplatser i händelse av krig och kris. Det är svårt att förutse hur stor gravplatsmarkreserv som bör finnas. Tidigare fanns bestämmelser om att församlingen var skyldig att hålla extra gravplatsmark motsvarande kistgravar för fem procent av befolkningen inom församlingen. Rekommendationen idag är att varje huvudman ska hålla en markreserv som motsvarar tidigare bestämmelser. Det sagda innebär att det är viktigt att behålla tidigare avsatt mark och att förvärv av ny mark kan behöva övervägas.

Mot bakgrund bland annat av den i vissa delar av landet konstaterade bristen på gravplatsmark har Svenska kyrkan inlett diskussioner med ett nätverk inom Sveriges kommuner och regioner (SKR) gällande arbetet med kommunernas översiktsplaner och tillhandahållande och tillgång till gravplatsmark. Den 25 april 2023 hölls ett förberedande möte mellan företrädare för Svenska kyrkan och företrädare för SKR. De frågeställningar som togs upp var kommunernas ansvar för översiktsplanering respektive församlingarnas roll och ansvar som huvudman för begravningsverksamheten. Vid det kommande mötet med nätverket inom SKR kommer diskussionen gällande ansvarsfrågorna att fördjupas.

Kulturmiljön på begravningsplatser

Gällande bestämmelser

Bestämmelser om de kyrkliga kulturminnena finns i 4 kap. kulturmiljölagen (1988:950). Enligt 4 kap. 1 § kulturmiljölagen är kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser skyddade enligt bestämmelserna i kapitlet.

I vården av en begravningsplats ska, enligt 4 kap. 11 § kulturmiljölagen, dess betydelse som en del av kulturmiljön beaktas. Begravningsplatsen ska enligt samma paragraf vårdas och underhållas så att dess kulturhistoriska värde inte minskas eller förvanskas.

I fråga om begravningsplatser anlagda före utgången av år 1939 krävs, enligt 4 kap. 13 § kulturmiljölagen, länsstyrelsens tillstånd för att utvidga eller väsentligt ändra begravningsplatsen. Inte heller får, enligt samma paragraf, nya byggnader eller fasta anordningar på sådana begravningsplatser uppföras eller befintliga byggnader, fasta anordningar eller vegetation rivas eller väsentligt ändras, eller medveten gestaltning av vegetation ändras utan tillstånd från länsstyrelsen. Länsstyrelsen kan, enligt paragrafen, under vissa förutsättningar också besluta att samma tillståndspflicht ska tillämpas i fråga om en begravningsplats som tillkommit efter utgången av år 1939. Enligt 4 kap. 17 § kulturmiljölagen får länsstyrelsen förelägga den som är ansvarig för förvaltningen av ett kyrkligt kulturminne att vidta rättelse eller avbryta pågående åtgärder för att säkerställa efterlevnaden av föreskrifter och beslut enligt kapitlet. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Till kulturmiljölagen finns en förordning (1988:1188) och en föreskrift (KRFS 2012:2) som preciserar bestämmelserna i kulturmiljölagen. Vidare ger en av Riksantikvarieämbetet utarbetad vägledning, reviderad senast 2014, anvisningar om hur bestämmelserna bör tolkas (Vägledning för tillämpning av Kulturminneslagen – Kyrkliga kulturminnen (4 kap. 1–18 §§), Riksantikvarieämbetet, 2014). Av vägledningen framgår gällande gravanordningar för vilka gravrätten har upphört och som därmed blivit upplåtarens/församlingens egendom i enlighet med 7 kap. 37 § begravningslagen, att upplåtaren/församlingen måste ta hänsyn till de regler som finns till skydd för kulturmiljön, vilket kan innebära att gravkvarter bibehålls och att värdefulla gravvårdar konserveras och bevaras på sin plats.

Ansvarsförhållandena mellan den enskilde gravrättsinnehavaren och huvudmannen regleras, som framgått ovan, i begravningslagen. Som berörts ovan slås, i 7 kap. 26 § begravningslagen, fast att det är gravrättsinnehavaren som bestämmer över en gravanordnings utseende och beskaffenhet samt gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt. Gravrättsinnehavaren är vidare, enligt 7 kap. 3 § begravningslagen, skyldig att hålla gravplatsen i ordnat och värdigt skick till dess att gravrätten har upphört. I 7 kap. 37 § begravningslagen anges att om en gravanordning har tillfallit

upplåtaren och den är av kulturhistoriskt värde eller av något annat skäl bör bevaras för framtiden, ska upplåtaren om möjligt lämna kvar den på gravplatsen.

Ett förslag från Riksantikvarieämbetet

Riksantikvarieämbetet remitterade i slutet av 2020 ett förslag till ändrade föreskrifter och allmänna råd, som bland annat förtydligade att bestämmelserna om tillståndsplikt generellt även ska omfatta väsentlig ändring av gravanordning, till exempel borttagande, och oavsett om det finns en gravrättsinnehavare eller om gravanordningen tillfallit upplåtaren. Svenska kyrkan motsatte sig i sitt remissvar huvuddelen av förslaget och framförde att det bör omarbetas från grunden, framför allt de delar som behandlade tillståndsplikt på begravningsplatserna. Förslaget har efter remitteringen dragits tillbaka och Riksantikvarieämbetet har ännu inte presenterat någon revidering av förslaget.

Pågående domstolsprocesser

Kulturmiljölagen preciserar inte hur tillståndsprövningen ska gå till, och hur avvägningen ska ske mellan skälen för till exempel borttagande av en gravanordning och de kulturhistoriska värden som påverkas. För tillämpning av lagen är därför vägledande rättsfall från högsta instans och övrig rättspraxis viktig. Den församling som söker tillstånd för ändringar på begravningsplatser har möjlighet att överklaga beslut som går den emot.

Flera domstolsärenden avseende bland annat borttagande/ändring av gravanordning pågår för närvarande i olika domstolar. Den nationella nivån bistår i flera av dessa processer församlingar och pastorat med rättslig kompetens. Två mål beviljades i juli i år prövningstillstånd i Högsta förvaltningsdomstolen. Målen rör principiellt viktiga frågor om samspelet mellan kulturmiljölagens fjärde kapitel jämfört med begravningslagen där frågor om vad som utgör tillståndspliktiga åtgärder på begravningsplatser är föremål för prövning. Högsta förvaltningsdomstolens avgöranden kommer att ge vägledning för det fortsatta arbetet med förvaltningen av begravningsplatser lokalt hos huvudmännen men kan också innebära att kyrkostyrelsen, utifrån sitt uppdrag att svara för övergripande frågor i begravningsverksamheten, behöver intensifiera sitt arbete gentemot myndigheter och departement.

Möjligheten att använda begravningsavgiften respektive kyrkoantikvarisk ersättning för vård av äldre gravar och gravstenar

Begravningsavgiftens syfte är att finansiera begravningsverksamheten inklusive förvaltningen av de allmänna begravningsplatserna. Kammarkollegiet är, som framgått ovan, den myndighet som fastställer begravningsavgiftssatsen för de kyrkliga huvudmännen och har också möjlighet att stryka en kostnadspost som inte svarar mot begravningslagens bestämmelser.

I skrivelse 2020-05-05 (dnr 17.1-4638-2020) har Kammarkollegiet uttalat att skötsel och bevarande av gravanordningar endast kan finansieras med begravningsavgiften i de fall gravanordningen vid en enskild bedömning ansetts vara av kulturhistoriskt värde och den har tillfallit upplåtaren.

På motsvarande sätt som för kyrkobyggnader kan kyrkoantikvarisk ersättning beviljas en församling/ett pastorat för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av begravningsplatser. Svenska kyrkan har tagit fram ett regelverk för att reglera användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen, Villkor för kyrkoantikvarisk ersättning, version 2.0. Villkoren är kyrkostyrelsens styrmedel

för ersättningen. I villkoren tydliggörs bland annat gränserna mellan begravningsavgiften och den kyrkoantikvariska ersättningen. Villkoren fastställer att för åtgärder som kan bekostas av begravningsavgiften gäller generellt att kyrkoantikvarisk ersättning inte bör beviljas. Förvaltningen av de allmänna begravningsplatserna, däribland vård och underhåll enligt kulturmiljölagens intentioner, är, enligt villkoren, en del av begravningsverksamheten och ska således bekostas av begravningsavgiften. I vissa fall kan det vara orimligt att begravningsavgiften täcker kostnaden, främst då det handlar om mycket höga kulturhistoriska värden och med en komplexitet som orsakar exceptionella kostnader i utrymmen som är otillgängliga för allmänheten, exempelvis låsta gravkor utan gravrättsinnehavare. I dessa fall kan, enligt villkoren, den kyrkoantikvariska ersättningen komma i fråga som delfinansiering.

Samverkan mellan Svenska kyrkan och staten i kulturmiljöfrågor

Samverkan mellan staten och Svenska kyrkan är en del i överenskommelsen om den kyrkoantikvariska ersättningen och dialog sker fortlöpande mellan Svenska kyrkans kyrkokansli och Riksantikvarieämbetet inom ramen för den centrala samrådsgruppen gällande de kyrkliga kulturminnena. Likaså sker fortlöpande dialog mellan Svenska kyrkan och Kammarkollegiet i frågor relaterade till begravningsverksamheten. En diskussion om kulturmiljölagens räckvidd då det gäller begravningsplatserna, särskilt beträffande de enskilda gravanordningarna, pågår. Frågorna har även lyfts med ansvarigt departement.

Vart femte år genomförs en grundlig genomlysning av den kyrkoantikvariska ersättningen, så kallade kontrollstationer. Kontrollstationerna samlar alla berörda aktörer: staten, Svenska kyrkan, Riksantikvarieämbetet, och länsstyrelserna. Den 30 juni 2023 lämnade kyrkokansliet in Svenska kyrkans redovisning till regeringen angående de kyrkoantikvariska frågorna inför kontrollstationen 2024. I rapporten belyses problematiken med länsstyrelsernas förändrade tillämpning när det gäller tillståndsprövning på begravningsplats, och ett resonemang förs om att en materiell utvidgning av kulturmiljölagens bestämmelser och införandet av en ny praxis kan få långtgående konsekvenser, såväl i rättsligt som ekonomiskt och administrativt hänseende. Vidare framförs att beroende på utfallet av aktuella domstolsärenden kan såväl kulturmiljölagen som begravningslagen behöva förändras. Under kontrollstationen 2024 genomförs samtal mellan regeringen, Svenska kyrkan och Riksantikvarieämbetet där bland annat kontrollstationsrapporten ligger till grund för dialogen.

Utskottets överväganden

Motion 2023:25 Krematorieverksamheten

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2023:25 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om behovet av att göra en kartläggning av de långsiktiga planeringsförutsättningarna för krematoriehuvudmännen. Som framgår i bakgrundsbeskrivningen har kyrkostyrelsen emellertid redan initierat ett projekt som har som mål att ta fram ett strategiskt underlag för Svenska kyrkans begravningshuvudmän för den framtida planeringen av kremationer och krematorier. Detta arbete torde i allt väsentligt svara mot det som efterfrågas av motionärerna.

Mot bakgrund av det redan pågående arbetet och då utskottet anser att ingen ytterligare åtgärd behövs föreslår utskottet att kyrkomötet ska anse motionen besvarad med vad utskottet har anfört.

Motion 2023:27 Begravningsplatser

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:27.

Även beträffande motion 2023:27 instämmer utskottet med motionären i att det på sina håll är en utmaning för begravningshuvudmännen att beredas nödvändig tillgång till gravplatsmark och att det är ett problem att de översiktsplaner som presenteras i kommuner många gånger inte tar hänsyn till begravningsverksamhetens behov av gravplatsmark. Utskottet ser dock inte att den nationella nivån skulle kunna lösa denna fråga åt de berörda begravningshuvudmännen. Enligt utskottets uppfattning är det i första hand den enskilda begravningshuvudmannen som behöver få till stånd en god dialog med kommunen i dessa frågor. En sådan dialog pågår, enligt utskottets mening, också i många kommuner och församlingar, inte minst inom ramen för samverkan i krisberedskapsfrågor. Just beredskapsfrågorna har medfört att frågan om tillgång på gravplatsmark aktualiserats också i kommunerna och på stiftsnivå jobbar många stift även ihop med länsstyrelserna kring frågor om beredskap i begravningsverksamheten.

Sammantaget menar utskottet att en utredning av det slag som föreslås i motion 2023:27 inte skulle tillföra något reellt värde till det redan pågående lokala och regionala arbetet och föreslår därför att motionen avslås.

Motion 2023:94 Begravningsplatsers kulturhistoriska värde

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2023:94.

Utskottet vill inledningsvis understryka kyrkogårdars och begravningsplatsers betydelse, inte minst ur ett kulturhistoriskt perspektiv. Kyrkogårdar och begravningsplatser utgör viktiga kontaktytor i församlingarnas arbete och är även i detta hänseende väl värda att värna.

Utskottet ser också, i likhet med motionärerna, att det är ett bekymmer att olika länsstyrelser gör olika tolkningar av vad som gäller avseende bland annat förhållandet mellan begravningslagen och kulturmiljölagen. Här ser dock utskottet att ett vägledande avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen kommer att få stor betydelse för att klargöra rättsläget vilket i sin tur kommer att ge vägledning för begravningshuvudmannens arbete med förvaltningen av begravningsplatser. Mot den bakgrunden menar utskottet att det i nuläget skulle vara av ringa värde att som föreslås i motion 2023:94 utreda hur nuvarande bestämmelser tillämpas i församlingar och pastorat eller att utarbeta en vägledning gällande återlämning av gravrätter och bevarandet av begravningsplatsers kulturhistoriska värde och att något sådant uppdrag därför inte bör ges. Motionen 2023:94, punkt 1 och 2, bör därför avslås.

Utskottet delar dock inte alla de problembeskrivningar som nämns i motionen. Vad gäller punkt 3 om avgiften menar utskottet att det redan är reglerat att begravningsavgiften kan användas för att täcka kostnaden för gravstenar med kulturhistoriskt värde. Mot denna bakgrund menar utskottet att även punkt 3 i motionen bör avslås.

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sebastian Ekeröth Clausson, Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Lars B Andersson, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson och Elisabeth Lindahl.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:27.

Olov Lindquist

Reservation 2

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:27.

Robert Fredriksson

Reservation 3

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:94.

Elisabeth Kullenberg

Reservation 4

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:94.

Robert Fredriksson

Särskild mening

Jag avger särskild mening i överensstämmelse med Elisabeth Kullenbergs reservation angående motion 2023:94, till förmån för bifall av motionen.

Hanna Hesser Nordin

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2023:3

Strukturfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas fem motioner, motionerna 2023:42, 2023:44, 2023:45, 2023:47 samt 2023:63, som på olika sätt berör strukturen på den lokala nivån. Utskottet föreslår avslag på samtliga motioner men föreslår, med anledning av två av dem, att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att ta initiativ till att en fortlöpande uppföljning genomförs, särskilt inriktad på strukturförändringarnas konsekvenser för församlingarna och församlingsråden. Utskottet framhåller också att det vore värdefullt om organiserade erfarenhetsutbyten kunde komma till stånd genom vilka goda exempel på när samspelet mellan kyrkoråd och församlingsråd fungerar väl kan spridas. Detta bör vara ett ansvar för stiftet.

Till betänkandet finns två reservationer och en särskild mening.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionernas förslag	3
Motion 2023:42 av Sören Olsson m.fl., Församlingars inflytande i pastorat.....	3
Motion 2023:44 av Berth Löndahl m.fl., Ekonomiska konsekvenser av organisationsförändringar	3
Motion 2023:45 av Berth Löndahl m.fl., Utvärdering av storpastoraten.....	3
Motion 2023:47 av Berth Löndahl m.fl., Valet av församlingsråd.....	3
Motion 2023:63 av Sten Janson m.fl., Stärk församlingsrådets ställning.....	3
Yttrande från läronämnden	4
Bakgrund	4
Strukturförändringarna 2014.....	4
Tidigare behandling i kyrkomötet av frågan om utvärdering av strukturutredningen.....	4
Processutvärderingsrapporten från 2019	6
Andra organisatoriska förändringar	7
Den nationella nivån tillhandahållande av administrativa tjänster.....	7
Församlingsråd.....	8
Inledning.....	8
Församlingsrådets uppgifter	8
Val av församlingsråd.....	9
Tillsättning av ordförande.....	10
Gemensam församlingsinstruktion	10
Tidigare behandling av frågan om att stärka församlingars makt och inflytande i pastorat	10
Utskottets överväganden	11
Motionerna 2023:42 och 2023:63 om församlingsrådets ställning och inflytande	11
Motion 2023:47 om valet av församlingsråd.....	12
Motionerna 2023:44 och 2023:45 om konsekvensutredning och utvärdering.....	12
Bilaga 1 Läronämndens yttrande 2023:6y	15

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:42,
2. avslå motion 2023:44,
3. avslå motion 2023:45,
4. avslå motion 2023:47, punkt 1,
5. avslå motion 2023:47, punkt 2,
6. avslå motion 2023:47, punkt 3,
7. avslå motion 2023:63, punkt 1,
8. avslå motion 2023:63, punkt 2,
9. avslå motion 2023:63, punkt 3,
10. med anledning av motion 2023: 42 och motion 2023:63, uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till att en fortlöpande uppföljning särskilt inriktad på strukturförändringarnas konsekvenser för församlingarna och församlingsråden genomförs.

Motionernas förslag

Motion 2023:42 av Sören Olsson m.fl., Församlingars inflytande i pastorat

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka möjligheterna till att på ett tydligt sätt stärka församlingars makt och inflytande då de ingår i ett pastorat.

Motion 2023:44 av Berth Löndahl m.fl., Ekonomiska konsekvenser av organisationsförändringar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning om vilka de ekonomiska konsekvenserna har blivit av det senaste decenniets organisationsförändringar.

Motion 2023:45 av Berth Löndahl m.fl., Utvärdering av storpastoraten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en oberoende utredning som utvärderar hur de så kallade storpastoraten fungerar vad gäller samverkan och närhet, arbetsmiljö, styrning och ledning.

Motion 2023:47 av Berth Löndahl m.fl., Valet av församlingsråd

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en förändring i kyrkoordningen så att

1. församlingsråden väljs av den lokala församlingen,
2. församlingsrådets ordförande väljs av församlingsråden själva,
3. pastoratets församlingsinstruktion ska godkännas även av församlingsråden.

Motion 2023:63 av Sten Janson m.fl., Stärk församlingsrådets ställning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. utreda hur församlingsråden fungerar i förhållande till de förväntningar som beskrevs i strukturutredningen Närhet och samverkan (SKU 2011:2),
2. i utredningen särskilt beakta i vilken utsträckning formell delegation har getts till församlingsråden som ger dem beslutsmandat utöver vad som föreskrivs i kyrkoordningen,

3. med beaktande av framkomna utredningsresultat återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar av kyrkoordningen som säkerställer att församlingsråden får ett tydligare ansvar över församlingens grundläggande uppgift.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2023:47 i Ln 2023:6y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Strukturförändringarna 2014

De förändringar i Svenska kyrkans struktur som trädde i kraft den 1 januari 2014 (se närmare SKU 2011:2, KsSkr 2012:5 och O 2012:2) hade som övergripande syfte att skapa bästa möjliga organisatoriska förutsättningar för församlingarna att fullgöra sin grundläggande uppgift. Som tillägg, men också som förtydligande, fanns följande mål:

- ge förutsättningar för bred delaktighet, ansvarstagande och gemenskap
- bidra till tydlig ansvarsfördelning
- bidra till långsiktig ekonomisk bärkraft
- ge förutsättningar för en god arbetsmiljö.

Förändringarna innebar i korthet följande för strukturen på Svenska kyrkans lokala nivå.

1. På den lokala nivån finns församlingar med kyrkofullmäktige som beslutande organ och kyrkoråd som verkställande organ. Alternativt kan församlingar tillsammans bilda ett pastorat som då har kyrkofullmäktige som beslutande och kyrkoråd som verkställande organ.
2. Församlingar som ingår i ett pastorat har församlingsråd som styrelse, vilket utses av kyrkofullmäktige. Valbarheten till församlingsråden gäller hela pastoratet.
3. Församlingar som ingår i ett pastorat har en gemensam församlingsinstruktion.
4. Det finns inte längre några flerpastoratssamfälligheter. De flerpastoratssamfälligheter som fanns den 1 januari 2014 blev då pastorat. Göteborgs kyrkliga samfällighet fick dock finnas kvar under en övergångsperiod.
5. Stiftens tillsyn har förtydligats med innebörden att den omfattar även förvaltningen i församlingar och pastorat.

Tidigare behandling i kyrkomötet av frågan om utvärdering av strukturutredningen

Redan till kyrkomötet 2014 motionerades det med anledning av den strukturförändring som hade trätt i kraft den 1 januari samma år. Kyrkomötet avslog, på organisationsutskottets förslag, motion 2014:43 i vilken det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att på nytt reflektera över begreppet församling.

Organisationsutskottet menade att motionens förslag i praktiken skulle innebära att kyrkostyrelsen skulle behöva utvärdera de strukturreformer som trätt i kraft vid årsskiftet, vilket utskottet ansåg vara för tidigt (O 2014:13).

Året därefter behandlade kyrkomötet fem motioner som på olika sätt berörde utvärderingar av strukturreformen. Motionerna bereddes av organisationsutskottet genom betänkandet Några frågor om församlingsråd och strukturreformen (O 2015:11). Utskottet uttalade bland annat att kyrkomötets strukturbeslut från 2012 tveklöst är ett sådant beslut som behöver följas och reflekteras över (s. 6). Vidare framhöll utskottet att en framtida utvärdering bör omfatta strukturreformen i dess helhet (s. 8). I enlighet

med utskottets förslag avslag kyrkomötet samtliga motioner, men gav med anledning av två av dem, i uppdrag till kyrkostyrelsen att initiera ett arbete för att följa hur strukturreformen gestaltar sig, med särskilt fokus på församlingsråden (KmSkr 2015:21).

Även till 2016 års kyrkomöte motionerades med anledning av strukturreformen. I motion 2016:21 Utvärdering av strukturutredningen föreslogs att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning för att utvärdera konsekvenserna av strukturutredningens genomförande och i motion 2016:66 Förstärkning av församlingsrådets ställning föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att titta på hur instruktionen för församlingsråden kunde förtydligas och ge råden en klar roll i församlingsarbetet. I sitt betänkande Strukturförändringsfrågor (O 2016:3) hänvisade utskottet till sitt betänkande från året innan och menade att de resonemang som fördes av utskottet då alltjämt var gällande. Utskottet ansåg mot den bakgrunden att det inte var lämpligt att tillsätta en utredning för utvärdering av strukturreformen och påpekade att det redan pågick ett arbete med att följa hur strukturreformen gestaltade sig, med särskilt fokus på församlingsråden. Utskottet menade att resultatet av det uppdraget måste avvaktas innan ytterligare uppdrag kunde ges till kyrkostyrelsen i frågan. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag att motionerna skulle avslås.

Till kyrkomötet 2017 redogjorde kyrkostyrelsen i sin skrivelse Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2016 (KsSkr 2017:2, bilaga 2, s. 48 f.) för hur uppdraget från 2015 års kyrkomöte att följa hur strukturreformen gestaltar sig hade behandlats. Under våren 2016 hade frågan beretts genom en analys av befintliga data, pågående forskningsprojekt inom närliggande områden och de studier stift låtit göra av effekter av strukturförändringar. Denna genomgång visade att genom befintlig årlig statistik kan förekomsten av församlingsråd per stift följas via Kyrksam, och verksamhetsstatistiken ger nyckeltal för gudstjänstliv, diakonalt arbete, kör- och musikliv samt annan församlingsverksamhet. Härtill kunde en kompletterande bild fås genom enkätstudier. Hösten 2016 hade frågor ställts till samtliga ordförande för församlingsråden med fokus på bland annat ansvarsområden och upplevelse av möjlighet att påverka församlingsarbetet. En redovisning av enkätresultaten publicerades i *Nyckeln till Svenska kyrkan 2017*. I Nyckeln belystes de faktiska erfarenheterna av arbetet i församlingsråden under den gångna mandatperioden. I artikeln beskrevs bland annat upplevelsen av möjligheten att påverka, vad som upplevdes fungera bra respektive mindre bra och tolkningar av församlingsrådets funktion i praktiken. Sammantaget, anförde kyrkostyrelsen, visade genomgången att lämplig metod och form för att följa strukturförändringar, med fokus på församlingsråd, är att årligen följa utvecklingen via befintlig statistik och regelbundet återkommande enkätstudier, förslagsvis vart tredje eller vart femte år. Uppdraget rapporterades som slutbehandlat.

Vid kyrkomötet 2017 behandlades också nya motioner rörande utvärderingar av strukturförändringarna. I sitt betänkande Strukturfrågor (O 2017:5) poängterade utskottet vikten av att en fortlöpande uppföljning av strukturförändringarna görs i enlighet med vad som anförts i årsredovisningen, dvs. att uppföljning görs kontinuerligt och att initiativ till utvärdering kan tas framgent. Utskottet påtalade att även om det i årsredovisningen angavs att skrivelsen var slutbehandlad förutsatte utskottet att en sådan uppföljning fortgick och att en plan fanns för hur den var tänkt att genomföras. Utskottet menade att det borde vara fråga om en samlad uppföljning som var särskilt inriktad på strukturförändringarnas konsekvenser för församlingarna och församlingsråden. Utskottet ansåg även att vidare fördjupning borde göras mot bakgrund av de resultat som den löpande uppföljningen gav. Mot bakgrund av pågående uppföljningar samt utskottets tidigare ställningstaganden i frågan föreslog utskottet att motionerna skulle avslås, men samtidigt att kyrkomötet med anledning av motionerna

skulle informera kyrkostyrelsen om vad utskottet anfört om en kontinuerlig uppföljning av strukturförändringarnas konsekvenser. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Frågan om utvärdering av strukturreformen var uppe även vid 2018 års kyrkomöte. Som en del av utskottets arbete med betänkandet Strukturfrågor (O 2018:3) hade kyrkostyrelsens arbetsutskott för utskottet redovisat vilka analyser som genomförts, vilka utvärderingar som pågick samt vilka framtida processer som bedömdes kunna vara aktuella i det fortsatta arbetet med att analysera och utvärdera erfarenheterna av strukturförändringarna. I betänkandet redovisas att utskottet fått information om att det pågick utvärderingar av genomförandet av strukturförändringarna på ett brett plan, men att det samtidigt bedömdes vara för tidigt att inleda mer omfattande utvärderingar. Mot bakgrund av pågående utvärderingar av strukturutredningens konsekvenser inom olika områden föreslog organisationsutskottet avslag på de i betänkandet aktuella motionerna, men föreslog med anledning av två av dem kyrkomötet att uppdra till kyrkomötets presidium att tillse att kyrkomötet får information om de utvärderingsinsatser rörande strukturfrågor som görs av kyrkostyrelsen. I sina överväganden betonade utskottet vikten av att det pågår kontinuerliga uppföljningar för att tillgodose att församlingar och pastorat har ändamålsenliga förutsättningar att utföra den grundläggande uppgiften. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vid kyrkomötet 2021 behandlade organisationsutskottet en motion med förslag om att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en oberoende utredning för att utvärdera strukturutredningens förändringar av Svenska kyrkans organisation. Utskottet konstaterade i sitt betänkande Strukturfrågor (O 2021:3) att frågan om utvärdering av strukturreformen hade behandlats många gånger av kyrkomötet och att vissa initiativ också tagits kring att följa konsekvenserna, samt att en studie kopplad till strukturreformen hade genomförts i tre stift i samverkan med nationell nivå. Vidare konstaterade utskottet att frågor om utvärdering av och reflektion kring arbetet i det lokala sammanhanget är en ständigt pågående process, men att den snarare behöver ta sin utgångspunkt i relation till omvärldens utmaningar än i relation till en organisation som inte längre är gällande. Ett arbete med att lokalt utveckla och förbättra organisation och arbete behövde enligt utskottet relatera till de aktuella omvärldsförändringar och utmaningar som möter församlingarna idag. Utskottet menade att det utöver detta ta arbete inte bör läggas ett ytterligare utvärderingsarbete som syftar till att jämföra med en organisation bakåt i tiden. Mot den bakgrunden menade utskottet att motionen skulle avslås. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Kyrkomötet 2022 behandlade en motion med förslaget att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att dels initiera en stiftsvis undersökning av resultatet av sammanläggningen av församlingar och pastorat, dels analysera resultatet av undersökningen och dra slutsatser av den inför framtida beslut. Organisationsutskottet anförde i sitt betänkande Sammanläggning av församlingar och pastorat (O 2022:9) att man delade motionärens uppfattning att det är angeläget att utvärdera genomförda sammanläggningar. Utskottet ansåg dock inte att en sådan utvärdering skulle initieras av kyrkostyrelsen utan av det stift där sammanläggningen ägt rum. Utskottet föreslog att motionen skulle avslås vilket också blev kyrkomötets beslut.

Processutvärderingsrapporten från 2019

I februari 2019 fick kyrkostyrelsen information om resultaten från den processutvärdering av strukturförändringar under 2013–2018 som Uppsala, Luleå och Härnösands stift hade genomfört i samverkan med den nationella nivån. Till grund för denna information förelåg rapporten *Processutvärdering Indelningsändringar i Härnösands, Luleå och Uppsala stift 2013–2018*.

Av rapportens sammanfattning framgår att syftet med studien har varit att analysera och dra lärdomar av hur indelningsändringar har genomförts i de tre stiftet samt hur processen kan utvecklas inför att flera enheter genomför indelningsändringar. Utvärderingen är baserad på totalt fem fallstudier i de tre stiftet, där både medarbetare, ledningen och förtroendevalda har fått komma till tals i fokusgrupper. I rapportens femte kapitel, ”Tidiga resultat av förändringen”, redovisas vissa tidiga resultat av indelningsändringarna som framkommit genom enkätundersökningen och fallstudierna. Som övergripande slutsats anges att resultaten i huvudsak handlar om en förbättrad ekonomisk situation, en bättre organisatorisk struktur samt en möjlighet att klara mer av det kyrkliga uppdraget eftersom det finns fler kompetenser samlade i en organisation. Vidare anges att de tidiga resultaten också visar att många anser att arbetsmiljön har påverkats både negativt och positivt, men med tyngd mot det negativa.

Några ytterligare utvärderingsinsatser rörande strukturfrågor har inte gjorts efter att nämnda rapport presenterades. Kyrkokansliets statistik- och analysenhet har emellertid uppgett att en forskningsstudie om kyrkomedlemskap på 2000-talet ska påbörjas 2023, som bland annat kommer att lyfta sammanläggningarna som ett perspektiv gällande medlemsutveckling och den kyrkliga sedens utveckling.

Andra organisatoriska förändringar

Den nationella nivåns tillhandahållande av administrativa tjänster

Redan i kyrkostyrelsens skrivelse om strukturfrågor till kyrkomötet 2012 anförde kyrkostyrelsen att den hade för avsikt att i nära samverkan med stiftet intensifiera det då inledda arbetet med gemensamma administrativa system och administrativ samverkan (KsSkr 2012:5 s. 124 ff.). Organisationsutskottet noterade detta med tillfredsställelse i sitt betänkande över skrivelsen (O 2012:2).

Till kyrkomötet 2018 presenterade kyrkostyrelsen sina långsiktiga Målbilder 2030 som syftar till att beskriva kyrkostyrelsens ambition på längre sikt och att säkerställa att arbetet på den nationella nivån bidrar till målen. Målbild tre var att kyrkostyrelsen till år 2030 ska ha bidragit ”till utveckling av en effektiv styrning, administration och förvaltning i Svenska kyrkan, så att församlingarna kan fullgöra sitt grundläggande uppdrag” (KsSkr 2018:1 s. 8). Målbilden finns kvar men är numera något omformulerad.

Vid kyrkomötet 2019 framhöll kyrkostyrelsen att ett av de områden där Svenska kyrkan har möjlighet att uppnå stora effektiviseringar är kopplat till löne- och arvodeshantering och att kyrkostyrelsen efter dialog med stiftet inriktat sig på att etablera ett gemensamt lönecenter (KsSkr 2019:1). Efter att kyrkomötet beslutat fastställa verksamhetens inriktning etablerades Svenska kyrkans löneservice och verksamheten invigdes i maj 2021. Av bilagan till kyrkostyrelsens skrivelse (KsSkr 2023:2) Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022 framgår att Svenska kyrkans löneservice vid 2022 års slut levererade löner till 166 församlingar, pastorat och stift, vilket motsvarar cirka 140 000 lönespecifikationer per år.

Vid kyrkomötet 2020 presenterade kyrkostyrelsen sin strategi för digitalisering och samverkan fram till 2030 vilken utarbetats efter förslag från kyrkostyrelsens råd för administrativ samverkan, som i sin tur konsulterat stiftet. Ekonomiutskottet anförde i sitt betänkande över skrivelsen (E 2020:1) att utskottet stödde kyrkostyrelsens strävan att bidra med resurser till effektivisering och samordning av administrationen inom Svenska kyrkan.

Till kyrkomötet 2021 presenterade kyrkostyrelsen sin Färdplan för samverkan och digitalisering (KsSkr 2021:1, bilaga 3). Av färdplanen framgår att kyrkostyrelsens långsiktiga strategi för digitalisering och samverkan omfattar sammanlagt åtta områden (bilaga 3 s. 46):

- Gemensam it-plattform
- Kyrknät (både fast nät och wifi)
- Microsoft 365
- Public 360 (diarium och möteshantering)
- E-arkiv
- Löneservice
- Ekonomiservice
- Att följa medlemmen (kommunikations- och medlemsstrategi).

2021 års kyrkomöte gav kyrkostyrelsen i uppdrag att genomföra en undersökning och analysera förutsättningarna för en gemensam ekonomiservice i Svenska kyrkan samt återkomma till årets kyrkomöte med förslag.

I sin skrivelse om verksamhet och ekonomi (KsSkr 2022:1) till 2022 års kyrkomöte anförde kyrkostyrelsen att det av den utredning som genomförts framkommit att ekonomiservicetjänsten är värd att sträva efter och därför bör etableras så snart som möjligt inom målperioden till 2030. Kyrkostyrelsen föreslog i skrivelsen att Svenska kyrkans ekonomiservice skulle etableras med den nationella nivån som huvudman och att både volymtjänster och kvalificerat stöd skulle erbjudas. Kyrkomötet beslutade i enlighet med kyrkostyrelsens förslag. Den närmare utformningen av ekonomiservice-tjänsten är föremål för en förstudie under 2023. Kyrkostyrelsen anger i sin skrivelse Redogörelse av behandlingen av kyrkomötesärenden (KsSkr 2023:3) att resultatet av förstudien, inklusive planen för 2024–2030, kommer att återspeglas till kyrkomötet tidigast 2024.

Församlingsråd

Inledning

I varje församling som ingår i ett pastorat ska det finnas ett församlingsråd som styrelse (2 kap. 8 §). Bestämmelsen infördes i samband med 2012 års strukturbeslut och trädde i kraft den 1 januari 2014.

Församlingsrådets uppgifter

Den grundläggande regleringen om församlingsrådets uppgifter finns i 4 kap. 21 § kyrkoordningen. Av bestämmelsen framgår att det finns tre olika sätt för hur församlingsrådet får sina uppgifter. I bestämmelsen sägs att församlingsrådet ska fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen och i församlingsinstruktionen samt de övriga uppgifter som kyrkorådet beslutar.

Det finns i flera kapitel i kyrkoordningen totalt 20 bestämmelser som ger uppgifter åt församlingsråden. Huvudsakligen är det uppgifter relaterade till gudstjänstlivet, till exempel val av kyrkvårdar (4 kap. 19 §), medgivande om ekumeniskt nattvardsfirande i församlingen (20 kap. 6 §) och beslut om församlingskollekt (43 kap. 6 §). Församlingsrådet har också ett antal i kyrkoordningen utpekade uppgifter relaterat till församlingens kyrkobyggnad/kyrkobyggnader. Ett pastorat kan inte utan församlingsrådets godkännande besluta att ta en kyrka ur bruk om det inte finns särskilda skäl (40 kap. 7 §). Inte heller får ändringar av en kyrkobyggnad eller ett kyrkorum göras utan församlingsrådets godkännande om det inte finns synnerliga skäl (40 kap. 9 §).

Det är också församlingsrådet som beslutar om upplåtelse av kyrka (41 kap. 3 a §) och som utser inventarieansvarig kyrkvård (40 kap. 2 §). Ett annat exempel på församlingsrådets uppgifter är bestämmelserna om yttranderätt för församlingsrådet innan kyrkofullmäktige avgör ett ärende som särskilt angår den egna församlingen (3 kap. 22 §).

Församlingsrådet kan också få uppgifter i församlingsinstruktionen. Av den gemensamma församlingsinstruktionen för församlingar som ingår i ett pastorat ska framgå hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelad mellan församlingarna och pastoratet (57 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen). När domkapitlet fattat sitt beslut om församlingsinstruktion är den bindande för pastoratet och dess församlingar. Det innebär att församlingsrådet måste fullgöra de uppgifter som följer av församlingsinstruktionen och pastoratet å sin sida måste ge församlingsrådet förutsättningar att ta sitt ansvar.

Slutligen kan kyrkorådet delegera uppgifter till församlingsrådet. Vilka uppgifter det kan vara fråga om är inte reglerat i kyrkoordningen.

Val av församlingsråd

Församlingsrådets ledamöter (förutom kyrkoherden eller den präst kyrkoherden sätter i sitt ställe) och ersättare ska väljas av kyrkofullmäktige (3 kap. 2 § och 4 kap. 22 §). Vidare bestämmer kyrkofullmäktige antalet ledamöter. Dock får antalet valda ledamöter inte vara färre än fyra (3 kap. 2 § och 4 kap. 22 §).

Av 33 kap. 4 § första stycket punkten 2 framgår att valbara till församlingsråd i en viss församling är alla som uppfyller de allmänna valbarhetskriterierna (tillhörig, döpt och minst 18 år) och tillhör någon av församlingarna inom det pastorat som församlingen ingår i.

Att det är av betydelse att de som väljs till att representera församlingen har en förankring i församlingen betonades i den utredning som låg till grund för strukturreformen 2014 (SKU 2011:2, s. 248). Utredningen diskuterade också ett alternativ där församlingarna har ett direktvalt kyrkoråd vilket även vissa remissinstanser förordade. Kyrkostyrelsen anförde dock i sin skrivelse Strukturfrågor (KsSkr 2012:5) att en sådan lösning skulle innebära två direktvalda organ inom pastoratet vilket kyrkostyrelsen menade skulle innebära att ansvarsförhållandena blev otydliga mellan de direktvalda organen. Dessutom, menade kyrkostyrelsen, skulle den önskvärda förankringen av strukturen därmed utebli. Eftersom pastoratet enligt förslaget skulle ha det övergripande ansvaret för resurser och uppgifter var det, anförde kyrkostyrelsen vidare, naturligt att pastoratets beslutande organ är det som ska väljas direkt av de röstberättigade medlemmarna inom pastoratet. Det fick sedan bli kyrkofullmäktiges uppgift att välja styrelse i de ingående församlingarna. Att kyrkofullmäktige väljer församlingsrådet kunde, menade man, också motiveras med att det samlade kyrkofullmäktige hade överblick över hela pastoratet vilket behövdes med tanke på att valbarheten till församlingsrådet föreslogs gälla alla som var bosatta inom pastoratet och på att en församling skulle kunna komma att ansvara för uppgifter som inte bara rörde den egna församlingen.

Vissa remissinstanser hade framfört att man ansåg att förslaget innebar ett demokratiskt underskott eftersom församlingens medlemmar inte själva fick välja församlingsrådet. Kyrkostyrelsen anförde angående dessa synpunkter att man delade utredningens mening att det var av stor betydelse att församlingsrådet hade en förankring i församlingen i fråga.

Kyrkostyrelsens svar på frågan om hur det kunde skapas en ordning i pastoraten som skulle säkerställa att den enskilda församlingen och dess medlemmar fick ett

inflytande på det egna församlingsrådets sammansättning blev den reglering om nomineringsförfarande som kom att införas i 4 kap. 23 § kyrkoordningen. Inför val av församlingsråd ska det nyvalda kyrkofullmäktige genomföra ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte. Syftet med detta är just att säkerställa församlingens inflytande, genom att församlingens röstberättigade medlemmar ges möjlighet att nominera kandidater till församlingsrådet (4 kap. 23 §). Även om nomineringarna inte är bindande för kyrkofullmäktige uttalade kyrkostyrelsen i sin skrivelse att det förutsätts att de tillmäts stor betydelse när fullmäktiga ska välja (KsSkr 2012:5 s. 94 ff.).

Tillsättning av ordförande

När det gäller tillsättningen av ordföranden i ett församlingsråd framgår det av 4 kap. 26 § att det enligt huvudregeln är kyrkofullmäktige som utser en ordförande bland ledamöterna. Församlingsrådet väljer, enligt samma bestämmelse, vice ordförande. Av bestämmelsen framgår vidare att även valet av ordförande kan delegeras till församlingsrådet.

Gemensam församlingsinstruktion

Reglering av församlingsinstruktionen finns i huvudsak i 57 kap. kyrkoordningen. Enligt 57 kap. 5 § ska församlingar som ingår i ett pastorat ha en gemensam församlingsinstruktion. I denna ska bland annat redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Enligt samma paragraf är det ett krav när det gäller förslag till gemensam församlingsinstruktion att kyrkorådet samråder med församlingsråden inom pastoratet (utöver kyrkoherden och domkapitlet).

I 57 kap. 6–7 §§ framgår vad som gäller för hur en församlingsinstruktion utfärdas, ändras och blir bindande för en församling. I 6 § anger huvudregeln, att församlingsinstruktionen får utfärdas av domkapitlet efter godkännande av kyrkofullmäktige och kyrkoherden var för sig. Fråga om en ändring av instruktionen kan väckas av såväl domkapitlet, som församlingens eller pastoratets beslutande organ, kyrkorådet, ett församlingsråd eller av kyrkoherden. Ändringar av detta slag godkänns och utfärdas på samma sätt som instruktionen. 7 § ger domkapitlet möjlighet att vid ”särskilda skäl” utfärda en församlingsinstruktion utan ett föregående godkännande.

Tidigare behandling av frågan om att stärka församlingars makt och inflytande i pastorat

Till kyrkomötet 2015 hade genom tre olika motioner lyfts frågor om församlingsrådets ansvar och uppgifter (motionerna 2015:46, 2015:58 och 2015:107).

Utskottet konstaterade i sitt betänkande över motionerna, Några frågor om församlingsråd (O 2015:11), att det finns en medveten öppenhet i regleringen och menade att denna öppenhet i grund och botten var av godo och rent av nödvändig för den flexibilitet som efterfrågades inför strukturen. Samtidigt angav utskottet att det var medvetet om att denna öppenhet på flera håll inneburit upplevelser av otydlighet och frustration. Utskottet menade att det i första hand är stiftens ansvar att möta dessa frågeställningar och att stiftens genom råd, stöd och utbildning kan stärka församlingsråden. Utskottet angav att det förutsatte att stiftens ger dessa frågor prioritet. Dessutom menade utskottet att ytterligare tydlighet och klarhet borde kunna vinnas genom arbetet med och fastställandet av församlingsinstruktionen. Mot bakgrund av vad som framförts menade utskottet att det saknades anledning att från den nationella nivån vidta åtgärder och föreslog därför avslag på motionerna vilket också blev kyrkomötets beslut.

Motionerna 2023:42 och 2023:63 om församlingsrådets ställning och inflytande

Utskottets förslag:

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:42 och motion 2023:63.

Kyrkomötet beslutar samtidigt att, med anledning av motionerna, uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till att en fortlöpande uppföljning särskilt inriktad på strukturförändringarnas konsekvenser för församlingarna och församlingsråden genomförs.

Utskottet konstaterar att frågorna om församlingsrådets ställning och uppgifter är viktiga. Att frågorna kommer upp i motioner i kyrkomötet visar att det arbetas med och reflekteras över dem ute i församlingarna vilket utskottet ser som positivt.

Som utskottet tidigare uttalat (O 2022:8) var en av de bärande idéerna bakom förändringen av strukturen på lokal nivå att det skulle ges utrymme för lokala variationer i vilka uppgifter och vilket ansvar som i det enskilda fallet ligger på ett församlingsråd. Därför ger också kyrkoordningen utrymme för flexibilitet i dessa frågor och innehåller endast en miniminivå för vilka uppgifter församlingsrådet ska utföra. Genom församlingsinstruktionen och genom de uppgifter som pastoratets kyrkoråd delegerar kan de uppgifter som anförtros ett församlingsråd utökas. Detta fungerar utmärkt i många pastorat. Att det på sina håll fungerar mindre bra är enligt utskottets mening inte skäl att förändra bestämmelserna i kyrkoordningen. Kyrkoordningens flexibilitet och anpassningsbarhet till lokala förhållanden är tvärtom något som enligt utskottet även fortsatt bör värnas.

Enligt utskottet kan inte tillsättandet av en utredning på den nationella nivån vara lösningen på de utmaningar som lokalt finns på en del håll. I stället vore det enligt utskottets mening värdefullt om organiserade erfarenhetsutbyten kunde komma till stånd genom vilka goda exempel på när samspelet mellan kyrkoråd och församlingsråd fungerar väl kan spridas. Ansvaret för detta bör ligga på stiftet. Kyrkostyrelsen kan, för att effektivisera och underlätta arbetet, uppmuntra en dialog mellan stiftet om lämpliga former för sådana erfarenhetsutbyten.

Utskottet vill vidare understryka att man i likhet med vad man 2017 anförde i sitt betänkande Strukturfrågor (O 2017:5) alltså ser behov av en fortlöpande uppföljning särskilt inriktad på strukturförändringarnas konsekvenser för församlingarna och församlingsråden. Att kontinuerligt följa upp utvecklingen kan också ge stiftet goda underlag för ett organiserat erfarenhetsutbyte. Utskottet vill därför ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ta initiativ till att en sådan fortlöpande uppföljning genomförs.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår utskottet att motionerna 2023:42 och 2023:63, punkt 1–3, avslås men föreslår med anledning av motionerna, att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att ta initiativ till att en fortlöpande uppföljning särskilt inriktad på strukturförändringarnas konsekvenser för församlingarna och församlingsråden sker.

Motion 2023:47 om valet av församlingsråd

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:47.

Utskottet konstaterar att församlingsrådet utgör styrelse i en församling som ingår i ett pastorat. Som sådan är den ett verkställande organ i kyrkoordningens mening. På kyrkans samtliga nivåer väljs de verkställande organen genom indirekt valsätt. En ordning där församlingsborna i församlingen direkt väljer församlingsrådet skulle därför strida mot den struktur som i övrigt gäller i kyrkan och skulle medföra ytterligare ett direkt val. Enligt utskottets mening är det redan idag församlingens tillhöriga som har valt församlingsrådet, dock indirekt genom att i direkta val välja det organ, kyrkofullmäktige, som väljer församlingsrådet. Mot bakgrund av det anförda menar utskottet att motion 2023:47, punkt 1, bör avslås.

När det gäller frågan om valet av ordförande i församlingsråd konstaterar utskottet att kyrkoordningen redan idag innehåller en bestämmelse som ger kyrkofullmäktige möjlighet att delegera valet av ordförande till församlingsrådet. Att valet av ordförande ska ske bland de valda ledamöterna i församlingsrådet framgår också redan idag av kyrkoordningen. Mot bakgrund av detta, och då det inte finns anledning att helt frånta kyrkofullmäktige möjligheten att själv utse ordförande, föreslår utskottet att punkt 2 i motion 2023:47 ska avslås.

Utarbetandet av en gemensam församlingsinstruktion för församlingar som ingår i ett pastorat är en viktig process med många inblandade parter. Enligt utskottets erfarenhet finns det flera utmaningar med att skriva en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat. Utskottet ser dock att utarbetandet av en gemensam församlingsinstruktion är en lärandeprocess och att det finns en progression mot allt bättre processer i arbetet med församlingsinstruktionen runt om i pastoraten. Utskottet konstaterar vidare att det redan idag tydligt framgår av kyrkoordningen att församlingsråden har en viktig roll att spela i beredningsprocessen. Att, som föreslås i motion 2023:47, punkt 3, kräva att varje församlingsråd också ska godkänna församlingsinstruktionen skulle enligt utskottet inte tillföra något till en redan fungerande beredningsprocess. I de fall beredningsprocessen inte fungerar och församlingsråden därmed inte får vara delaktiga och ges möjlighet att påverka församlingsinstruktionen, är detta en fråga som bör hanteras av stiftet i dess tillsyns- och främjandearbete och inte något som bör lösas genom en ändring i kyrkoordningen. Den ändring som föreslås i motion 47, punkt 3, riskerar enligt utskottets uppfattning också att bygga in en otydlighet i kyrkoordningen när det gäller hur församlingsrådets godkännande ska förhålla sig till kyrkofullmäktiges godkännande. Mot bakgrund av det sagda föreslår utskottet att motion 2023:47, punkt 3, ska avslås.

Motionerna 2023:44 och 2023:45 om konsekvensutredning och utvärdering

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:44 och 2023:45.

När det gäller förslaget i motion 2023:44 menar utskottet att en sådan utredning som föreslås i motionen vore förenad med stora praktiska svårigheter. Det finns inga referensförsamlingar att jämföra med och det torde vara svårt att uttala sig om hur den ekonomiska situationen hade sett ut i dagens församlingar om de genomförda förändringarna aldrig hade ägt rum. En annan svårighet i sammanhanget är att församlingarna inte kan jämföras med vinstdrivande företag vars mål är att få ut så mycket vinst som möjligt på sin verksamhet. Församlingarnas uppgift är i stället att få ut så mycket och så bra verksamhet som möjligt för de pengar de får in. Detta leder till att det inte

som i ett företag enkelt går att jämföra resultatet ”på sista raden”. En sådan utredning torde vara komplicerad att göra lokalt och praktiskt taget omöjlig att göra nationellt. Mot bakgrund härav föreslås att motion 2023:44 ska avslås.

Utskottet vill, när det gäller motion 2023:45, framhålla att det vore olyckligt om de i motionen omnämnda svårigheterna i några av de så kallade storpastoraten tas till intäkt för att detsamma skulle gälla samtliga ”storpastorat”. Att som föreslås i motion 2023:45, med ett eller några lokala exempel som grund, tillsätta en utredning på den nationella nivån som utvärderar hur ”storpastoraten” fungerar vad gäller samverkan och närhet, arbetsmiljö, styrning och ledning anser utskottet vore fel. Eventuella lokala problem vad gäller dessa aspekter hanteras av stiftens inom ramen för dess tillsyns- och främjandeuppdrag. Mot bakgrund härav föreslår utskottet att motion 2023:45 ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2023

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Robert Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sebastian Ekeröth Clausson, Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Lars B Andersson, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson och Elisabeth Lindahl.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:44.

Robert Fredriksson

Reservation 2

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:47, punkt 2 och 3.

Robert Fredriksson

Särskild mening

Genom de indirekta valen till församlingsråden markeras en central styrning ovanifrån, inte närhet och samverkan som uttrycks i Strukturutredningen. Församlingsrådets ansvar är huvudsakligen relaterade till gudstjänstlivet. Det är därför rimligt att den enskilda församlingen utser ledamöter i församlingsrådet och att rådet inom sig väljer ordförande.

O 2023:3

Församlingsrådets självständighet behöver stärkas. Det är rimligt att församlingsråden ges möjlighet att godkänna pastoratets församlingsinstruktion då det är i församlingen den grundläggande uppgiften genomförs. Det är där människor möts och gudstjänst firas.

Jag stödjer motionens tre att-satser.

Elisabeth Lindahl

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2023:6y

Val av församlingsråd

Läronämndens yttrande över motion 2023:47

Svenska kyrkan framträder primärt som lokal församling. Läronämnden har tidigare kommenterat det lokala självstyret i Ln 2022:8y med hänvisning till Ln 2013:8y och Ln 2012:3y, där det framhålls att: ”... det lokala självstyret har utformats på flera sätt genom historien och kan från läromässig synpunkt gestaltas på olika sätt.” (Ln 2012:3y).

Läronämnden konstaterar att det lokala självstyret är en väsentlig dimension av kyrkans tradition och liv och att formerna för detta kan variera (jfr Ln 2013:8y).

Uppsala den 25 augusti 2023

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Maria Södling, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winnige och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2023:4

Kyrkomötets arbetsformer

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas tre motioner som handlar om kyrkomötets arbetsformer. Motion 2023:35 handlar om utbildning för nya förtroendevalda medan motion 2023:70 respektive motion 2023:93 berör placeringen av ledamöter i kyrkomötets olika utskott. I motion 2023:70 föreslås att det ska tillsättas en utredning som syftar till att komplettera utskottsordningen i kyrkomötets arbetsordning så att samtliga kyrkomötesmandat får samma värde. Motion 2023:93 har två punkter, varav den första innehåller ett konkret förslag till ändring i 4 kap. 2 § kyrkomötets arbetsordning. För det fall första punkten inte bifalls föreslås i andra punkten att kyrkomötets presidium ska ges i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkomötets arbetsordning motsvarande förslaget i första punkten.

Utskottet konstaterar att de utbildningsinsatser som redan görs är tillräckliga för att tillgodose de behov som finns och att det finns möjlighet för nomineringsgrupperna att använda mandatstödet i utbildningssyfte. Utskottet föreslår därför att motion 2023:35 avslås.

Gällande motionerna 2023:70 och 2023:93 anser utskottet inte att det finns skäl att vare sig ändra i regelverket vad gäller utskottsplaceringen eller att tillsätta en utredning som syftar till detsamma, varför utskottet föreslår att båda motionerna avslås.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionernas förslag	3
Motion 2023:35 av Linda Sjöo och Britt Björneke, Utbildning för nya förtroendevalda	3
Motion 2023:70 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen, Komplettering av utskottsordningen.....	3
Motion 2023:93 av Roger Larsson, Rösträtt för fler ledamöter i utskotten	3
Yttrande från kyrkorättsnämnden	4
Bakgrund	4
Utskottsplacering	4
Utbildning för kyrkomötets ledamöter	7
Utskottets överväganden	8
Motion 2023:35 Utbildning för nya förtroendevalda.....	8
Motionerna 2023:70 och 2023:93 om utskottsplaceringen.....	8
Bilaga 1 Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:9y	10

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:35,
2. avslå motion 2023:70,
3. avslå motion 2023:93, punkt 1,
4. avslå motion 2023:93, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2023:35 av Linda Sjöo och Britt Björneke, Utbildning för nya förtroendevalda

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma och starta en utbildning för nya förtroendevalda i kyrkomötet som inleder varje mandatperiod.

Motion 2023:70 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen, Komplettering av utskottsordningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkomötets presidium att tillsätta en utredning, syftande till komplettering av utskottsordningen i kyrkomötets arbetsordning så att samtliga kyrkomötesmandat får samma värde.

Motion 2023:93 av Roger Larsson, Rösträtt för fler ledamöter i utskotten

Kyrkomötet beslutar att

1. 4 kap. 2 § kyrkomötets arbetsordning ska ha nedan föreslagen lydelse,
2. om punkten 1 inte bifalls, uppdra till kyrkomötets presidium att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkomötets arbetsordning motsvarande förslaget i punkt 1.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

2 §

Val av utskott gäller från det att utskottsvalen har skett till och med den 31 december valåret. Varje utskott ska ha femton ledamöter och lika många ersättare.

Ersättarna har rätt att närvara vid utskottets sammanträden och delta i överläggningarna, men inte i besluten.

Trots bestämmelserna i första stycket får en inkallad ersättare för en kyrkomötesledamot tjänstgöra som ersättare i det eller de utskott där kyrkomötesledamoten är ledamot eller ersättare

Val av utskott gäller från det att utskottsvalen har skett, *dock tidigast från den 1 januari året efter valåret*, till och med den 31 december nästkommande valår.

Varje nomineringsgrupp/valsamverkansgrupp fördelar sina ordinarie ledamöter, förutom de i presidiet samt ordinarie och ersättare i kyrkostyrelsen, till jämnlänga valsedlar per utskott. Valsedlars längd får ej skilja mer än en mellan utskotten för varje nomineringsgrupp/valsamverkansgrupp. Efter sista ledamot skrivs "Val avbryts".

Därefter genomförs varje utskottsval som ett proportionellt val med följande modifiering.

När någon av valseدلarna med högst röstetals namn är "Val avbryts" avbryts röstningen för det utskottet, oavsett vilket antal som då uppnåts.

Ledamöter och ersättare i kyrkomötet som då ej valts till utskott, förutom de i presidiet och ordinarie i kyrkostyrelsen, fungerar som ersättare enligt följande prioritering.

1. Valsedelstiad ledamot fungerar i första hand som ersättare i det utskottet

2. Inkallad ersättare blir ersättare i det utskott där den hon eller han ersätter hade plats.

3. Övriga ersättare (kyrkostyrelsens ersättare) fördelas jämnt mellan utskotten inom nomineringsgruppen/valsamverkansgruppen (inräknat listade ersättare).

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2023:93 i Kn 2023:9y, bilaga 1.

Bakgrund

Utskottsplacering

Gällande ordning

Vilka utskott som ska finnas, respektive hur många ledamöter och ersättare varje utskott ska ha, regleras i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om arbetsordning för kyrkomötet. Av 4 kap. 1 § nämnda bestämmelser framgår att det finns åtta fasta utskott. Respektive utskott har sitt särskilda beredningsområde, vilket är reglerat i 6–13 §§. Varje utskott är enligt 4 kap. 2 § första stycket tillsatta med 15 ordinarie ledamöter och 15 ersättare. Ersättarna har enligt andra stycket rätt att närvara vid utskottets sammanträde och delta i överläggningarna, men inte i besluten. Däremot har alla ledamöter rösträtt vid beslut som tas i plenum.

Val till uppdrag i utskott sker enligt 11 kap. 6 § andra stycket kyrkoordningen vid kyrkomötets första sammanträde under en mandatperiod. Utskottsplaceringen fastställs således först cirka ett år efter att ett ordinarie kyrkoval ägt rum. Däremot sker val till övriga uppdrag – såsom kyrkomötets presidium, kyrkostyrelse och nämnder – vid det valsammanträde som enligt 6 a § första stycket ska äga rum senast 31 december valåret. I praktiken är tanken att valsammanträdet ska äga rum i anslutning till det gamla kyrkomötets sista session, det vill säga i november cirka två månader efter att ordinarie kyrkoval har ägt rum.

Hur platserna i utskotten ska fördelas mellan de ledamöter som valts in i kyrkomötet är inte inomkyrkligt reglerat. Det är i stället kyrkomötets valberedning som lägger fram förslag till kyrkomötet om fördelningen av ordinarie utskottsplatser, ersättarplatser respektive ersättarordning. I praktiken grundar sig det förslag som valberedningen lägger fram på överenskommelser nomineringsgrupperna emellan.

Fördelningen av utskottsplatserna behöver således inte exakt återspegla valresultatet och fördelningen av platserna i kyrkomötet. Om nomineringsgrupperna inte kan komma överens kan dock en nomineringsgrupp enligt 39 kap. 4 § begära att val till utskotten ska göras med tillämpning av bestämmelserna i kyrkoordningen om proportionella val (se stycket nedan). Flera grupper kan också komma överens om att återropa proportionella val till utskotten. Under förutsättning att samtliga 251 ledamöter i kyrkomötet är närvarande vid beslutstillfället behöver det dock vara minst 16 ledamöter som begär proportionellt valsätt för att så ska ske.

Som framgår av namnet syftar ett proportionellt valförfarande vid indirekta val till att det ska råda samma storleksförhållanden mellan olika grupper i det valda organet som i det väljande organet. Bestämmelserna om proportionellt valsätt vid indirekta val finns i 39 kap. 3–18 §§ kyrkoordningen. Ett proportionellt val ska alltid ske med slutna valsedlar. Även om valet syftar till att utse enskilda personer till en viss plats i ett organ, avser röstningen en viss grupps kandidater och således inte de enskilda individerna som finns upptagna på valsedeln. Om det inte är samma namn på valsedlarna för en valsedelsgrupp – eller om namnen är uppförda i olika ordning – finns särskilt reglerat hur ordningen mellan personerna ska fastställas, för att man ska veta vilken person som ska tillsättas på en plats som tillfallit en viss nomineringsgrupp.

De platser som ska tillsättas – exempelvis i ett utskott – fördelas en i taget till den grupp som varje gång får det högsta jämförelsetalet. En grupps jämförelsetal är till en början lika med det antal röster som valsedelsgruppen har fått. För varje gång som en grupp har tilldelats en plats ska jämförelsetalet sedan beräknas om genom att gruppens röstetal delas med det antal platser som gruppen har tilldelats, ökat med 1. Om en grupp fått en plats ska således gruppens röstetal delas med 2 och efter nästa gång gruppen fått en plats ska röstetalet delas med 3 och så vidare. Fördelningen pågår till dessa att samtliga – på förhand bestämda antal – platser i organet är tillsatta. För det fall att flera grupper skulle få lika röstetal eller jämförelsetal avgör lotten vem som tilldelas platsen. För en närmare redogörelse över förfarandet vid proportionella val hänvisas till Edqvist m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2022 med kommentarer och angränsande lagstiftning s. 669–682, Verbum 2022.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Tidpunkt för val till utskotten

Enligt tidigare ordning förrättades kyrkomötets alla val vid kyrkomötets första sammanträde året efter att valet ägt rum. Kyrkomötets ledamöter samlades då en dag extra för att valet skulle hinnas med. När kyrkomötet 2012 beslöt att ändra regelverket var avsikten att även de utskott som är kyrkomötets beredningsorgan skulle väljas vid det nyinrättade valsammanträdet i november. De huvudsakliga skälen för att förlägga valsammanträdet till samma år som valet ägt rum var framför allt kostnadsskäl – kyrkomötet behövde inte samlas en extra dag – samt att man önskade få ett snabbare valgenomslag (se KsSkr 2012:3).

Frågan om val till utskotten återkom dock redan till kyrkomötet 2013 efter att flera nomineringsgrupper uttryckt önskemål om att utskottsplatserna skulle väljas först vid den första kyrkomötessessionen efter ett valår. Kyrkostyrelsen anförde i sin skrivelse KsSkr 2013:3 att det var angeläget att formerna för val till kyrkomötets utskott är ändamålsenliga och i enlighet med de önskemål som framställts från nomineringsgrupperna. Vidare anfördes att eftersom val till övriga funktioner ska genomföras i samband med det extra valsammanträdet och då kyrkomötets utskott inte sammanträder förrän i samband med den nya mandatperiodens första kyrkomöte, skulle en sådan förändring som nomineringsgrupperna önskat i praktiken inte medföra att

valgenomslaget försenades. Mot bakgrund av det anförda föreslog kyrkostyrelsen att nomineringsgruppernas önskemål skulle tillmötesgå. Vidare framhöll kyrkostyrelsen:

I och med att val till övriga organ förrättats vid det extra valsammanträdet skapas goda förutsättningar för nomineringsgrupperna att noga förbereda fördelningen av utskottsplatserna. Det saknas därför anledning att anta att en extra sammanträdesdag är nödvändig för att förrätta val till utskottet vilket innebär att den eftersträlvade kostnadsbesparingen uppnås även om utskottsvalet flyttas.

Nämnda förslag från kyrkostyrelsen bifölls av kyrkomötet och trädde i kraft omedelbart, vilket innebär att ordningen kunde tillämpas direkt för det nyvalda kyrkomötet som valts vid kyrkovalet 2013.

Placeringen av ledamöter i utskotten

Vid kyrkomötet 2006 behandlades motion 2006:42, Avskaffa ersättarna i kyrkomötet, vari det föreslogs att varje utskott skulle ha högst 30 ledamöter. Motionen behandlades av kyrkorättsutskottet som i sitt betänkande Kr 2006:4 framhöll följande.

För att få till stånd ett effektivt utskottsarbete kan den beslutande gruppen inte vara alltför stor. Även om grundtanken i motionen är riktig finns det därför en rad praktiska invändningar. Eftersom antalet ledamöter och ersättare i utskott relaterar till antalet ledamöter totalt i Kyrkomötet och till nomineringsgrupperna behöver frågan sättas in i ett större sammanhang.

Vidare hänvisade utskottet till att kyrkomötets arbetsformer ingick i det uppdrag som utredningen ”Demokrati och delaktighet i Svenska kyrkan” fått att utreda. Utskottet föreslog sammantaget således avslag på motionen, vilket även blev kyrkomötets beslut.

Ovan nämnda utredning resulterade i två delbetänkanden, *Demokratin är en successiv uppenbarelse* (SKU 2005:2) och *Välja med förtroende* (SKU 2006:2). Några förändringar rörande utskottsfördelningen föreslogs inte i någon av utredningarna. Däremot föreslog den så kallade Demokratiutredningen – som lade fram det sistnämnda delbetänkandet – att det skulle införas en procentspärr för val till kyrkomötet, bland annat utifrån argumentet att alla nomineringsgrupper skulle ta plats i samtliga utskott. Kyrkostyrelsen valde dock att inte gå vidare med Demokratiutredningens förslag. Däremot lades det till kyrkomötet 2007 fram en motion som i stort grundade sig på utredningens förslag till ändringar i kyrkoordningen. Gällande förslaget om procentspärr vid val till kyrkomötet föreslog organisationsutskottet i sitt betänkande O 2007:5 dock avslag, vilket även blev kyrkomötets beslut. Vid kyrkomötet 2017 behandlades återigen en motion (2017:81) vari det föreslogs att ersättarna i kyrkomötet skulle avskaffas och att det i stället skulle finnas 30 ordinarie ledamöter i varje utskott. Kyrkorättsutskottet som behandlade ärendet i sitt betänkande Kr 2017:1 framhöll följande.

Utskotten är en beredande instans och bör spegla de majoritetsförhållanden som gäller i plenum. Med 30 ordinarie ledamöter kan majoritetsförhållandena komma att ändras på ett slumpartat sätt om någon eller några ledamöter är frånvarande. Utskottet ser inte detta som en tillfredsställande lösning. Det som nu gäller, med 15 ledamöter och 15 ersättare och en i förväg beslutad ordning för ersättnas inkallande tillgodoser, enligt utskottets mening, att sådana tillfällighetsreglerade ändringar av majoritetsförhållandena i utskottet inte kommer att ske. Därför lämnar utskottet inte något förslag till ändring i detta avseende.

Vid kyrkomötet 2022 bifölls, i enlighet med organisationsutskottets förslag i betänkande O 2022:5, motion 2022:81 med förslag om att det för val till kyrkomötet ska införas en procentspärr och att fördelningen av utjämningsmandat ska förändras. I sina överväganden anförde organisationsutskottet bland annat följande rörande mandatfördelningen och utskottsplaceringen.

Vid kyrkomötet 2021 konstaterade organisationsutskottet i sina diskussioner rörande valsystemets utformning, att det finns en problematik rörande möjligheten för nomineringsgrupper utan lokal kyrklig förankring att erhålla mandat i kyrkomötet. Samtidigt som mindre nomineringsgrupper å ena sidan måste kunna finnas representerade i kyrkomötet, anser utskottet att det å andra sidan även bör finnas en möjlighet att begränsa hur små de grupper kan vara som kan ta plats i Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Utskottet ser vidare, i likhet med motionärerna, en fördel om samtliga nomineringsgrupper kunde finnas företrädda i alla utskott. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion 2022:81 i sin helhet ska bifallas.

Vilka konkreta ändringar som ska göras i kyrkoordningen har getts i uppdrag till kyrkostyrelsen att utreda. En promemoria bereds för närvarande inom kyrkokansliet med intentionen att kunna remitteras ut senast i december 2023. Avsikten är att ett eventuellt beslut om ändringar i mandatfördelningen ska kunna tillämpas vid kyrkovalet 2025, vilket betyder att ett förslag till ändringar i kyrkoordningen måste fattas av kyrkomötet 2024. Då en eventuell förändring av mandatfördelningen kräver omfattande systemförändringar som tar tid att utveckla och testköra har ett förberedande systemarbete påbörjats under våren 2023.

Utbildning för kyrkomötets ledamöter

Allmänt

Samma år som det varit kyrkoval samlas, såsom framhållits ovan, det nyvalda kyrkomötet till ett valsammanträde som brukar äga rum i anslutning till kyrkomötets andra session samma år. En del av tiden vid det nyvalda kyrkomötets valsammanträde ägnas åt utbildning och fortbildning av nya och gamla ledamöter. Vid detta tillfälle får ledamöterna även ta emot en informationsfolder om kyrkomötet, *Kyrkomötet – en vägledning*. I inledningen av session ett under mandatperiodens första år får utskottens ledamöter och ersättare också – i respektive utskott – en kortare introduktionsutbildning av utskottsarbetet av respektive utskotts sekreterare.

Till nomineringsgrupper som är representerade i kyrkomötet utgår ett mandatstöd. Tanken är att mandatstödet ska användas till bland annat opinionsbildande arbete och informationsspridning, men även till utbildningsinsatser inom nomineringsgrupperna.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågan om utbildning och fortbildning av kyrkomötets ledamöter var en av de frågor som behandlades i den skrivelse (PSkr 2017:1) om kyrkomötets arbetsformer som kyrkomötets presidium lade fram vid 2017 års kyrkomöte. I den utredning som låg till grund för skrivelsen hade bland annat föreslagits att den utbildning och fortbildning som redan förekommer i anslutning till valsammanträdet borde vidareutvecklas och att det kunde finnas skäl för att lägga ytterligare en dag till detta sammanträde. Presidiet framhöll i sina överväganden att det är betydelsefullt att ledamöterna får den utbildning och fortbildning som de behöver för att kunna fullgöra sitt uppdrag, men

menade att detta inte nödvändigtvis behöver ske i anslutning till ett förlängt valsammanträde utan att sådana utbildningsinsatser kan ske på många olika sätt och i olika sammanhang. Vidare pekade presidiet på möjligheten att arbeta vidare med webbaserade utbildningar samt att kortare utbildningstillfällen, med stöd av kyrkokansliet, kan anordnas i samband med möten med nomineringsgrupperna eller vid inledningen av utskottsarbetet vid den första sessionen i mandatperioden.

Senast frågan om utbildning av förtroendevalda behandlades var vid kyrkomötet 2021 då kyrkomötet avsåg motion 2021:85 vari det föreslogs att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma och starta en utbildning för nytillträdda förtroendevalda i kyrkomötet som inleder varje mandatperiod. Vidare föreslogs att varje förtroendevald i kyrkomötet även skulle erbjudas ett fysiskt exemplar av kyrkoordinationen. Organisationsutskottet som behandlade motionen anförde i sitt betänkande O 2021:6 att ”den utbildning och det material som tillhandahålls förtroendevalda i kyrkomötet i kombination med möjligheten att använda mandatstödet i utbildningssyfte, kan täcka de utbildningsbehov som finns.” Utskottet konstaterade också att det finns möjlighet att införskaffa fysiska exemplar av kyrkoordinationen med stöd av mandatstödet och föreslog sammantaget avslag på motionerna.

Utskottets överväganden

Motion 2023:35 Utbildning för nya förtroendevalda

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:35.

Som framgår av bakgrundsbeskrivningen har frågan om utbildning för nya förtroendevalda behandlats av utskottet så sent som 2021. Utskottet konstaterade då att den utbildning och det material som tillhandahålls förtroendevalda i kyrkomötet, i kombination med möjligheten att använda mandatstödet i utbildningssyfte, är tillräckligt för att täcka de utbildningsbehov som finns. Utskottets uppfattning är densamma idag, det vill säga att de utbildningsbehov som finns får anses tillgodosedda utifrån de insatser som redan görs. Nomineringsgrupperna har i sammanhanget också ett ansvar för att introducera nya ledamöter i kyrkomötesarbetet. Samtidigt har utskottet förståelse för att detta kan vara lättare i större nomineringsgrupper med många erfarna ledamöter än i mindre nomineringsgrupper. Utifrån att det idag finns goda verktyg för att hålla utbildningar digitalt skulle detta kunna övervägas inför varje ny mandatperiod. I och med de utbildningsinsatser som redan görs från kyrkomötets kansli anser dock utskottet inte att det finns tillräckliga skäl för att formellt föreslå att kyrkomötet ger kyrkostyrelsen ett sådant uppdrag. Mot bakgrund av det som anförts ovan föreslår utskottet sammanfattningsvis därför att motion 2023:35 ska avslås.

Motionerna 2023:70 och 2023:93 om utskottsplaceringen

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:70.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:93.

Utskottet är av uppfattningen att den ordning som idag gäller med 15 ordinarie ledamöter och 15 ersättare i respektive utskott fungerar väl. Utskottet kan således inte se vilka problem som skulle lösas varken med en ordning likt den som föreslås i motion 2023:93 eller genom att tillsätta en utredning som syftar till att samtliga kyrkomötesmandat ska få samma värde, så som föreslås i motion 2023:70. Vidare konstaterar utskottet att det pågår en utredning om procentspärr samt förändrad

fördelning av utjämningsmandat för val till kyrkomötet. Utskottet anser att resultatet av den utredningen bör beaktas innan man tillsätter ytterligare en utredning som berör liknande frågor eller ändrar i regelverket. När det gäller det konkreta förslag till ändringar i kyrkomötets arbetsordning som läggs fram i motion 2023:93 ser utskottet vidare – i likhet med vad som även anförts av kyrkorättsnämnden – att det är en brist att förslaget inte varit föremål för utredning.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser utskottet sammanfattningsvis att motion 2023:70 och motion 2023:93 ska avslås.

Uppsala den 4 oktober 2023

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sebastian Ekeroth Clausson, Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Funemark, Håkan Widepalm, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson och Elisabeth Lindahl.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:35.

Lars B Andersson

Särskild mening

Utskottet noterar i sitt betänkande att ordinarie ledamöter i utskottet inte ser några problem. Ändå kommer nya motioner på ämnet upp med jämna intervall.

Även om en procentspärr genomförs kommer utskotten att bestå av 15 ordinarie och 15 ersättare. Procentspärr rör enbart kyrkomötets sammansättning. Procentspärr påverkar ej denna motion, men denna motion kan påverka procentspärren!

Vad jag kan påminna mig finns inget utredningskrav för ändringar i kyrkomötets arbetsordning.

Ett program för att testa resultat av olika indata finns på

<https://github.com/RogerJL/ModifiedProportional>

Kan testköras online genom att kopiera koden (main.py) genom att trycka "Copy raw file" (dubbla fyrkanter). Det man har kopierat kan sedan till exempel klistras in på <https://www.programiz.com/python-programming/online-compiler/> tryck sedan "Run".

När ni analyserar resultat titta på hela resultatet. En överbikt idag med en ordinarie, blir med detta förslag ofta två.

Roger Larsson

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:9y

Rösträtt för fler ledamöter i utskotten

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2023:93 Rösträtt för fler ledamöter i utskotten

I motion 2023:93 konstateras bland annat följande. Dagens valsysteem till utskott försvårar små nomineringsgruppers möjlighet att diskutera sina hjärtefrågor före plenum. Dagens utskott är också problematiska i att de delar upp närvarande kyrkomötesledamöter i två klasser. Som ersättare i ett utskott har du rätt att skriva en motion till kyrkomötet (vecka 31), rätt att lägga ett yrkande i kyrkomötets beslutsplenum (vecka 47), men inte rätt att lägga ett förslag under beredande utskottsarbete (vecka 40). Under det beredande utskottsarbetet har du inte heller någon rösträtt, men i beslutsplenum har du det. Denna motion angriper båda dessa problem. I stället för att utesluta små nomineringsgrupper syftar motionen till att öka deras möjlighet att påverka beredning av sina hjärtefrågor även utan valsamverkan samtidigt som mycket färre placeras som ersättare. Resultatet skulle bli att utskotten kan bli något olika stora, då många valgrupperingar kan vilja placera sina få eller överskjutande kandidater i samma utskott. Motionen föreslår att antalet ordinarie ledamöter per utskott ska bestämmas dynamiskt och kan komma att skilja något, maximal möjlig skillnad motsvarar antal valgrupperingar, samt att balansen mellan valgrupperingar bibehålls, genom proportionellt indirekt val som avbryts först då balansen riskerar att gå förlorad. Metoden ger också valgrupperingar några ersättarplatser (att täcka upp frånvaro med kort framförhållning), dessa kommer från kyrkostyrelsens ersättare eller kvarvarande efter avbrottspunkt nåtts – utskottsförslag bör därför bli lika beslutstabla som idag. Motionens intention är att minimera antalet ersättare utan rösträtt i utskotten. Kyrkomötets ordinarie ledamöter borde alla vara utsedda till ordinarie ledamöter i utskott (med vissa undantag). Stora valgrupperingar skulle få sina ersättare från kyrkostyrelsens ersättare, små från dem som ännu ej är valda vid avbrottspunkten. Kvar är också möjligheten att utse annan nomineringsgrupp att täcka upp om egen ersättare saknas. Ett utskotts röstbalans kommer därför stämma med kyrkomötets som helhet. Det föreslagna genomförandet är ett vanligt proportionellt val i allt förutom att proceduren ej avbryts när beslutat antal nåtts, utan när en valgruppering skulle fått en plats eller delta i lottning men har slut på kandidater. Lottning avgör därför inget val. Valen förväntas förberedas av valberedningen. När alla valgrupperingar gjort sina nomineringar är det enkelt att räkna ut hur många ordinarie och ersättare varje grupp ska få. Regeln om jämn fördelning på utskott gör att en valgruppering har begränsade påverkansmöjligheter på utgången. En valgrupperings ansvar blir att skapa en valsedel med de ledamöter de vill se i utskottet. Mot bakgrund av detta föreslås kyrkomötet besluta att

1. 4 kap. 2 § kyrkomötets arbetsordning ska ha nedan föreslagen lydelse,
2. om punkten 1 inte bifalls, uppdra till kyrkomötets presidium att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkomötets arbetsordning motsvarande förslaget i punkt 1.

4 kap.

2 §

Val av utskott gäller från det att utskottsvalen har skett till och med den 31 december valåret. Varje utskott ska ha femton ledamöter och lika många ersättare.

Ersättarna har rätt att närvara vid utskottets sammanträden och delta i överläggningarna, men inte i besluten.

Trots bestämmelserna i första stycket får en inkallad ersättare för en kyrkomötesledamot tjänstgöra som ersättare i det eller de utskott där kyrkomötesledamoten är ledamot eller ersättare

Val av utskott gäller från det att utskottsvalen har skett, dock tidigast från den 1 januari året efter valåret, till och med den 31 december nästkommande valår.

Varje nomineringsgrupp/valsamverkansgrupp fördelar sina ordinarie ledamöter, förutom de i presidiet samt ordinarie och ersättare i kyrkostyrelsen, till jämnlånga valsedlar per utskott. Valsedlars längd får ej skilja mer än en mellan utskotten för varje nomineringsgrupp/valsamverkansgrupp. Efter sista ledamot skrivs "Val avbryts".

Därefter genomförs varje utskottsval som ett proportionellt val med följande modifiering.

När någon av valsedlarna med högst röstetals namn är "Val avbryts" avbryts röstningen för det utskottet, oavsett vilket antal som då uppnåts.

Ledamöter och ersättare i kyrkomötet som då ej valts till utskott, förutom de i presidiet och ordinarie i kyrkostyrelsen, fungerar som ersättare enligt följande prioritering.

1. Valsedelslistad ledamot fungerar i första hand som ersättare i det utskottet

2. Inkallad ersättare blir ersättare i det utskott där den hon eller han ersätter hade plats.

3. Övriga ersättare (kyrkostyrelsens ersättare) fördelas jämnt mellan utskotten inom nomineringsgruppen/valsamverkansgruppen (inräknat listade ersättare).

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

I sitt yttrande 2018:2y gjorde kyrkorättsnämnden följande påpekanden om vad som ur formell synvinkel behöver gälla när beslut om ändringar i kyrkoordningen ska fattas.

Det finns en reguljär uppställning av förslag till ändringar i kyrkoordningen. I en ingress anges alla ändringsförslag. Därefter följer kyrkoordningstexten med de stycken där ändringar föreslås skriven i två spalter och med direkta ändringar skrivna med kursiv. Slutligen finns en

avslutning där tid för ikraftträdande och eventuella införandebestämmelser i övrigt anges. En standardiserad uppställning av detta slag bidrar till att skapa klarhet om ett förslags och ett besluts innehåll. Även om detta blir av större betydelse vid mer omfattande ändringar är det av värde att alltid följa samma mall.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att ovannämnda formkrav även behöver gälla vid beslut om ändringar i kyrkomötets arbetsordning. Beslutsförslaget i den aktuella motionen följer inte ovannämnda mall då det saknas uppgift om behovet av övergångsbestämmelser, vilket kyrkorättsnämnden ser som en brist.

I yttrandena 2018:2y samt 2021:4y menade kyrkorättsnämnden vidare att ändringar i kyrkoordningen som inte är rent triviala men rör frågor av principiell betydelse behöver beredas på ett sådant sätt att olika konsekvenser blir väl belysta. Det är inte givet på förhand vad detta ska betyda i fråga om ett visst förslag. Med rent triviala ändringar avses primärt rättelser och liknande som inte innebär någon egentlig saklig förändring. Ändringar av principiell betydelse är regelmässigt föremål för utredning och därtill en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att ovannämnda krav på beredning och utredning i stort också behöver gälla vid förslag till ändring i kyrkomötets arbetsordning. Det i motion 2023:99 framlagda förslaget om ändringar i kyrkomötets arbetsordning har inte varit föremål för utredning och en sådan bredare granskning som beredningen medför. Detta ser kyrkorättsnämnden som en brist. Kyrkorättsnämnden konstaterar också att motionens förslag till ändringar i kyrkomötets arbetsordning inte uppfyller de språkliga formkrav som bör ställas på bestämmelser av det aktuella slaget. Nämnden bedömer även av denna anledning att ytterligare utredning behöver komma till stånd om de i motionen aktuella förslagen ska införas i arbetsordningen.

Kyrkorättsnämnden konstaterar vidare följande. Enligt 4 kap. 2 § kyrkomötets arbetsordning gäller val av utskott från det att utskottsvalen har skett till och med den 31 december valåret. Nu valda utskottsledamöter och -ersättare är således valda fram till och med den 31 december 2025. Kyrkorättsnämnden anser med hänvisning till ovannämnda bestämmelse att ett beslut i enlighet med det i motion 2023:99 framlagda förslaget inte bör införas och träda i kraft mitt under pågående mandatperiod, på det sätt som motionen föreslår. Det skulle medföra att frågan om behovet av ändringar under innevarande mandatperiod väcks. Om en ändring lik den motionen föreslår ska genomföras bör tidpunkten för ikraftträdandet istället anpassas till kommande val av utskott. Detta innebär att lämplig tid för ikraftträdande vore den 1 januari 2026, eftersom nya val till utskotten kommer att ske vid kyrkomötets första session 2026.

Utöver dessa påpekanden har kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkomötets arbetsordning.

Uppsala den 31 augusti 2023

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Margareta Andersson, Mattias Benke, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2023:5

Valfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 5, Valfrågor, samt fem motioner som på olika sätt berör valfrågor. I skrivelsen föreslås dels att det i 38 kap. 21 a § kyrkoordningen tydliggörs att det måste finnas ett skriftligt medgivande från den som anmäls som ombud för en nomineringsgrupp, dels att sista ansökningsdag för ansökan om registrering av grupp-beteckning för val till kyrkomötet – som regleras i 23 § – tidigareläggs med en månad till den 15 mars valåret. Vidare föreslås att 46 § justeras så att det framgår att en väljare som begär hjälp vid röstningsförfarandet har rätt till detta, oavsett anledning.

Motionerna 2023:4, 2023:71 och 2023:97 handlar om valsedlar och att det bör införas enhetsvalsedlar i kyrkovalet. I betänkandet behandlas vidare motion 2023:66 som berör valsedelsdistributionen samt motion 2023:95 som handlar om valdistriktsindelningen för församlingar som samverkar i pastorat.

Utskottet tillstyrker förslagen i kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 5, Valfrågor. Vidare föreslår utskottet bifall till motion 2023:95. Övriga motioner föreslår utskottet ska avslås.

Till betänkandet finns åtta reservationer och tre särskilda meningar.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Skrivelsens förslag	3
Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 5, Valfrågor	3
Motionernas förslag	3
Motion 2023:4 av Robert Fredriksson, Säkra valsedlar.....	3
Motion 2023:66 av Bengt Kjellgren m.fl., Valsedelsdistribution.....	3
Motion 2023:71 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen, Gemensam valsedel	3
Motion 2023:95 av Håkan Widepalm, Valdistrikt för församlingar som samverkar i pastorat.....	3
Motion 2023:97 av Victor Ramström, Införande av enhetsvalsedlar	4
Yttrande från kyrkorättsnämnden	4
Bakgrund	4
Kyrkostyrelsens skrivelse	4
Valsedlar	6
Valsedelsdistribution	7
Valdistrikt	10
Utskottets överväganden	11
Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 5, Valfrågor	11
Motionerna 2023:4, 2023:71 och 2023:97 om valsedlars utformning.....	11
Motion 2023:66, Valsedelsdistribution.....	12
Motion 2023:95, Valdistrikt för församlingar som samverkar i pastorat	12
Bilaga 1 Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut	15
Bilaga 2 Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:5y	17

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2023:5

Kyrkomötet beslutar att

1. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*,
2. avslå motion 2023:4,
3. avslå motion 2023:66, punkt 1,
4. avslå motion 2023:66, punkt 2,
5. avslå motion 2023:66, punkt 3,
6. avslå motion 2023:71,
7. bifalla motion 2023:95,
8. avslå motion 2023:97.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 5, Valfrågor

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Motionernas förslag

Motion 2023:4 av Robert Fredriksson, Säkra valsedlar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att införa ett valsystem med en gemensam valsedel för samtliga valbara alternativ.

Motion 2023:66 av Bengt Kjellgren m.fl., Valsedelsdistribution

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. inför kyrkoåret 2025 genomföra en samlad distribution av alla via kyrkostyrelsen tryckta valsedlar direkt från tryckeri till respektive valnämnd för vidare distribution till vallokalerna avseende samtliga val till kyrkomöte, stiftsfullmäktige samt kyrkofullmäktige,
2. återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att en begränsning införs när det gäller hur stort bidrag för valsedlar som maximalt kan utgå om församlingar/pastorat, stift och kyrkomötet beslutar om ett sådant bidrag,
3. säkerställa att kostnaderna för valsedlar och valsedelsdistribution fördelas på nationell nivå, stiftsnivå samt lokal nivå avseende de tre valen.

Motion 2023:71 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen, Gemensam valsedel

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utse en demokratiskt sammansatt kommitté med uppdrag att ta fram regler för en gemensam valsedel för nomineringsgrupperna i kommande kyrkoval.

Motion 2023:95 av Håkan Widepalm, Valdistrikt för församlingar som samverkar i pastorat

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som gör det möjligt att slå samman flera församlingar inom ett pastorat till ett valdistrikt.

Motion 2023:97 av Victor Ramström, Införande av enhetsvalsedlar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda införandet av enhetsvalsedlar i kyrkovalet.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, avsnitt 5, i Kn 2023:5y, *bilaga 2*.

Bakgrund**Kyrkostyrelsens skrivelse****Inledning**

Kyrkostyrelsen arbetar regelbundet med frågor relaterade till de direkta valen i syfte att uppnå ett så ändamålsenligt regelverk som möjligt. De förändringar som nu föreslås i kyrkoordningen har huvudsakligen utarbetats mot bakgrund av erfarenheter från 2021 års kyrkoval.

Skriftligt medgivande vid anmälan av ombud

Alla nomineringsgrupper som ansöker om registrering av gruppbezeichnung måste ha ett ombud som kan företräda nomineringsgruppen och agera å gruppens vägnar. Ett ombud får bland annat anmäla kandidater, utse nytt ombud, ny ersättare och kontaktpersoner samt beställa valsedlar. Av 38 kap. 21 a § kyrkoordningen framgår att ett ombud måste anmälas redan då en ansökan om registrering av gruppbezeichnung lämnas in. Uppdraget som ombud är tills vidare och fortsätter således till dess att ett nytt ombud utses.

Kyrkoordningens bestämmelser om direkta val kompletteras av kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2019:17) med närmare bestämmelser om direkta val. I 2–4 §§ nämnda bestämmelser finns reglerat vad som gäller vid anmälan av ett *nytt* ombud – med vilket åsyftas då en nomineringsgrupp inte längre har något ombud – respektive vid anmälan av *ersättare* för ombud. Av 4 § framgår bland annat att innan någon utses till ersättare måste personen skriftligen ha godkänt att åta sig uppdraget som ombud. Något motsvarande krav uppställs dock varken i kyrkoordningen eller de närmare bestämmelserna avseende den person som anmäls som ombud i enlighet med 38 kap. 21 a §. I praktiken uppställs dock ett sådant krav då de blanketter som används vid anmälan av ny gruppbezeichnung måste undertecknas av den som anmäls som ombud. I och med undertecknandet intygar ombudet att vederbörande åtar sig uppdraget samt godkänner att dennes personuppgifter kommer att behandlas.

Även om det i praktiken ställs krav på att ombud som anmäls av en nomineringsgrupp skriftligen ska ha gett sitt medgivande till anmälan är det av vikt att detta återspeglas även i regelverket. Mot bakgrund av detta föreslår kyrkostyrelsen ett tillägg i 38 kap. 21 a § som klargör att vid ansökan om registrering av gruppbezeichnung ska det finnas ett skriftligt medgivande från den som anmäls som ombud för nomineringsgruppen. Kyrkostyrelsen avser även att under hösten 2023 se över kyrkostyrelsens beslut (2019:17) med närmare bestämmelser om direkta val för att säkerställa att regelverket är ändamålsenligt även vad gäller anmälan av nya ombud och ersättare.

Datum för ansökan om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet

För att en nybildad nomineringsgrupp ska kunna ställa upp i kyrkovalet behöver gruppen få sin gruppbezeichnung registrerad, vilket görs genom att en ansökan skickas in till kyrkostyrelsen och/eller stiftsstyrelsen, beroende på vilket/vilka val gruppen avser att ställa upp i. En sådan ansökan kan skickas in när som helst. För att kunna ställa upp i kommande val ska dock ansökan enligt 38 kap. 23 § ha inkommit till kyrkostyrelsen/stiftsstyrelsen senast den 15 april valåret. Av nämnda bestämmelser framgår även att det är kyrkostyrelsen som beslutar om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet, medan stiftsstyrelsen beslutar om gruppbezeichnung för val till stiftsfullmäktige respektive kyrkofullmäktige. Av 23 a § framgår vidare att registreringen ska göras i en viss ordning, vilket i sin tur är en konsekvens av bestämmelserna i 26 § om att en registrering av en gruppbezeichnung för val på en övergripande nivå gäller också för val till övriga enheter som ryms inom denna. Ordningföljden är således den att kyrkostyrelsen först prövar ansökningar gällande val till kyrkomötet. Först när kyrkostyrelsen fattat sina beslut får stiftsstyrelsen pröva ansökningar för val till stiftsfullmäktige och därefter kyrkofullmäktige. I praktiken betyder den reglerade ordningföljden att kyrkostyrelsen kan fatta beslut om gruppbezeichnungar gällande kyrkomötet succesivt varefter ansökningarna kommer in, medan stiftsstyrelserna måste vänta med att fatta sina beslut till någon gång efter den 15 april valåret. I och med att både kyrkostyrelsen och stiftsstyrelsen enligt 25 § första stycket ska ge en grupp möjlighet att – inom viss tid – komplettera eller ändra en ansökan innan den avslås, kan tidpunkten för beslut förskjutas framåt ytterligare. Som senast måste dock en sådan komplettering ha inkommit senast den 2 maj valåret enligt 25 § andra stycket. Ett beslut om registrering av gruppbezeichnung kan därtill överklagas särskilt till Svenska kyrkans valprovsnämnd.

Vid kyrkovalet 2021 inkom en ansökan om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet nära slutdatum den 15 april. Eftersom kyrkostyrelsen ansåg att det fanns en risk för att gruppens namn skulle kunna antas bli förväxlat med en redan registrerad gruppbezeichnung gavs den ansökande gruppen möjlighet att komplettera eller ändra sin ansökan inom en viss tid, vilket också skedde. Behovet av komplettering medförde dock att kyrkostyrelsen kunde godkänna ansökan först tre veckor efter att ansökningstiden gått ut, vilket i sin tur gjorde att stiftsstyrelserna tvingades hantera sina ansökningar under en redan mycket tidspressad fas av kyrkovalet. För att undvika att en liknande situation uppstår föreslår kyrkostyrelsen att tidigarelägga datumet för ansökningar av nya nomineringsgrupper för val till kyrkomötet med en månad till den 15 mars. Kyrkostyrelsen konstaterar att det även med den föreslagna ändringen finns en viss risk för att det kan bli tidspressat för stiftsstyrelserna att hinna med och att detta skulle kunna tala för att tidigarelägga även ansökningar för övriga val. Ur ett demokratiskt perspektiv är det dock enligt kyrkostyrelsen viktigt att ge medlemmar så goda förutsättningar som möjligt att både forma nya nomineringsgrupper och att få fram kandidater, vilket talar emot att tidigarelägga ansökan av registrering av gruppbezeichnung för val till stifts- och kyrkofullmäktige. Vidare skulle ett sådant tidigareläggande få begränsad praktisk betydelse då kyrkostyrelsen behöver viss tid för handläggningen av sina ansökningsärenden. Kyrkostyrelsen anser således att det förslag som läggs fram om att enbart tidigarelägga datumet för ansökan av registrering för val till kyrkomötet är ändamålsenligt och väl avvägt.

Hjälp vid röstning

En central utgångspunkt vid de kyrkliga valen är att alla röstberättigade medlemmar ges så jämbördiga förutsättningar som möjligt att utnyttja sin rösträtt och att den som

behöver hjälp vid röstningen ska kunna få det. Av 38 kap. 46 § framgår att väljare som på grund av ett *fysiskt funktionshinder* inte kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt får anlita någon som kan hjälpa dem vid röstningen. Det är väljaren själv som avgör vem som ska biträda honom eller henne. Om väljaren så önskar ska någon som arbetar i lokalen som valförrättare eller röstmottagare kunna hjälpa till. Rätten att få hjälp vid röstning i de allmänna valen framgår av 7 kap. 3 § andra stycket och 8 kap. 2 a § vallagen (2005:837). Av bestämmelserna framgår att väljare som på grund av *funktionsnedsättning eller liknande* inte själv kan ta sina valsedlar eller göra i ordning sina röster på föreskrivet sätt har rätt att få hjälp. Även om rätten att få hjälp är uttryckligt reglerad i vallagen framgår det av lagförarbetena att detta är en ordning som måste anses gälla även utan uttryckligt lagstöd (se SOU 2004:111 s. 212).

Vid jämförelse mellan kyrkoordningens och vallagens bestämmelser avseende vilka som har rätt att begära hjälp vid röstning kan konstateras att personkretsen skiljer sig något åt. Bestämmelserna i kyrkoordningen om rätt att begära hjälp har under lång tid varit utformade med vallagens bestämmelser som förebild och den formulering som finns i kyrkoordningen överensstämmer med den formulering som fanns i 1997 års vallag (1997:157). Den formulering som finns i nu gällande vallag tillkom i samband med dess införande år 2005. I lagförarbetena anför inga specifika motiv till förändringen, men som nämnts ovan framhålls att principen om att rätten att få hjälp får anses gälla även utan lagstöd.

Att rösträtten är fullt ut tillgänglig för alla väljargrupper är enligt kyrkostyrelsen av stor vikt för att upprätthålla såväl legitimiteten som förtroendet för de kyrkliga valen. Vidare framhålls att ovan nämnda princip – om att alla som önskar hjälp vid röstning i de allmänna valen har rätt till detta även utan lagstöd – måste gälla även vid de kyrkliga valen. Den väljare som själv ber om hjälp ska således kunna få detta i den utsträckning väljaren själv önskar och utan att hjälpen ifrågasätts. Som nämnts ovan finns det idag en skillnad mellan vallagens och kyrkoordningens bestämmelser om hjälp vid röstning. Endast skillnaden i sig skulle kunna tänkas medföra en risk för att kyrkoordningens reglering tolkas striktare. Kyrkostyrelsen föreslår därför att formuleringen i 38 kap. 46 § fjärde stycket avseende vilka väljare som får anlita någon som hjälper dem vid röstningen ändras från väljare med ett fysiskt funktionshinder till väljare med en *funktionsnedsättning eller liknande*. Med en sådan öppen formulering utesluts inga specifika väljare, utan den som anser sig behöva hjälp – oavsett om detta beror på en fysisk eller psykisk funktionsnedsättning eller något annat – har rätt till hjälp för att utnyttja sin demokratiska rätt att rösta. Rätten till hjälp gäller *alla* delar av röstningsförfarandet.

Valsedlar

Frågan om valsedlars utformning har behandlats av kyrkomötet vid ett flertal tillfällen. Senast var vid kyrkomötet 2022 då organisationsutskottet behandlade motion 2022:1, punkt 2, vari det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att införa ett valsystem med en gemensam valsedel för samtliga valbara alternativ. I likhet med de ställningstaganden utskottet tidigare gjort i frågan – om att det är av stort värde att de valsedlar som används vid de kyrkliga valen är utformade på liknande sätt som valsedlarna i de allmänna valen – föreslog utskottet att motionen skulle avslås, vilket kyrkomötet biföll. För en närmare redogörelse om frågans tidigare behandling i kyrkomötet hänvisas till organisationsutskottets betänkande O 2022:5, Valfrågor.

Gällande ordning

Kyrkostyrelsen tillhandahåller på beställning av en nomineringsgrupp de valsedlar med förtryckta uppgifter om gruppen och kandidater som ska användas vid valen, vilket framgår av 38 kap. 32 § kyrkoordningen. Ett syfte med bestämmelserna har varit att valsedlarna ska få ett enhetligt utseende men också att få en samordnad upphandling i kostnadsbesparande syfte. Det finns dock inget som hindrar att en nomineringsgrupp själv låter trycka sina valsedlar. Utöver beställda namnvalsedlar tillhandahåller kyrkostyrelsen även blanka valsedlar som ska finnas på alla röstmottagningsställen. På blanka valsedlar finns enbart tryckt vilket av de tre valen som valsedeln avser.

En nomineringsgrupp som vill beställa valsedlar hos kyrkostyrelsen ska enligt 33 § betala dessa i förskott, i den mån inte bidrag utgår. Beslut om bidrag regleras i 33 § andra stycket vari det anges att bidrag ska utgå efter viss enhetlig grund om det beslutande organet beslutar att det ska ges bidrag till tryckning av valsedlar. Att bidrag ska utgå enligt viss enhetlig grund innebär att den som beslutar om bidrag anger efter vilken grund bidrag ska utgå, att samma principer ska gälla för alla som får bidrag och att alla som uppfyller villkoren att vara eller bli representerade i det beslutande organet får bidrag. Vanligen ges bidrag till tryckning av ett visst antal valsedlar i förhållande till antalet röstberättigade. Av andra stycket framgår vidare att det är församlingen eller pastoratet som fattar beslut om bidrag i fråga om val till kyrkofullmäktige och stiftet som fattar beslut om bidrag i fråga om val till stiftsfullmäktige. Vad gäller bidrag i fråga om val till kyrkomötet fattar organet själv beslut om det. Det vanligaste är att tryckbidrag utgår för en valsedel per röstberättigad i respektive valkrets.

I praktiken görs beställningar av valsedlar i Grupp- och kandidatsystemet (Gkand). Beställningen ska göras samtidigt som nomineringsgruppen – i samma datasystem – anmäler kandidater. Vid beställningen anges hur många valsedlar av ett visst slag som gruppen vill beställa samt önskade leveransadresser. Vid kyrkovalet 2021 var det för valsedlar till kyrkomötesvalet möjligt att ange upp till sex leveransadresser för respektive stift som valkrets. För valsedlar till stiftsfullmäktige kunde en leveransadress per valkrets anges och för kyrkofullmäktige kunde en leveransadress anges. Innan beställningarna går iväg till tryckeriet granskas de av stiftet som även kontrollerar att intyg om valsedelsbidrag finns för den beställda kvantiteten valsedlar. Kyrkostyrelsen ansvarar för tryck och distribution av valsedlarna till de angivna leveransadresserna. Valsedlarna trycks och levereras från mitten av juni till augusti valåret. Efter att valsedlarna levererats till de angivna leveransadresserna är det nomineringsgruppernas ansvar att senast 18 dagar före valet distribuera sina valsedlar till valnämnderna, som i sin tur ansvarar för att lägga ut sedlarna på lämplig avskärmad plats på alla röstmottagningsställen. När det gäller kostnaderna för namnvalsedlarna reglerar kyrkostyrelsen detta genom clearing med de lokala enheterna respektive stiftet.

Vid genomförande av 2021 års kyrkoval trycktes 96 miljoner valsedlar, varav 4,5 miljoner var blanka valsedlar. Resterande 91 miljoner valsedlar var namnvalsedlar beställda av 602 nomineringsgrupper fördelat på 3 011 leveransadresser. Den beräknade kostnaden för namnvalsedlarna – inklusive fraktkostnad – uppgick till cirka 5 miljoner kronor. Den faktiska kostnaden blev dock 7,2 miljoner kronor inklusive frakt. Utslaget per namnvalsedel uppgick kostnaden således till cirka 7,5 öre exklusive moms (9 öre inklusive moms). Att den faktiska kostnaden blev totalt sett cirka 2,2 miljoner högre än den beräknade kostnaden berodde framför allt på ökade fraktkostnader, men även dyrare papper. Eftersom kyrkostyrelsen i förväg meddelat vad

valsedlarna inklusive frakt skulle kosta valde kyrkostyrelsen att själv ta den ökade kostnaden på 2,2 miljoner kronor.

Tidigare behandling i kyrkomötet samt pågående utredning

Frågan rörande valsedelsdistribution har behandlats vid kyrkomötet ett flertal gånger, vilket bland annat lett till en utökning av antalet leveransadresser för valsedlar till kyrkomötet samt att valnämnden ansvarar för utläggning av valsedlar som tillhandahållits från nomineringsgrupperna. Vid 2013 års kyrkomöte behandlades motion 2013:45 vari motionären föreslog att kyrkostyrelsen från och med kyrkovalet 2017 skulle låta distribuera alla valsedlar direkt från tryckeriet till respektive valnämnd. I sitt betänkande O 2013:14 föreslog organisationsutskottet att det kan vara lämpligt att skapa ett system där nationell nivå låter distribuera valsedlar från tryckeri till respektive valnämnd. Utskottet underströk att ett sådant system kan vara resurskrävande för nationell nivå, men att frågan trots det var viktig att belysa. Utskottet föreslog sammanfattningsvis med anledning av motionen att uppdra till kyrkostyrelsen att inom ramen för en utvärdering av 2013 års kyrkovalet göra en fördjupad analys av motionen och återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar som berör de kyrklig valens administration. Utskottets förslag bifölls av kyrkomötet. Kyrkostyrelsen återkom vid kyrkomötet 2017 med en fördjupad analys – redovisad i KsSkr 2015:2, bilaga 3 s. 52 – som visade att distribution direkt från tryckerierna till valnämnderna skulle få ett antal konsekvenser för i första hand nomineringsgrupper, församlingar och pastorat samt kyrkokansliet. Kyrkostyrelsen anförde bland annat följande.

För församlingar och pastorat skulle förslaget innebära ett ökat krav på bemanning under sommarmånaderna. [...]

För nomineringsgrupperna skulle förslaget innebära en minskad arbetsbörda eftersom själva distributionen av nomineringsgruppernas valsedlar helt överflyttas till Svenska kyrkans personal och valnämnderna. Förslaget skulle dock även för nomineringsgrupperna medföra en ökad administration genom att grupperna redan i samband med beställning av valsedlar måste ange hur många valsedlar som ska distribueras till respektive valnämnd. Det bedöms vidare att sista tidpunkten för att göra tilläggsbeställningar av valsedlar behöver tidigareläggas tillsammans med tidpunkten för sena omtryck.

För kyrkostyrelsens valkansli skulle förslaget innebära ett behov av att utveckla en beställningsfunktion för valsedlar samt utökade personalresurser. Vid kyrkovalet 2013 arbetade två personer halvtid med att spåra valförsändelser under perioden från och med juni till och med augusti. Skälet till att försändelserna måste följas är dels kostnadsaspekter, för att minska antalet returnerade försändelser, dels rättssäkerhetsaspekter, för att garantera att valsedlarna når mottagaren. Ett ökat antal försändelser innebär en ökad arbetsbörda i motsvarande mån som antalet försändelser ökar. Det ökade antalet försändelser i sig bedöms vidare generellt kraftigt öka riskerna i valsedelshanteringen.

För enbart kyrkokansliets valkansli bedöms förslaget innebära ökade kostnader med ca 3,1 miljoner kronor. Därutöver antas ytterligare kostnader tillkomma för församlingar och pastorat tillsammans med andra konsekvenser, t.ex. i form av förändrad semesterplanering eftersom en beredskap att omhänderta valförsändelser under sommarmånaderna måste finnas i varje pastorat eller församling som inte ingår i ett pastorat.

Sammantaget bedömde kyrkostyrelsen att de ovan redovisade ökade kraven på valadministrationen i kombination med de väsentligt ökade kostnaderna inte stod i proportion till vinsten för kyrkovalets genomförande i dess helhet och att det mot denna bakgrund saknades skäl att förändra valsedelsdistributionen på det sätt som föreslagits. Kyrkostyrelsen beslutade dock – i syfte att underlätta valsedelsdistributionen – att utöka antalet leveransadresser i kyrkomötesvalet från tre till sex i respektive valkrets.

Senast frågan om valsedelsdistribution behandlades var år 2021 då kyrkomötet – i enlighet med organisationsutskottets förslag i betänkande O 2021:5 – beslutade att bifalla motion 2021:61, Distribution av valsedlar. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda möjligheten att ge stiftet i uppdrag att ansvara för distributionen av valsedlar till kyrkomötet och stiftsfullmäktige. I sina överväganden framhöll organisationsutskottet följande.

Utskottet konstaterar inledningsvis att arbetet med distribution av valsedlar är resurskrävande för såväl nomineringsgrupperna som den kyrkliga valorganisationen, vilket framgår av utskottets bakgrundsteckning och tidigare behandling av frågan. Utskottet anser att det ur ett såväl personellt perspektiv som effektivitets- och miljöperspektiv finns anledning att åter utreda förutsättningarna att förändra distributionen av valsedlar genom stiftsstyrelserna, så som föreslås i motionen.

Med anledning av det uppdrag som kyrkomötet 2021 gett kyrkostyrelsen beslutade kyrkostyrelsens arbetsutskott den 15 september 2022 (KS 2021-1613) att kyrkomötes uppdrag ska fullgöras genom en utökning av tre leveransadresser per valkrets vid beställning av valsedlar till stiftsfullmäktige. Den 16 februari 2023 (KS 2023-0454) beslutade dock kyrkostyrelsen – med ändring av arbetsutskottets tidigare förslag – att ärendet om distribution av valsedlar skulle återupptas. Med anledning av kyrkostyrelsens beslut fattade kyrkostyrelsens arbetsutskott den 20 april 2023 (KS 2023-1104) beslut om att en formell remiss rörande frågan om valsedelsdistributionen skulle skickas ut till stiftsstyrelserna och att ärendet därefter skulle tas upp igen i arbetsutskottet under hösten 2023.

Under våren 2023 har en inomkyrklig promemoria utarbetats om det redovisas hur kyrkokansliet hittills berett kyrkomötets uppdrag från 2021 (KS 2023-1104). Promemorian skickades ut på remiss till samtliga stiftsstyrelser i juni, med en svarstid fram till och med den 13 september. Beslut i ärendet avses att fattas av arbetsutskottet vid sammanträde den 8 november.

Allmänna valen

Enligt 6 kap. 6 § vallagen ska alla valsedlar som används i de allmänna valen tillhandahållas av den centrala valmyndigheten. Det betyder att de tryckerier som Valmyndigheten upphandlar trycker och distribuerar de valsedlar som beställs. Beställningarna görs av valmyndigheten, kommunernas valnämnder och av partierna själva genom länsstyrelserna.

Namnvalsedlar trycks och distribueras direkt till partierna allt eftersom de gör sina beställningar. Beställda valsedlar levereras till en adress per valsedel (beställning) och partiet får själva ordna med vidare distribution efter det. Partier som kandiderar till riksdagen kan ange en leveransadress per riksdagsvalkrets. När det gäller kostnaden för namnvalsedlar får partier som fick minst en procent av rösterna i något av de två senaste riksdagsvalen eller som är representerade i aktuell kommun- eller region-

fullmäktige gratis namnvaledlar tryckta motsvarande tre gånger antalet röstberättigade i valområdet – den så kallade *fria kvoten*. Vid val till Europaparlamentet gäller motsvarande.

För en närmare redogörelse över valedlar och hanteringen av dessa i allmänna val hänvisas till organisationsutskottets betänkande O 2021:5.

Valdistrikt

Gällande ordning

Valdistrikt är en administrativ indelningsenhet för att anvisa ett rimligt antal röstande till samma vallokal. Av 38 kap. 20 § kyrkoordningen framgår att varje församling bildar ett valdistrikt om inte annat beslutats. Enligt andra stycket får stiftsstyrelsen efter samråd med valnämnden besluta om indelning av en församling i flera valdistrikt. Det är dock inte möjligt att slå samman flera församlingar till ett valdistrikt. Ett beslut om indelning i valdistrikt ska enligt tredje stycket meddelas senast den 1 december året före då beslutet ska tillämpas för första gången, undantaget vid indelningsändringar då ett beslut om indelning i valdistrikt kan flyttas fram till senast den 1 februari valåret. Huvudregeln är att ett beslut om valdistriktsindelning gäller tills vidare.

För varje valdistrikt ska det enligt 38 kap. 48 § andra stycket finnas en vallokal, vilket enligt 50 § beslutas av valnämnden. Av sistnämnda bestämmelse framgår att två eller flera valdistrikt kan ha en gemensam vallokal. En förutsättning för detta är dock att det rör sig om två eller flera distrikt i samma församling eller, i förekommande fall, pastorat. Även om vallokal delas måste det alltid finnas en särskild valurna per valdistrikt och val då sammanräkningen av rösterna till de respektive valen ska göras per valdistrikt. När det gäller röstningslokaler – det vill säga den lokal där förtidsröstning sker – räcker det enligt 48 § fjärde stycket att det finns en sådan i församlingen, eller om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet.

Vilken utrustning och hur många röstmottagare/valförrättare som behöver finnas på respektive röstmottagningsställe regleras i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2019:17) med närmare bestämmelser om direkta val. Av 20 § framgår bland annat att det på varje röstmottagningsställe ska finnas så många valförrättare respektive röstmottagare som behövs för att röstmottagningen och den preliminära sammanräkningen av rösterna i vallokalen ska kunna genomföras. Som minimum ska dock tre valförrättare vara närvarande i en vallokal och minst två röstmottagare i en röstningslokal.

Vid kyrkovalet 2021 fanns det 2 138 valdistrikt, att jämföra med 1 297 församlingar vid årsskiftet 2022, varav 933 av dessa ingick i ett pastorat. De minsta valdistrikten (Gerums församling i Fardhems pastorat respektive Akebäcks församling i Romaklostets pastorat) hade vardera 49 röstberättigade personer. Sammantaget var det 12 valdistrikt som hade färre än 100 röstberättigade och 271 valdistrikt med färre än 500 röstberättigade. Det största valdistriktet (Eslövs församling i Eslövs pastorat) hade 12 968 röstberättigade. Sammantaget fanns det vid valet sju valdistrikt som hade fler än 10 000 röstberättigade.

Allmänna val

I de allmänna valen delas varje kommun upp i valdistrikt utifrån hur många röstberättigade det finns i kommunen. Om kommunen har fler än en valkrets för val till kommunfullmäktige ska varje valkrets enligt 4 kap. 16 § tredje stycket vallagen bestå av minst ett valdistrikt. Vidare framgår det av 17 § att varje valdistrikt ska omfatta mellan 1 000 och 2 000 röstberättigade. Om det finns särskilda skäl får ett valdistrikt omfatta färre än 1 000 eller fler än 2 000 röstberättigade. Ett valdistrikt får dock

omfatta färre än 300 röstberättigade endast om det finns synnerliga skäl. Det är länsstyrelsen som på förslag av kommunfullmäktige beslutar om kommunens indelning i valdistrikt.

Av 4 kap. 20 § andra stycket framgår att det för varje valdistrikt ska finnas en vallokal. Det är valnämnden i kommunerna som bestämmer vilka lokaler som ska användas som vallokaler. Av ”kommunens handbok” som ges ut av Valmyndigheten framgår att ”varje valdistrikt ska ha en egen vallokal”. För varje valdistrikt ska det enligt 3 kap. 4 § utses minst fyra röstmottagare och på varje röstmottagningsställe ska det enligt 6 § finnas så många mottagare som behövs för att röstmottagningen ska kunna genomföras. Som minimum måste det dock alltid vara tre röstmottagare närvarande i en vallokal och minst två i en röstningslokal.

Utskottets överväganden

Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 5, Valfrågor

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Utskottet anser att de förslag till ändringar som lagts fram av kyrkostyrelsen i ovan nämnda skrivelse är väl avvägda och motiverade och att de därav ska tillstyrkas. Vad gäller det förslag till språklig justering i 38 kap. 4 § som kyrkorättsnämnden gjort gällande anser utskottet inte att det finns skäl till en sådan justering mot bakgrund av att man i övriga bestämmelser i 38:e kapitlet talar om väljare i pluralis.

Motionerna 2023:4, 2023:71 och 2023:97 om valsedlars utformning

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motionerna 2023:4, 2023:71 och 2023:97.

Utskottet konstaterar att frågan om enhetliga valsedlar har behandlats av kyrkomötet vid ett flertal tillfällen och senast vid föregående kyrkomöte. Utskottet har vid samtliga tillfällen då frågan om enhetliga valsedlar behandlats ansett att det inte är lämpligt att utformningen på valsedlarna i kyrkovalen skiljer sig markant åt från vad som gäller i de allmänna valen. I likhet med vad som framhållits tidigare anser utskottet fortsatt att igenkänningsfaktorn från de allmänna valen är av vikt att beakta och värna. Det som framkommit sedan föregående kyrkomöte är att Valmyndigheten lanserat ett förslag till enhetlig valsedel som presenterades under Almedalsveckan 2023. Om – och i så fall på vilket sätt – nämnda förslag kommer att tas vidare samt eventuell tidplan för detta är i dagsläget oklart. Utskottet konstaterar dock att frågan om enhetliga valsedlar är högst aktuell. I grunden finns en positiv inställning från utskottets sida att man i kyrkovalen skulle ha någon form av enhetlig valsedel för att på så sätt spara både på miljön och medlemmarnas pengar. Vidare skulle en enhetlig valsedel underlätta distributionen av valsedlar. Samtidigt ser inte utskottet att det finns skäl för Svenska kyrkan att gå före det offentliga i den här frågan, utan att det arbete som påbörjats av Valmyndigheten i stället noggsamt bör följas.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motionerna 2023:4, 2023:71 och 2023:97 bör avslås.

Motion 2023:66, Valsedelsdistribution

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:66.

Som framgår av bakgrundsbeskrivningen pågår det redan idag en utredning som berör valsedelsdistributionen. Utskottet anser att detta arbete behöver inväntas innan kyrkostyrelsen ges ett nytt uppdrag, även om förslagspunkterna i motionen skiljer sig åt från det uppdrag som 2021 års kyrkomöte gett till kyrkostyrelsen. En ordning likt den som föreslås i motionen – att alla valsedlar ska skickas samlat från tryckeri till respektive valnämnd för vidare distribution till vallokalerna – riskerar vidare att lägga ett ansvar på valnämnderna som de varken har personella resurser eller lokaler för.

Utskottet konstaterar vidare att förslaget i motionen innehåller ett skarpt förslag om att förändra ansvarsfördelningen för valsedelsdistributionen. En sådan förändring skulle tydligt påverka valnämndernas arbete. Det framlagda förslaget har inte varit föremål för utredning eller en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför. Detta innebär bland annat att konsekvenserna för valnämnderna inte närmare utretts. Utskottet menar att en ändring av ett sådant slag som föreslås i motionen bör föregås av en utredning. Som framgår av stycket ovan anser dock utskottet att det inte finns anledning att föreslå kyrkostyrelsen ett sådant uppdrag.

Vidare anser utskottet att det finns ett värde i att nomineringsgrupperna har ett visst ansvar för valsedelsdistributionen inför kyrkovalet. Om alla valsedlar skulle distribueras direkt till valnämnderna uppkommer därtill frågor rörande vem som bär ansvar ifall exempelvis de valsedlar som distribueras ut till vallokalerna inte stämmer överens med de valsedlar som nomineringsgruppen beställt. Med beaktande av det som anförts är det utskottets mening att motion 2023:66 bör avslås i sin helhet.

Motion 2023:95, Valdistrikt för församlingar som samverkar i pastorat

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2023:95.

Utskottet anser att den fråga som väcks i motionen, om att göra det möjligt för flera församlingar inom ett pastorat att utgöra ett valdistrikt, är angelägen. Inte minst är frågan viktig utifrån möjligheten att mindre församlingar ska kunna fortsätta att vara församlingar. För församlingar i ett pastorat kan det såsom framhålls i motionen vara svårt att ensam utgöra valdistrikt. Vidare finns det en risk för att valhemligheten inte kan säkerställas om det är få personer som röstar i ett valdistrikt. Utskottet anser således att det finns skäl för att möjliggöra för församlingar inom ett pastorat att bilda ett valdistrikt så som föreslås i motionen. I sammanhanget vill utskottet poängtera att det är just en möjlighet till sammanläggning till ett valdistrikt som föreslås och att varje församling och pastorat noga bör överväga om en sådan ändring är ändamålsenlig, bland annat utifrån antalet röstberättigade, lokaler och personalresurser. Mot bakgrund av vad som anförts föreslår utskottet att motion 2023:95 ska bifallas.

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sebastian Ekeröth Clausson, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Lars B Andersson, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson, Elisabeth Lindahl och Aina Nordqvist.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:4.

Robert Fredriksson

Reservation 2

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:66.

Elisabeth Kullenberg

Reservation 3

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:66.

Mats Berglund

Reservation 4

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:66.

Olov Lindquist

Reservation 5

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:66.

Robert Fredriksson

Reservation 6

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:66.

Irene Oskarsson

Reservation 7

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motion 2023:97. Utskottets övervägande visar en positiv inställning till införandet av enhetliga valsedlar i kyrkovalet. Vi menar att behovet av att förenkla, förbättra och skapa ett mindre sårbart valsedelssystem är angeläget. Det skulle dessutom lösa hela frågan kring valsedelsdistribution, minska kostnaderna men framförallt minska den stora klimatpåverkan som dagens system innebär. En utredning av detta slag skulle behöva komma igång för att kunna följa och gå hand i hand med Valmyndighetens arbete med frågan i de allmänna valen.

Victor Ramström, Per Lindberg, Anette Nordgren, Irene Oskarsson

Reservation 8

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:97.

Robert Fredriksson

Särskild mening 1

Jag avger särskild mening i överensstämmelse med Elisabeth Kullenbergs reservation angående motion 2023:66, till förmån för bifall av motionen.

Hanna Hesser Nordin

Särskild mening 2

Vi vill anmäla särskild mening gällande motion 2023:97 och ansluter oss till reservation anförd av Victor Ramström.

Johanna Öhman, Roger Larsson, Elisabeth Lindahl

Särskild mening 3

Jag anser att motion 2023:66 och motion 2023:97 borde bifallas utifrån klimat- och miljöaspekten. Vi befinner oss i ett klimatnödläge och behöver göra allt vi kan, så fort vi kan, för att minska våra klimatutsläpp. Motionerna menar jag skulle ha den effekten.

Joakim Månsson Bengtsson

Bilaga 1 Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

O 2023:5
Bilaga 1

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 38 kap. 21 a, 23 och 46 §§ kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 kap.

21 a §

Vid ansökan om registrering av gruppbezeichnung ska nomineringsgruppen anmäla ett ombud.

Den som anmäls som ombud enligt första stycket ska skriftligen ha godkänt att åta sig uppdraget som ombud för nomineringsgruppen.

23 §

Kyrkostyrelsen beslutar om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet.

Stiftsstyrelsen beslutar om registrering av gruppbezeichnung för val till stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige.

För att gälla vid ett ordinarie val ska ansökan om registrering ha inkommit senast den 15 april valåret. Vid omval som har beslutats enligt 94 § ska ansökan ha inkommit senast den dag som kyrkostyrelsen beslutar.

För att gälla vid ett ordinarie val ska ansökan om registrering av gruppbezeichnung ha inkommit senast

– den 15 mars valåret för val till kyrkomötet, och

– den 15 april valåret för val till stiftsfullmäktige respektive kyrkofullmäktige.

Vid omval som har beslutats enligt 94 § ska ansökan ha inkommit senast den dag som kyrkostyrelsen beslutar.

46 §

För att avge sin röst ska väljarna för varje slag av val de vill delta i

1. ta en valsedel,
2. lägga in valsedeln i ett valkuvert utan att vika den, och
3. försluta valkuvertet.

Väljare som vill lämna särskilda personröster ska på valsedeln markera detta i det särskilda utrymme för personröst som finns vid de kandidater som de helst vill se valda. I varje val får högst tre kandidater ges en särskild personröst.

Om det förutom gruppbezeichnung har skrivits kandidatnamn på en blank valsedel, ska väljaren anses ha lämnat en särskild personröst för vart och ett av de tre första kandidatnamnen.

Väljare som på grund av *ett fysiskt funktionshinder* inte kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt får anlita någon som hjälper dem vid röstningen.

Väljare som på grund av *funktionsnedsättning eller liknande* inte kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt får anlita någon som hjälper dem vid röstningen.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:5y

Valfrågor

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt fem: Valfrågor

I denna del av skrivelsen behandlas tre frågor rörande direkta val. Kyrkostyrelsen föreslår att det i 38 kap. 21 a § kyrkoordningen tydliggörs att det måste finnas ett skriftligt medgivande från den som anmäls som ombud för en nomineringsgrupp. Vidare föreslås att 38 kap. 23 § kyrkoordningen ändras så att sista ansökningsdag för ansökan om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet tidigareläggs med en månad, till den 15 mars valåret. Slutligen föreslås att regleringen i 38 kap. 46 § kyrkoordningen justeras så att det tydliggörs att det inte bara är personer med ett fysiskt funktionshinder som har rätt att begära hjälp vid röstningsförfarandet, utan att bestämmelsen omformuleras till att omfatta alla med funktionsnedsättning eller liknande, vilket också harmonierar med vallagens (2005:837) lydelse. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Kyrkorättsnämnden föreslår en språklig förändring i den av kyrkostyrelsen föreslagna lydelsen av 38 kap. 46 § fjärde stycket kyrkoordningen, i syfte att ersätta ordet *dem* (pluralis) med en formulering som syftar till varje enskild väljare i singularis. Enklast genomförs denna förändring genom att lydelsen *får anlita någon som hjälper dem vid röstningen* (se nuvarande formulering i kyrkoordningen samt skrivelsens förslag) ersätts av lydelsen *får anlita någon som hjälper till vid röstningen* enligt följande.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 kap.

46 §

För att avge sin röst ska väljarna för varje slag av val de vill delta i

1. ta en valsedel,
2. lägga in valsedeln i ett valkuvert utan att vika den, och
3. försluta valkuvertet.

Väljare som vill lämna särskilda personröster ska på valsedeln markera detta i det särskilda utrymme för personröst som finns vid de kandidater som de helst vill se valda. I varje val får högst tre kandidater ges en särskild personröst.

Om det förutom gruppbezeichnung har skrivits kandidatnamn på en blank valsedel, ska väljaren anses ha lämnat en särskild personröst för vart och ett av de tre första kandidatnamnen.

Väljare som på grund av *ett fysiskt funktionshinder* inte kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt får anlita någon som hjälper *dem* vid röstningen.

Väljare som på grund av *funktionsnedsättning eller liknande* inte kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt får anlita någon som hjälper *till* vid röstningen.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

Utöver detta påpekande har kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 31 augusti 2023

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Margareta Andersson, Mattias Benke, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2023:6

Friare församlingstillhörighet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2023:52 om friare församlingstillhörighet. Utskottet finner att inget tillkommit som förändrar ställningstagandet från kyrkomötet 2022 och föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns två reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:52.

Motionens förslag

Motion 2023:52 av Olov Lindquist m.fl., Friare församlingstillhörighet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur man kan göra det möjligt för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller ett annat pastorat än den församling eller det pastorat som de är bosatta inom.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2023:52, Friare församlingstillhörighet, i organisationsutskottets betänkande O 2022:10 Församlingstillhörighet och lagen om Svenska kyrkan, med motion 2022:68. Kyrkomötet avslag motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2023:52 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § arbetsordningen för kyrkomötet (SvKB 1999:3).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:52.
--

Organisationsutskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2022. Utskottet föreslår därför att motion 2023:52 ska avslås.

Uppsala den 4 oktober 2023

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sebastian Ekeroth Clausson, Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Funemark, Håkan Widepalm, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson och Elisabeth Lindahl.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

När utskottet behandlade ovanstående motion beslutades att behandla den med s.k. förenklad motionsbehandling. Utskottet avslår därefter motionen med motiveringen att inget nytt tillkommit sedan motionsbehandlingen 2022.

Jag anser att detta resonemang är fel. Motionen från föregående år är inte likvärdig med den här motionen, eftersom vi skriver in två förslag på villkor som är exempel på sådant som skulle behöva uppfyllas för att ett församlingsbyte ska komma till stånd. Det ena är fastighetsinnehav i den församling man skulle vilja byta till, det andra att församlingsbyte enbart skulle kunna göras till angränsande församlingar.

Det är synd att inte utskottet utgår från dessa villkor vid utskottets behandling, utan enbart avslår motionen utifrån en förenklad motionshantering. Jag yrkade därför bifall till motionen och reserverade mig mot utskottets beslut.

Olov Lindquist

Reservation 2

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:52.

Elisabeth Kullenberg

Särskild mening

Jag avger särskild mening i överensstämmelse med Elisabeth Kullenbergs reservation angående motion 2023:52, till förmån för bifall av motionen.

Hanna Hesser Nordin

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2023:7

Betydelsen av volontärskap

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:60 vari det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att föreslå förändringar i kyrkoordningen som innebär att betydelsen av volontärskap för genomförandet av församlingens grundläggande uppgift tydliggörs och inskräps. Utskottet anser att frågor som berör ideellt engagemang inom Svenska kyrkans olika verksamheter är en ytterst angelägen fråga och inte minst en framtidsfråga. Däremot ser inte utskottet hur en inskräpning i kyrkoordningen skulle gynna ideellt engagemang i praktiken, varför utskottet föreslår att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:60.

Motionens förslag

Motion 2023:60 av Sven Milltoft och Ellionor Moberg, Betydelsen av volontärskap

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå förändringar i kyrkoordningen, som innebär att betydelsen av volontärskap för genomförandet av församlingens grundläggande uppgift tydliggörs och inskräps.

Yttrande från andra utskott

Kyrkolivsutskottet har yttrat sig över motion 2023:60 i Kl 2023:2y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Reglering av ideella medarbetare

Begreppet volontär finns inte uttryckligen angivet i kyrkoordningen. Däremot nämns ordet medarbetare på ett antal ställen, varav det av förarbetena framgår att med begreppet avses såväl anställda som ideella medarbetare. I inledningstexten till kyrkoordningens sjunde avdelning går exempelvis att läsa följande.

Dopet är den grundläggande vigningen till tjänst i kyrkan och ger delaktighet i kyrkans gemensamma uppdrag. Förtroendevalda, frivilliga medarbetare, anställda och de som vigs till uppdrag inom kyrkans vigningstjänst ska fullgöra de speciella uppdrag som de anförtratts i

solidaritet med Svenska kyrkan och kyrkans tro, bekännelse och lära.

Alla står i evangeliets tjänst och under dess auktoritet.

Medarbetare nämns vidare i 26 kap. 4 § som stadgar att en medarbetare eller förtroendevald bör mottagas av församlingen i en huvudgudstjänst i anslutning till tillträdesdagen. Att även ideella medarbetare avses framgår av inledningen till kyrkohandbokens ordning för mottagande av medarbetare där det står att "[n]är en ny medarbetare, anställd, förtroendevald eller frivillig, börjar sin tjänst, bör han eller hon tas emot vid en huvudgudstjänst på sön- eller helgdag i anslutning till tillträdesdagen." I det förslag till ny kyrkohandbok del II som behandlas vid kyrkomötet 2023 har nämnda anvisning justerats till "[n]är nya medarbetare börjar kan de tas emot vid en gudstjänst i anslutning till tillträdesdagen" (se KsSkr 2023:5 med bilagor). I den bilaga som finns med förklaringar till kyrkohandboken går att läsa att termerna lekfolk och lekman tagits bort och att det i stället beskrivs vilka som åsyftas, om det gäller förtroendevald eller kyrkvärd eller dylikt. Vidare anges angående medarbetare att "[m]edarbetare används i bred mening om alla, som medarbetare för gudsríkets utbredande, inte endast om anställda. Detta är för att inte skapa kategorier som därmed befästs liturgiskt, utan för att stärka platsen i liturgin för det allmänna prästadömet, alla döptas gemenskap."

Ideella och idealitet inom Svenska kyrkan

Svenska kyrkans verksamhet bärs av både anställda och ideella. Som nämnts i avsnittet ovan finns det ingen inomkyrklig definition avseende vem som ska räknas som ideell. Rent generellt brukar dock arbete som bygger på frivillig intressegrund och som utförs oavlönat, eller utan någon betydande ersättning, räknas som ideellt. Eftersom det inte finns någon fastslagen definition av ideella medarbetare, går det inte heller att ange någon exakt siffra på hur många ideella det finns inom Svenska kyrkans verksamhet. Inom nedan fasta definitioner fanns det dock under verksamhetsåret 2022 följande antal ideella medarbetare:

- ◆ Frivilliga i barn- och ungdomsverksamheten (ej unga konfirmandledare): 4 933 personer
- ◆ Unga konfirmandledare: 6 270 personer
- ◆ Kyrkvärdar: 8 366 personer
- ◆ Gudstjänstvärdar: 3 632 personer
- ◆ Frivilliga i det diakonala arbetet: 17 125 personer

Siffrorna kan jämföras med att Svenska kyrkan har cirka 22 000 fast anställda och knappt 3 000 timanställda. Många av de ideellt engagerade finns på församlingsnivå, men även Svenska kyrkans internationella arbete och utlandskyrkan har ett stort antal ideellt engagerade. För en närmare redovisning om idealitet inom specifikt Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamhet, se rapporten *Av fri vilja på fri tid – Ideellt arbete i Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamhet på 2020-talet*, Fransson m.fl., Svenska kyrkans enhet för forskning och analys 2021.

Att ideellt engagemang är väsentligt för Svenska kyrkans hållbarhet på lång sikt framhålls bland annat i kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2023:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2027 s. 10, där styrelsen anför följande.

Delaktighet är en bärande pelare i kyrkans väsen. Det ideella engagemanget handlar om att tillföra kompetens och kvalitet, berika och stärka verksamheten. Det bör vara de anställdas ambition att inkludera ideella medarbetare och bidra till att deras kraft tas tillvara på bästa sätt utifrån

församlingens grundläggande uppgift. Ideellt engagemang är alltså inte främst en väg att utföra uppdrag av avlastningskaraktär i en krympande ekonomi med personalnedskärningar, utan en fråga om församlingens hållbarhet.

I skrivelsen lyfter kyrkostyrelsen bland annat fram nätverket *Ideellt forum i Svenska kyrkan* och dess betydelse för att utveckla förståelsen för ideellt engagemang. Forumet består av samtliga stift, flera församlingar samt flera inomkyrkliga organisationer. Tillsammans vill man skapa ett nätverk kring delaktighet och engagemang i det lokala församlinglivet och lyfta fram idealitetens betydelse. Målsättningen är att synliggöra församlingens medlemmar som bärare av kyrkans uppdrag. Ideellt forum har bland annat tagit initiativ till en rad kortare och längre utbildningar för att stärka frivillighet och idealitet i det lokala församlinglivet. Forumet anordnar årligen även en ”idédag” där ideella, förtroendevalda och anställda medarbetare i Svenska kyrkan kan samlas för att dela goda idéer och erfarenheter utifrån målet att öka det ideella engagemanget och utveckla församlinglivet. Nätverket anordnar även nätverksträffar med mera (se vidare på www.ideelltforum.se).

För att hjälpa människor och ideella organisationer att hitta varandra finns *Volontärbyrån* som bildades 2002. Genom Volontärbyrån ges möjlighet för den som vill engagera sig ideellt att hitta uppdrag inom Svenska kyrkan. Ideellt forum bidrog tidigare med pengar till Volontärbyrån, men detta ges inte idag. Tjänsten används fortfarande av församlingar, om än inte i lika stor utsträckning som tidigare. Volontärbyrån drivs av *Forum – Idéburna organisationer med social inriktning*. Forum är en intresseorganisation för socialt inriktade ideella organisationer i Sverige som genom politisk påverkan, opinionsbildning, kunskapsutbyte och verksamhetsutveckling vill förbättra förutsättningarna för ideella organisationer och det ideella engagemanget (se vidare på www.socialforum.se samt www.volontarbyran.org).

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågor rörande ideellt arbete i Svenska kyrkan har berörts vid ett flertal kyrkomöten. Vid kyrkomötet 2007 behandlade kyrkolivsutskottet en motion (2007:43) om strukturer för de frivilligas engagemang. Motionärerna föreslog bland annat att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att föreslå ändringar i kyrkoordningen som tydliggör kyrkofolkets ansvar och möjlighet att verka inom kyrkan. Kyrkolivsutskottet föreslog i sitt betänkande Kl 2007:11 att motionen skulle avslås mot bakgrund av de insatser som redan gjordes. Utskottet framhöll även att det ideella arbetet är en församlingsangelägenhet som bör beaktas i församlingsinstruktionen.

Vid kyrkomötet 2011 behandlades två olika motioner som på olika sätt berörde ideellt arbete. Tillsyns- och uppdragsutskottet behandlade i sitt betänkande TU 2011:14 en motion (2011:9) med förslag om att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda om det ska finnas en pastoral för volontärer i församlingsinstruktionen. Utskottet framhöll i sina överväganden betydelsen av att ge goda förutsättningar för ett ideellt engagemang. Utskottet menade att det ändå inte borde införas ytterligare bestämmelser om församlingsinstruktionens innehåll och anförde följande.

Volontärskap och frivilliginsatser gäller primärt sådan verksamhet som är ett utflöde av den grundläggande uppgiften. En särskild pastoral för volontärer ser vi därför inte som nödvändig och inte heller som den bästa vägen för att åstadkomma det som vi ser som motionens intention. I det pastorala programmet för den grundläggande uppgiften finns det goda skäl att ta med frågor om hur det ideella engagemanget tas till vara och

bereds plats i församlingens arbete. Därmed kan tydliggöras att församlingens medlemmar inte har sin primära uppgift som konsumenter av viss verksamhet utan med dopet som den grundläggande vigningen har del i ansvaret för att församlingen fullgör sin grundläggande uppgift.

I enlighet med utskottets förslag beslutade kyrkomötet att avslå motionen. Den andra motionen (2011:33) behandlades av kyrkolivsutskottet i deras betänkande KI 2011:18. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utarbeta en nationell strategi för hur Svenska kyrkans församlingar ska ges stöd att utvecklas som forum för ideellt engagemang inom kyrkan och i det svenska samhället. Kyrkolivsutskottet delade motionärens uppfattning om att ideellt engagemang är en viktig del i Svenska kyrkan och en framtidsfråga. Utskottet menade att en nationell strategi var relevant för att ytterligare stärka det goda arbete som sker och föreslog därför att motionen skulle bifallas, vilket också blev kyrkomötets beslut.

Kyrkostyrelsen redovisade i sin skrivelse KsSkr 2012:2, bilaga 2, de åtgärder som gjorts med anledning av uppdraget från 2011 års kyrkomöte. Av redovisningen framgår att en förstudie genomfördes under våren 2012 där man bland annat tittat på vilket arbete som pågick för att öka det ideella engagemanget samt vilka behov av stöd som kunde skönjas. Kyrkostyrelsen konstaterade sammanfattningsvis att de behov som redovisats i förstudien anknöt till de fokusområden som styrelsen redan beslutat om för den nationella nivåns stöd, vilket gjorde att behoven således kunde hanteras inom ramen för den nationella nivåns verksamhet.

Vid kyrkomötet 2013 behandlade tillsyns- och uppdragsutskottet en motion (2013:29) vari det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med ett förslag till kyrkoordningsändring om en obligatorisk uppgift i varje församlingsinstruktion om församlingens/pastoratets frivilligarbete. Vidare föreslogs att kyrkomötet skulle besluta om att det ska finnas gemensamma riktlinjer för frivilligarbetet i Svenska kyrkan, liknande riktlinjerna för konfirmandarbetet. Tillsyns- och uppdragsutskottet som behandlade motionen i sitt betänkande TU 2013:3 framhöll att de var helt eniga med motionärerna om frivilligarbetets betydelse, men anförde sammantaget att det saknades anledning för kyrkomötet att fatta beslut om att det ska finnas gemensamma riktlinjer. Som skäl lyfte utskottet bland annat fram att det ideella engagemanget ”måste växa fram och få sin näring i det egna lokala sammanhanget”. Utskottet hänvisade även till sitt betänkande från 2011. Sammantaget föreslog utskottet att motionen skulle avslås, vilket även blev kyrkomötets beslut.

Organisationsutskottet behandlade vid kyrkomötet 2016 två motioner som rörde volontärfrågor. I den ena motionen (2016:11) föreslogs ett tillägg om betydelsen av volontärskap i inledningstexten till andra avdelningen i kyrkoordningen och i den andra motionen (2016:12) föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utarbeta ett arbetssätt med volontärkonsekvensanalys inför budgetbeslut. I enlighet med utskottets förslag beslutade kyrkomötet att avslå båda motionerna. Organisationsutskottet framhöll i sitt betänkande O 2016:2 vikten av ideellt engagemang och att kyrkan kontinuerligt arbetar för att finna och vidmakthålla former för att på bästa sätt ta till vara det engagemang som människor är beredda att bidra med i kyrkans verksamhet. Gällande förslaget om att göra ett tillägg i kyrkoordningen menade dock utskottet att ett sådant tillägg inte skulle gynna ideellt engagemang i praktiken och betonade att sådant engagemang måste växa fram i det lokala sammanhanget. Utskottet framhöll vidare att ideellt engagemang inte är betjänt av sådant som uppfattas som påbud uppifrån. Som skäl för att avslå motionen lyfte utskottet även fram läronämndens yttrande 2016:5y vari nämnden bland annat anförde följande.

Läronämnden betonar att ideellt engagemang är väsentligt. Församlingens grundläggande uppgift utförs dock inte endast i det organiserade församlingsarbetet, utan framför allt i det kristna livet i vardagen. Därför innebär en förändring i enlighet med motionens förslag en begränsning av församlingens grundläggande uppgift.

Gällande den andra motionen om obligatorisk volontärkonsekvensanalys upprepade utskottet att volontärskap inte är betjänt av sådant som kan uppfattas som påbud uppifrån. Enligt utskottet kunde det vara viktigt att i beredningsskedet reflektera över vilka konsekvenser ett beslut kan tänkas få för ideellt engagemang, men att detta inte ska formaliseras som ett obligatorium.

Senast frågan om ideellt engagemang behandlades var vid kyrkomötet 2022. Kyrkolivsutskottet behandlade då en motion (2022:16) där motionärerna föreslog dels en kommunikationsplan till stöd för präster och församlingsledare i syfte att informera om möjligheterna för volontärernas engagemang i församlingen, dels en rikstäckande utbildning för volontärer. Utskottet framhöll att motionen berörde viktiga frågor om volontärernas roll och ställning i Svenska kyrkan samt att utskottet var av uppfattningen att Svenska kyrkan kan bli bättre på att ta emot ideellt engagerade. Med hänsyn till den variation av verksamheter som förekommer i Svenska kyrkan var dock utskottets bedömning att det vore svårt med rikstäckande utbildningar. Utskottet lyfte även fram att utbildningar redan erbjuds genom Ideellt forum samt att den som önskar engagera sig ideellt kan söka efter uppdrag via Volontärbyrån.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:60.
--

Utskottet anser att frågan om ideella och idealitet är en ytterst angelägen fråga inom Svenska kyrkan och inte minst en framtidsfråga. I likhet med motionärerna anser utskottet att ideellas engagemang i kyrkans olika verksamheter handlar om mer än att minska kostnaderna och effektivisera verksamheten. Ideellt engagemang innebär ökad delaktighet och en manifestering av vår kyrkosyn. Som kyrkolivsutskottet framhåller i sitt yttrande utgörs församlingen av de döptas gemenskap och i grunden är det inte någon skillnad mellan anställd och ideell.

Det är enligt utskottets mening viktigt att Svenska kyrkan kontinuerligt arbetar för att finna och vidmakthålla formerna för att på bästa sätt ta tillvara det engagemang som människor vill bidra med i kyrkans verksamheter. Det kan handla om allt ifrån att engagera sig i den diakonala verksamheten till att sjunga i en av Svenska kyrkans många körer. I likhet med vad utskottet anfört tidigare behöver ideellt engagemang växa fram i de lokala sammanhangen. När det gäller förslaget i motion 2023:60 om att uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå ändringar i kyrkoordningen för att tydliggöra och inskräpa vikten av ideellt engagemang ser dock inte utskottet hur ett sådant förslag skulle gynna ideellt engagemang i praktiken. Utskottet anser även att det som läronämnden framhöll i sitt yttrande 2016:5y – som finns redovisat i bakgrunden – fortsatt gör sig gällande.

Svenska kyrkans samtliga nivåer behöver enligt utskottets mening fortsätta arbeta aktivt för att få fler människor att engagera sig ideellt. Ett sådant arbete främjas dock enligt utskottets uppfattning inte genom en inskräpning i kyrkoordningen utan behöver främjas på andra sätt. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion 2023:60 ska avslås.

Uppsala den 6 oktober 2023

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Fungmark, Håkan Widepalm, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Lars B Andersson, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson, Elisabeth Lindahl och Aina Nordqvist.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:60.

Elisabeth Kullenberg

Särskild mening

Jag avger särskild mening i överensstämmelse med Elisabeth Kullenbergs reservation angående motion 2023:60, till förmån för bifall av motionen.

Hanna Hesser Nordin

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets yttrande 2023:2y

Betydelsen av volontärskap

Till organisationsutskottet

Kyrkolivsutskottets yttrande över motion 2023:60, Betydelsen av volontärskap

Utskottet ställer sig positivt till det motionen föreslår. Vid en eventuell kyrkoordningsändring föreslår dock utskottet att begreppen ideell och idealitet ska användas i stället för begreppet volontärskap. Utskottet vill framhålla att församlingen utgörs av de döptas gemenskap och att det i grunden inte är någon skillnad mellan anställd och ideell. Utskottet har uppfattningen att motivet för stärka idealiteten inte ska drivas av ekonomiska orsaker utan bör motiveras av sådant som rör delaktighet och ägandeskap och ytterst vad kyrkan är.

Uppsala den 4 oktober 2023

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Ivemyr, Lena Petersson, Linda Isberg, Johannes Imberg, Nina Wahlin, Magnus Hedin, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Iris Denstedt-Stigzelius och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Kenneth Norberg, Fredrik Schandorff, Kjell Kallenberg, Xerxes Åkerfeldt, Stig Eriksson, Ingegerd Flock Andersson, Jonas Larsson, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Kristina Srbu Kjellgren.

Biskop Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2023:8

Antal ledamöter i kyrkofullmäktige

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2023:99 vari det föreslås en ändring i 3 kap. 5 § kyrkoordningen avseende antalet ledamöter i kyrkofullmäktige. Av nämnda bestämmelse framgår hur många ledamöter det som minst behöver finnas i församlingar med ett visst antal röstberättigade. Enligt förslaget i motionen ska antalet röstberättigade i församlingen justeras uppåt sett i relation till minsta antalet ledamöter i kyrkofullmäktige. I praktiken innebär förslaget att antalet ledamöter i kyrkofullmäktige kommer att kunna minska i många församlingar.

Utskottet konstaterar att många församlingar idag har svårt att tillsätta samtliga mandat i kyrkofullmäktige och att det därför är bra att frågan uppmärksammas och diskuteras. Mot bakgrund av att det kan finnas olika anledningar till att det är ett stort antal lokala enheter som har obesatta mandat, samt att frågan inte varit föremål för utredning, föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:99.

Motionens förslag

Motion 2023:99 av Suzanne Fredborg och Hanna Hesser Nordin, Antal ledamöter i kyrkofullmäktige

Kyrkomötet beslutar att 3 kap. 5 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

5 §

Kyrkofullmäktige fastställer antalet ledamöter i fullmäktige. Antalet ledamöter ska bestämmas till ett udda tal och till minst

– 15 i församlingar med högst 5 000 röstberättigade,	– 15 i församlingar med högst 10 000 röstberättigade,
– 25 i församlingar med över 5 000 till och med 20 000 röstberättigade,	– 25 i församlingar med över 10 000 till och med 30 000 röstberättigade,
– 35 i församlingar med över 20 000 röstberättigade.	– 35 i församlingar med över 30 000 röstberättigade.

Antalet ersättare ska utgöra hälften av det antal platser som varje nomineringsgrupp får i fullmäktige. Om det då uppkommer ett decimaltal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Det ska alltid utses minst två ersättare från varje nomineringsgrupp som har något mandat.

Med röstberättigad i andra stycket avses en person som uppfyller kraven för rösträtt enligt 33 kap. 2 § den 1 oktober året före valåret.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2023:99 i Kn 2023:10y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Gällande ordning

Av 3 kap. 5 § första stycket kyrkoordningen framgår att det är kyrkofullmäktige själv som bestämmer hur många ledamöter som fullmäktige ska ha. Däremot regleras i 5 § andra stycket det minsta antal ledamöter som ska finnas i relation till antalet röstberättigade. Kyrkofullmäktige ska enligt bestämmelsen fastställa antalet ledamöter till ett udda tal och till minst 15 ledamöter i församlingar med högst 5 000 röstberättigade, minst 25 ledamöter i församlingar med över 5 000 till och med 20 000 röstberättigade, samt minst 35 ledamöter i församlingar med över 20 000 röstberättigade. Det står således kyrkofullmäktige fritt att besluta att det ska väljas fler ledamöter än nämnda minimiantal. Vad som sägs om församlingar gäller även för pastorat.

Antalet ersättare ska enligt 3 kap. 5 § tredje stycket utgöra hälften av det antal platser som varje nomineringsgrupp får i fullmäktige. I händelse av ett decimaltal ska detta avrundas uppåt till närmsta högre tal. En nomineringsgrupp som fått mandat ska dock alltid ha minst två ersättare, även om gruppen enbart har ett eller två mandat i fullmäktige. Hur många ersättare det kommer finnas beror således på hur valet har fallit ut.

Av 38 kap. 62 § framgår att mandaten i kyrkofullmäktige fördelas proportionellt mellan nomineringsgrupperna på grundval av valresultatet. Vidare stadgas i 63 § att om en grupp får fler platser i kyrkofullmäktige än gruppen har anmälda kandidater på grupp- och kandidatförteckningen, blir platserna obesatta under mandatperioden.

Tidigare bestämmelser i kyrkoordningen

Bestämmelsen i 3 kap. 5 § fick sin nuvarande lydelse den 1 januari 2014 efter beslut av 2012 års kyrkomöte att bifalla de förslag till ändringar som lagts fram av kyrkostyrelsen i skrivelsen KsSkr 2012:5 Strukturfrågor. Enligt den ordning som gällde före strukturreformen hade olika minimiantal gällt för församlingars kyrkofullmäktige respektive samfällda kyrkofullmäktige. I församlingars kyrkofullmäktige gällde att det skulle vara minst 15 ledamöter vid högst 5 000 röstberättigade i församlingen, minst 19 ledamöter i församlingar med över 5 000 till och med 10 000 röstberättigade samt minst 25 ledamöter i församlingar med över 10 000 röstberättigade. I samfällda kyrkofullmäktige gällde att det skulle vara minst 15 ledamöter i samfälligheter med högst 5 000 röstberättigade, minst 25 ledamöter i samfälligheter med över 5 000 till och med 20 000 röstberättigade, minst 35 ledamöter i samfälligheter med över 20 000 till och med 40 000 röstberättigade samt minst 45 ledamöter i samfälligheter med över 40 000 röstberättigade.

Anledningen till att minimiantalet gällande antalet ledamöter i kyrkofullmäktige generellt sett justerades nedåt – särskilt i förhållande till vad som tidigare gällt för samfällda kyrkofullmäktige – motiverades bland annat utifrån att det inte längre skulle gälla någon valkretsindelning för val till kyrkofullmäktige. I förhållande till vad som tidigare gällt för fullmäktige i församlingar ökade dock minimiantalet – från 19 till 25 ledamöter – för de församlingar som har över 5 000 och till och med 10 000 röstberättigade. Någon särskild motivering till den förändringen går inte att finna i förarbetena.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Redan innan ovan nämnda ändring i kyrkoordningen trätt i kraft inkom en motion (2013:28) till kyrkomötet vari det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att följa upp hur församlingar med högst 5 000 röstberättigade kunnat tillsätta ledamöter och ersättare till kyrkofullmäktige efter valet 2013. Organisationsutskottet som behandlade motionen i sitt betänkande O 2013:6 delade motionärens uppfattning att utfall och erfarenheter av de förändrade kraven på minimiantalet fullmäktigeledamöter i församlingar och pastorat borde analyseras. Utskottet föreslog sammantaget, med anledning av motionen, att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att inom ramen för en utvärdering av 2013 års kyrkoval göra en analys och eventuellt föreslå ändringar när det gäller de förändrade kraven på minimiantalet ledamöter i kyrkofullmäktige. Kyrkomötet följde förslaget.

I samband med 2015 års kyrkomöte återrapporterade kyrkostyrelsen i sin skrivelse KsSkr 2015:2, *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014*, nämnda uppdrag. Av återrapporteringen framgår att en promemoria hade upprättats och remitterats. I promemorian konstaterades att förmågan att besätta mandat i kyrkofullmäktige efter de förändrade minimikraven inte hade visat sådana problem som motiverade att åter ändra bestämmelserna. Kyrkostyrelsen framhöll dock att det fanns skäl att följa utvecklingen i syfte att säkerställa att kyrkoordningen innehåller ändamålsenliga bestämmelser om fullmäktiges storlek.

Frågan om antalet ledamöter i kyrkofullmäktige behandlades på nytt vid kyrkomötet 2015 efter att det inkommit en motion med förslag om att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser om antalet ledamöter i kyrkofullmäktige. Organisationsutskottet behandlade motionen i sitt betänkande O 2015:4, där utskottet i sina överväganden anförde följande.

Utskottet noterar inledningsvis att det vare sig i kyrkostyrelsens skrivelse (KsSkr 2012:5) eller i Strukturutredningens slutbetänkande *Närhet och samverkan*, SKU 2011:2, gavs någon särskild motivering till förändringen avseende minimiantalet ledamöter i kyrkofullmäktige i församlingar med över 5 000 till och med 10 000 röstberättigade. Mot bakgrund av detta delar utskottet motionärernas bedömning att det är viktigt att följa utvecklingen i de församlingar som påverkades av kyrkomötesbeslutet 2012, såsom även kyrkostyrelsen redovisar i skrivelse 2015:2 *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014*. Med beaktande av detta vill utskottet ändå poängtera att ledamötsplatserna i kyrkofullmäktige kunde besättas vid kyrkovalet 2013. Utskottet gör därmed bedömningen att frågan är för tidigt väckt.

Utskottet gör också bedömningen att det är viktigt med en bred delaktighet och ett brett engagemang. Ett sätt att uppnå detta är att inte ha för små beslutande organ. Utskottet noterar också att det i större utsträckning än idag går att få fler unga som förtroendevalda och att detta

kan bidra till att besätta platserna i kyrkofullmäktige. Utskottet vill poängtera vikten av fler engagerade unga i Svenska kyrkan.

Utskottet föreslog sammanfattningsvis avslag på motionen, vilket även blev kyrkomötets beslut.

Utvärdering efter kyrkovalet 2021

I utvärderingarna efter kyrkovalet 2021 – men även under kyrkovalet – har stift och valnämnder lyft att det blir allt svårare att fylla det antal minimiplatser i kyrkofullmäktige som krävs enligt kyrkoordningen. Frågan behandlades även våren 2023 vid en indelningskonferens, med deltagare från stiftet och nationell nivå.

Efter kyrkovalet 2021 var det totalt 152 lokala enheter som hade obesatta mandat i kyrkofullmäktige. I tre av dessa enheter var antalet som kandiderade redan från början färre än det antal mandat som skulle tillsättas i kyrkofullmäktige och i två av valkretsarna/enheterna var antalet kandidater lika med antalet platser. Därtill var det 132 enheter – inkluderat de tre nämnda enheterna ovan – som efter valet hade färre antal ersättare än vad som är stadgat enligt kyrkoordningen. De flesta av dessa enheter – 69 stycken – tillhörde församlingar/pastorat där antalet mandat i kyrkofullmäktige ska vara minst 25. Bland enheter som ska ha minst 15 mandat var det 60 enheter som hade ersättarbrist, medan motsvarande siffra var fyra för enheter med minst 35 mandat i kyrkofullmäktige.

Av de 132 enheterna med ersättarbrist har kyrkofullmäktige i 26 av dessa beslutat om ett högre antal mandat än det minimiantal som anges i kyrkoordningen, varav 23 är enheter med högst 5 000 röstberättigade.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:99.

Som framgår av bakgrundsbeskrivningen finns det ett stort antal lokala enheter som efter kyrkovalet 2021 har obesatta mandat i kyrkofullmäktige. Mot bakgrund av att ett stort antal enheter har ersättarbrist kan därtill förutspås att antalet obesatta mandat kommer att öka allteftersom mandatperioden fortlöper. I likhet med vad motionärerna anför anser utskottet att det är problematiskt med obesatta mandat i kyrkofullmäktige och att det därför är viktigt att frågan lyfts och diskuteras. Samtidigt noterar utskottet det som framgår ovan i bakgrundsbeskrivningen om att ett antal av de enheter som har ersättarbrist har beslutat om ett högre antal mandat än det minimiantal som anges i kyrkoordningen.

Även om utskottet anser att det är problematiskt att många lokala enheter har obesatta mandat i kyrkofullmäktige, är utskottets uppfattning att problematiken inte enbart handlar om den reglering som finns i kyrkoordningen om minsta antalet ledamöter utan att det även finns anledning att fundera på sambandet mellan antalet namn på nomineringsgruppernas valsedlar och antalet obesatta mandat. Kyrkoordningen reglerar inte hur många namn som minst måste finnas på en valsedel, utan detta är upp till nomineringsgrupperna själva att bestämma. Vid få namn på en valsedel ökar risken för att en nomineringsgrupp inte har möjlighet att tillsätta ett mandat som tillfallit gruppen. Problembilden är således enligt utskottets uppfattning möjligen mer komplex än vad som ges uttryck för i motionen. Som kyrkorättsnämnden påpekat har inte heller den föreslagna ändringen i kyrkoordningen varit föremål för någon utredning, vilket även utskottet ser som en brist. I sammanhanget konstaterar utskottet att det exempelvis saknas uppgifter i motionen om skälen för

varför antalet röstberättigade föreslås justeras från 5 000 röstberättigade till just 10 000 röstberättigade vad gäller kyrkofullmäktige som ska ha minst 15 ledamöter.

Som nämnts ovan anser utskottet att frågan om obesatta mandat är viktig att uppmärksamma då det är ett problem när platser till Svenska kyrkans beslutande organ står tomma. Vad som ytterst är anledningen till att det finns obesatta mandat i ett stort antal lokala enheter, samt hur problemet på ett ändamålsenligt sätt bör åtgärdas, är dock något som enligt utskottets uppfattning inte kan besvaras utan att frågan varit föremål för utredning. I sammanhanget noterar utskottet att kyrkostyrelsen i sin skrivelse KsSkr 2023:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2026 planerar att under 2024 tillsätta en utredning om kyrkans demokrati för att ta fram faktaunderlag inom några större strukturella inomkyrkliga områden.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser utskottet att motion 2023:99 ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2023

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Robert Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sebastian Ekeröth Clausson, Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Lars B Andersson, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson och Elisabeth Lindahl.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:99.

Elisabeth Kullenberg

Särskild mening

Jag avger särskild mening i överensstämmelse med Elisabeth Kullenbergs reservation angående motion 2023:99, till förmån för bifall av motionen.

Hanna Hesser Nordin

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:10y

Antal ledamöter i kyrkofullmäktige

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2023:99 Antal ledamöter i kyrkofullmäktige

I motion 2023:99 konstateras bland annat följande. Kyrkomötet 2012 ändrade gränserna för minsta antalet ledamöter i kyrkofullmäktige. Av kyrkomötets beslut framgår att man ska följa utvecklingen av de nya antalen. För många församlingar och pastorat innebar ändringen 2012 en avsevärd ökning av antalet ledamöter från minst 25 till minst 35 ledamöter. Följden har blivit att det på många håll visat sig vara svårt att få fram ett tillräckligt stort antal namn till kyrkofullmäktigelistan. Vidare medför det förhållandet att ledamöter och ersättare avflyttar, avlider eller avsäger sig sin plats att vakanser uppstår, då inte tillräckligt många namn funnits med på listan från början. Mot bakgrund av detta föreslås kyrkomötet besluta att 3 kap. 5 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

5 §

Kyrkofullmäktige fastställer antalet ledamöter i fullmäktige. Antalet ledamöter ska bestämmas till ett udda tal och till minst

– 15 i församlingar med högst 5 000 röstberättigade,	– 15 i församlingar med högst 10 000 röstberättigade,
– 25 i församlingar med över 5 000 till och med 20 000 röstberättigade,	– 25 i församlingar med över 10 000 till och med 30 000 röstberättigade,
– 35 i församlingar med över 20 000 röstberättigade.	– 35 i församlingar med över 30 000 röstberättigade.

Antalet ersättare ska utgöra hälften av det antal platser som varje nomineringsgrupp får i fullmäktige. Om det då uppkommer ett decimaltal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Det ska alltid utses minst två ersättare från varje nomineringsgrupp som har något mandat.

Med röstberättigad i andra stycket avses en person som uppfyller kraven för rösträtt enligt 33 kap. 2 § den 1 oktober året före valåret.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

I sitt yttrande 2018:2y gjorde kyrkorättsnämnden följande påpekanden om vad som ur formell synvinkel behöver gälla när beslut om ändringar i kyrkoordningen ska fattas.

Det finns en reguljär uppställning av förslag till ändringar i kyrkoordningen. I en ingress anges alla ändringsförslag. Därefter följer kyrkoordningstexten med de stycken där ändringar föreslås skriven i två spalter och med direkta ändringar skrivna med kursiv. Slutligen finns en

avslutning där tid för ikraftträdande och eventuella införandebestämmelser i övrigt anges. En standardiserad uppställning av detta slag bidrar till att skapa klarhet om ett förslags och ett besluts innehåll. Även om detta blir av större betydelse vid mer omfattande ändringar är det av värde att alltid följa samma mall.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att beslutsförslaget i den aktuella motionen inte fullt ut följer ovannämnda mall och att det saknas uppgift om behovet av övergångsbestämmelser, vilket kyrkorättsnämnden ser som en brist.

Kyrkorättsnämnden har tidigare konstaterat att ändringar i kyrkoordningen som inte är rent triviala men rör frågor av principiell betydelse behöver beredas på ett sådant sätt att olika konsekvenser blir väl belysta, se kyrkorättsnämndens yttranden 2018:2y och 2021:4y. Det är inte givet på förhand vad detta ska betyda i fråga om ett visst förslag. Med rent triviala ändringar avses primärt rättelser och liknande som inte innebär någon egentlig saklig förändring. Ändringar av principiell betydelse är regelmässigt föremål för utredning och därtill en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att det i motion 2023:99 framlagda förslaget inte har varit föremål för utredning och en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför. Detta ser kyrkorättsnämnden som en brist.

Kyrkorättsnämnden konstaterar vidare följande. Enligt 3 kap. 7 § kyrkoordningen ska ledamöter och ersättare väljas för fyra år räknat från och med den 1 januari året efter valåret. Innevarande mandatperiod sträcker sig från 2022 till och med 2025. Om kyrkofullmäktige beslutar att antalet ledamöter ska ändras, ska beslutet för att gälla ha anmälts till stiftsstyrelsen senast den 1 mars under valåret i enlighet med 3 kap. 6 § kyrkoordningen. Kyrkorättsnämnden anser att ett beslut om ändrade krav på antal ledamöter och ersättare i kyrkofullmäktige med hänvisning till ovannämnda bestämmelser inte bör införas och träda i kraft mitt under pågående mandatperiod, på det sätt som motionen föreslår. Det skulle medföra att frågan om behovet av ändringar under innevarande mandatperiod väcks hos församlingar och pastorat samt att de församlingar och pastorat som enligt motionens förslag skulle klara sig med färre ledamöter och ersättare i sina kyrkofullmäktige kanske skulle vilseledas att tro att förändringar kan beslutas och införas så snart en ny kyrkoordningsbestämmelse träder i kraft. Om en ändring lik den motionen föreslår ska genomföras bör tidpunkten för ikraftträdandet anpassas till kommande kyrkoval. Detta innebär att sittande kyrkofullmäktige i enlighet med 3 kap. 6 § kyrkoordningen behöver kunna fatta beslut om ändrat antal ledamöter (och ersättare) samt anmäla beslutet till stiftsstyrelsen senast den 1 mars under valåret (2025). Valet behöver därefter förrättas utifrån det nya fastställda antalet ledamöter och ersättare. Detta kan kyrkomötet möjliggöra exempelvis genom att komplettera motionens förslag och kyrkomötets beslut med övergångsbestämmelser som möjliggör nämnda förfarande.

Utöver dessa påpekanden har kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 31 augusti 2023

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

O 2023:8
Bilaga 1

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Margareta Andersson, Mattias Benke, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2023:9

Kyrkoavgiftens användning på lokal nivå

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:64 som berör kyrkoavgiftens användning på lokal nivå. I motionen föreslås kyrkostyrelsen få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som dels förtydligar församlingens uppgift och kyrkoavgiftens koppling till densamma, dels klargör upp till vilken nivå kyrkoavgiften får användas som direktbidrag till insamlingsändamål.

Utskottet anser att frågan om hur kyrkoavgiften ska användas är en fråga som församlingarna själva ska ha mandat att bestämma över och att eventuella tveksamheter rörande hur avgiften används får hanteras av stiftet inom ramen för stiftens främjande och tillsyn. Utskottet föreslår därför att motion 2023:64 avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:64, punkt 1,
2. avslå motion 2023:64, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2023:64 av Jonas Noréus, Kyrkoavgiftens användning på lokal nivå

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som

1. förtydligar församlingens uppgift och kyrkoavgiftens koppling till densamma,
2. klargör upp till vilken nivå kyrkoavgiften får användas som direktbidrag till insamlingsändamål.

Bakgrund

Gällande bestämmelser

Av 2 kap. 1 § första stycket kyrkoordningen framgår att församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Vidare framgår det av andra stycket att församlingen har ansvar för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen samt att det finns särskilda bestämmelser om skyldigheten att tillhandahålla dop, konfirmation, vigsel och begravningsgudstjänst. Sistnämnda stycke tydliggör att en lokaliseringsprincip gäller i Svenska kyrkan. Principen knyter an till vistelsebegreppet, vilket betyder att församlingen

inom sitt territorium ansvarar för den kyrkliga verksamheten för *alla* som vistas inom församlingens gränser, tillfälligt eller under en längre tid.

Oaktat lokaliseringsprincipen får församlingen, enligt tredje stycket, lämna bidrag till internationell diakoni och mission. Då församlingen är en del av den världsvida kyrkan har det bedömts rimligt att församlingen också bör ha möjlighet att bidra till angelägen verksamhet utanför landets gräns genom en uttrycklig reglering om detta i kyrkoordningen. Formuleringen ”lämna bidrag till” innebär dock en viss begränsning sett till vad församlingen får göra. Församlingen får exempelvis inte sända ut hjälp- arbetare eller egna missionärer som avlönas med utdebiterade medel – då detta är en uppgift för Svenska kyrkans nationella nivå – utan endast lämna ekonomiska bidrag till sådan verksamhet. Av ett avgörande från överklagandenämnden från 2006 framgår att det är möjligt för en församling att ge bidrag inte endast till Svenska kyrkans internationella verksamhet, utan även till andra organisationer som bedriver internationell diakoni och mission (se ÖN 2006/3).

Avslutningsvis framgår det av 2 kap. 1 § fjärde stycket att församlingen ska anställa och avlöna den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för församlingens verksamhet. För församlingar som samverkar i ett pastorat är det pastoratet som fullgör de uppgifter som anges i tredje och fjärde stycket i och med pastoratets ekonomiska ansvar för alla församlingens uppgifter.

I inledningstexten till andra avdelningen i kyrkoordningen anges att ”[s]yftet med församlingens grundläggande uppgift är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Allt annat som församlingen utför är stöd för och en konsekvens av denna grundläggande uppgift.”

Kyrkoordningens reglering av den grundläggande uppgiften är identisk med vad som anges i 4 § andra stycket lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan. Av Centralstyrelsens skrivelse inför relationsändringen framgår att det inte finns några hinder för Svenska kyrkan att inomkyrkligt ytterligare precisera eller exemplifiera den grundläggande uppgiften. Så har dock inte skett, främst med motiveringen att det knappast går att göra en uppräknning av alla församlingens angelägenheter som kan göra anspråk på att vara fullständig och heltäckande. I skrivelsen lyfts även fram att mer preciserade angelägenheter kan behöva beskrivas på olika sätt allt eftersom samhället och Svenska kyrkans arbetsformer utvecklas, medan de grundläggande uppgifterna får förutsättas vara mer beständiga över tid. Beskrivningen av församlingens uppgifter ska således ses som en sammanfattning av det som församlingen ska ägna sig åt (se CsSkr 1999:3 s. 2–70).

Finansiering av den grundläggande uppgiften

Alla Svenska kyrkans medlemmar som har en beskattningsbar inkomst i Sverige betalar kyrkoavgift. Skyldigheten framgår av 7 och 8 §§ lagen om Svenska kyrkan, där det bland annat stadgas att den som tillhör Svenska kyrkan ska betala lokal och regional kyrkoavgift samt att det är församlingen som beslutar om den lokala kyrkoavgiften. Sistnämnda betyder att det är kyrkofullmäktige som bestämmer hur stor kyrkoavgift som ska tas ut i församlingen/pastoratet. Kyrkoavgiften ska alltid bestämmas till ett procenttal av den kyrkotillhöriges beskattningsbara inkomst. De närmare bestämmelserna om hur avgiftsuppbörden ska ske framgår av lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund och lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annans menighets utdebitering av skatt, m.m.

Ytterligare bestämmelser om kyrkoavgift finns i 42 kap. 2–6 §§ kyrkoordningen. I inledningstexten till 42 kap. kyrkoordningen anges att ”[d]et är ett gemensamt ansvar

för alla som tillhör Svenska kyrkan att efter sin förmåga bidra till de ekonomiska förutsättningarna för kyrkans verksamhet.” I den kyrkolag som gällde till och med år 1999 fanns en så kallad kompetensregel som angav vad de kyrkokommunalt utdebiterade skattemedlen fick användas till. Regeln innebar att skattemedlen inte fick användas för verksamhet som bedömdes ligga utanför det som beskrevs som ”främjande av kyrkans gudstjänstliv och undervisning samt diakoni och evangelisation.” Även avgränsningen mellan församlingens och den borgerliga kommunens kompetens klargjordes. Kyrkoordningen innehåller ingen uttrycklig kompetensreglering som stadgar vad kyrkoavgiften får användas till. Av förarbetena till kyrkoordningen framgår emellertid att bestämningen i kyrkoordningen av församlingens uppgifter är avsedd att fungera som en kompetensreglering i den meningen att församlingen inte får använda sina avgiftsmedel för andra än de angivna uppgifterna (CsSkr 1999:3 s. 2–336).

I 47 kap. kyrkoordningen finns närmare bestämmelser om budgetens innehåll och om budgetprocessen. Av 1 § framgår att målsättningen för den ekonomiska förvaltningen är god ekonomisk hushållning i verksamheten och att församlingen/pastoratet ska ha en ekonomisk ställning som utgör en betryggande buffert för ekonomiska påfrestningar. Enligt 47 kap. 4 § andra stycket ska budgeten innehålla en plan för verksamheten och ekonomin under budgetåret samt uppgift om kyrkoavgiften. Kravet på en verksamhetsplan markerar att det är kyrkofullmäktige som ytterst avgör mål och inriktning för de olika verksamhetsgrenarna och som ytterst bestämmer hur de ekonomiska resurserna ska fördelas. Av 57 kap. 5 § framgår att det för varje församling ska finnas en församlingsinstruktion – eller om flera församlingar bildar ett pastorat en gemensam församlingsinstruktion – och vad den ska innehålla. Budgeten måste således utformas enligt det som gäller enligt den fastställda församlingsinstruktionen.

När det gäller möjligheten för en församling att ge bidrag till internationell diakoni och mission framgår det av 47 kap. 10 § att en församling – som alternativ till direktbidrag – kan göra ideella placeringar hos organ som i sin tur lånar ut pengar med samma syfte. Om en församling placerar medel ideellt ska detta enligt nämnda bestämmelse redovisas särskilt i balansräkningen.

Det är möjligt att komplettera kyrkoavgiften med annan typ av finansiering av den grundläggande uppgiften. Det är alltså inte arten av finansiering som avgör om en verksamhet är en del av den grundläggande uppgiften utan verksamheten i sig.

Överklagandenämndens avgörande 2022/2

Överklagandenämnden har i ett ärende från 2022 prövat frågan om vad som rymms inom församlingens grundläggande uppgift och om användande av medel från kyrkoavgiften (ÖN 2022/2). I det aktuella fallet hade kyrkofullmäktige i ett pastorat beslutat att bevilja ett tilläggsanslag till budget 2021 om 2,7 miljoner kronor för återställning av gravar. En begäran om beslutsprövning ingavs till domkapitlet, vari den klagande yrkade att domkapitlet skulle upphäva kyrkofullmäktiges beslut som vederbörande menade stod i strid med 2 kap. 1 § kyrkoordningen. Domkapitlet konstaterade i sina överväganden att kyrkogårdar i allmänhet huvudsakligen torde förknippas med begravningsverksamheten – som finansieras med begravningsavgiften – men att det kan vara motiverat att finansiera vissa kostnader på kyrkogårdar med kyrkoavgiften om inte kostnaden bedöms kunna regleras på annat sätt. Domkapitlet ansåg således sammantaget att det aktuella beslutet inte stred mot 2 kap. 1 § kyrkoordningen.

Beslutet överklagades till överklagandenämnden som i sitt avgörande pekade på att det inte finns en uppräkningslista i kyrkoordningen av alla församlingens angelägenheter som kan göra anspråk på att vara fullständig eller heltäckande. Vidare framhölls att detta får anses naturligt med tanke på att vad som inryms i den grundläggande

uppgiften kan förändras och utvecklas över tid. Överklagandenämnden konstaterade vidare att gränsdragningen mellan vad som ingår i församlingens grundläggande uppgift och vad som ska anses vara hänförligt till begravningsverksamheten inte är alldeles klar. Nämnden pekade bland annat på att det inte fanns skäl att ifrågasätta pastoratets uppgifter om att det bland annat förekom friluftsgudstjänster i miljön på kyrkogårdarna – verksamhet hänförlig till församlingens grundläggande uppgift och därmed möjlig att finansiera med kyrkoavgiften. Sammanfattningsvis anförde nämnden att "[o]klarheten i regleringen medför att församlingarna får tillerkännas en viss marginal för sina bedömningar. Beslutet kan mot den bakgrunden inte anses strida mot 2 kap. 1 § kyrkoordningen."

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har ett flertal gånger behandlat motioner som på olika sätt berört portalparagrafen i 2 kap. 1 § om församlingens grundläggande uppgift. Samtliga motioner har avslagits. Bland annat behandlade organisationsutskottet år 2013 i sitt betänkande O 2013:3 fyra motioner vari det föreslogs att kyrkomötet skulle besluta om att införa förklaringar av varje del av församlingens grundläggande uppgift i kyrkoordningen. Utskottet konstaterade – i likhet med läronämnden (Ln 2013:4y) – att kyrkoordningens reglering av den grundläggande uppgiften medvetet är utformad för att ge tolkningsutrymme för lokal och regional tillämpning. Enligt utskottet riskerade den föreslagna detaljerade beskrivningen av de olika aspekterna av den grundläggande uppgiften att omöjliggöra mångfalden av lokala gestaltningar, vilket innebar att den stod i strid med regleringens syfte och funktion. Utskottet hänvisade även till kyrkorättsutskottets yttrande (2013:4y) vari utskottet påpekat att det är viktigt att det tydligt framgår även av kyrkoordningen att den grundläggande uppgiften är en sammanhållen uppgift med fyra aspekter på kyrkans liv och uppdrag och att det inte går – varken praktiskt eller teoretiskt – att dra några skarpa gränser mellan dessa. Senast frågan behandlades var vid kyrkomötet 2022 då organisationsutskottet i sitt betänkande O 2022:7 behandlade motion 2022:3 vari det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till omformulering av 2 kap. 1 § kyrkoordningen i förhållande till begreppet mission. Två liknande motioner hade även behandlats vid kyrkomötet 2018 (se O 2018:4). Organisationsutskottet som i sitt betänkande 2022:7 föreslog avslag på motionen framförde bland annat att en ändring av portalparagrafen 2 kap. 1 § kyrkoordningen kräver ett omfattande läroarbete och hänvisade till vad läronämnden anført i sitt yttrande (2022:4y) om att församlingens grundläggande uppgift är en. För en mer utförlig redovisning av de ärenden i kyrkomötet där frågan om portalparagrafen tidigare berörts hänvisas till organisationsutskottets betänkande O 2018:4.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:64.

I likhet med vad utskottet anført i tidigare yttranden som rört förslag till ändringar i 2 kap. 1 § kyrkoordningen om församlingens grundläggande uppgift, bör varsamhet iaktas vad gäller justeringar i nämnda portalparagraf. Bestämmelsen beskriver vad som är församlingens uppgift – vilket församlingen har att följa. Hur de respektive uppgifterna närmare ska genomföras avgör dock församlingen själv eller gemensamt om flera församlingar bildar ett pastorat. Utskottet anser att det mandat som församlingarna har att inom ramen för budgetarbetet bestämma hur kyrkoavgiften ska användas

för att uppfylla församlingens uppgifter är väl avvägd, inte minst utifrån ett demokratiskt perspektiv. Om det finns tveksamheter rörande storleken på någon församlings direktbidrag till insamlingsändamål är detta vidare en fråga som bör hanteras av stiftet inom ramen för dess främjande och tillsyn. Sammantaget anser utskottet således inte att det finns behov av något förtydligande i kyrkoordningen på det sätt som motionären gör gällande, varför utskottet föreslår att motion 2023:64 ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2023

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Robert Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sebastian Ekeröth Clausson, Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Lars B Andersson, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson och Elisabeth Lindahl.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2023:10

Mötestider för beslutande organ

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2023:32 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att förorda att möten inom Svenska kyrkans förtroendemannaorgan huvudsakligen förläggs utanför kontorstider. Utskottet, som menar att dessa frågor med fördel löses lokalt och att det inte är en fråga som den nationella nivån kan eller ska agera i, föreslår avslag på motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:32.

Motionens förslag

Motion 2023:32 av Margaretha Herthelius och Olov Lindquist, Mötestider för beslutande organ

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att förorda att möten inom Svenska kyrkans förtroendemannaorgan huvudsakligen förläggs utanför kontorstider, så att även yrkesverksamma får möjlighet att delta i den demokratiska processen fullt ut inom Svenska kyrkan.

Bakgrund

Gällande bestämmelser

Med förtroendevalda i kyrkoordningens mening avses enligt 33 kap. 1 § kyrkoordningen, de personer som vid kyrkliga val har utsetts till ledamöter, ersättare och ordförande i beslutande och verkställande organ inom Svenska kyrkan.

Beslutande organ på lokal nivå är kyrkofullmäktige, interimisdelegerade, församlingsdelegerade i samfälligheten Gotlands kyrkor och begravningsdelegerade i begravningsamfälligheten i Göteborg, på regional nivå stiftsfullmäktige och på den nationella nivån kyrkomötet. För samtliga dessa organ är det uttryckligt reglerat i kyrkoordningen eller andra Svenska kyrkans bestämmelser att organen själva bestämmer när ordinarie sammanträden ska hållas. Kyrkomötets presidium beslutar efter samråd med kyrkostyrelsen och företrädare för nomineringsgrupperna om tid, plats och lokaler för kyrkomötets sammanträden (1 kap. 3 § kyrkomötets beslut [1999:3] om arbetsordning för kyrkomötet).

Verkställande organ är på lokal nivå kyrkoråd, församlingsråd, valnämnd, interimisstyrelse, Domkyrkorådet i Lund och tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 §,

på regional nivå stiftsstyrelse och av stiftsfullmäktige valda nämnder och på den nationella nivån kyrkostyrelsen. För de verkställande organen är det uttryckligt reglerat i kyrkoordningen att organen själva bestämmer när ordinarie sammanträden ska hållas. För domkyrkorådet i Lund finns inga bestämmelser om när sammanträden ska hållas vilket torde vara liktydigt med att rådet själva bestämmer tiderna.

Ledighet för kyrkliga förtroendeuppdrag

Enligt kyrkolagen (1992:300) som gällde fram till den 31 december 1999 hade förtroendevalda rätt till den ledighet från sina anställningar som krävdes för uppdragen (12 kap. 10 § kyrkolagen). Begreppet förtroendevalda hade dock i kyrkolagen en definition som skiljde sig från den som gäller enligt kyrkoordningen. Med förtroendevalda enligt kyrkolagen avsågs enligt 12 kap. 1 § valda ledamöter och ersättare i kyrkofullmäktige, församlingsdelegerade, kyrkorådet och övriga nämnder samt beredningar. Med förtroendevald avsågs också revisorer och revisorsersättare, ordföranden och vice ordförande i kyrkostämman, samt kyrkoherden eller någon annan präst om denne hade utsetts till ordförande eller vice ordförande i kyrkorådet.

Genom överenskommelsen mellan kyrkan och staten inför relationsändringen fick kyrkligt förtroendevalda under en övergångstid om tio år fortsatt rätt till ledighet för sina uppdrag. I 8 § lagen (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan finns en numera obsolet bestämmelse som anger att ledamöter och ersättare i beslutande församlingar hos Svenska kyrkans organisatoriska delar samt ledamöter och ersättare i kyrkomötet till och med den 31 december 2009 har rätt till den ledighet från sina anställningar som behövs för uppdragen. Detsamma gäller de personer som ingår i styrelse eller motsvarande organ inom Svenska kyrkan.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:32.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt, inte minst för att få in fler yrkesverksamma och studerande i kyrkans beslutande och verkställande organ, att möten med förtroendemannanorganen förläggs så att så många som möjligt kan delta. Enligt utskottet, som delar den uppfattning som framförs i motionssvaret från De Ungas Kyrkomöte, innebär detta dock inte alltid och överallt att det är just kontorstider som måste undvikas då många kan arbeta både helger och kvällar.

I de fall problem uppstår löses dessa med fördel lokalt där man kan föra en dialog kring vilka tider som passar bäst just för det aktuella organet. Utskottet menar vidare att detta inte är, och inte heller bör vara, en fråga som den nationella nivån kan eller ska agera i såsom föreslås i motion 2023:32. Därför föreslår utskottet att motionen avslås.

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Robert Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sebastian Ekeröth Clausson, Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Lars B Andersson, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson och Elisabeth Lindahl.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:32.

Olov Lindquist

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2023:11

Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprovsnämnd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprovsnämnd. Organisationsutskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprovsnämnd till handlingarna.

Bakgrund

Svenska kyrkans valprovsnämnd är enligt 10 kap. 9 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att pröva överklaganden av val. Valprovsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen, vilket innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur nämnden hanterar enskilda ärenden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av valprovsnämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen. Någon granskning av hur valprovsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I 4 kap. 7 § tredje stycket kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om arbetsordning för kyrkomötet anges att organisationsutskottet bereder till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans valprovsnämnd.

Nämndens verksamhetsberättelse

Valprovsnämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad på att avgöra inkomna ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt samt att detta ska ske utan onödigt dröjsmål. Särskilt när det gäller beslut som föregår ett val och har betydelse för detta är det viktigt att besluten fattas snabbt så att eventuella ändringar av de överklagade besluten kan verkställas.

Under året har fyra ärenden registrerats hos Valprovsnämnden. Förutom verksamhetsberättelsen för 2021 rörde det sig om inbjudningar att lämna synpunkter på promemoriorna *Kyrkostyrelsens mandat att tillhandahålla administrativa tjänster* (VN 2022-1), *Handläggningsregler i domkapitlen m.m.* (VN 2022-3) och *Domkyrkan som katedral – identitet och uppdrag* (VN 2022-4). Nämnden tillstyrkte vissa förslag som rörde nämndens verksamhet i promemorian *Handläggningsregler i domkapitlen m.m.* När det gäller de två övriga promemoriorna avstod nämnden från att yttra sig.

Anledningen till det var att promemoriorna inte innehöll några förslag som rörde nämndens verksamhet.

Valprövningsnämnden har redan tidigare år noterat att antalet överklagade beslut har minskat något, särskilt i samband med val. Den bedömningen anses kvarstå även under år 2022, som inte var ett valår.

Valprövningsnämnden har inte några förslag eller synpunkter att föra fram när det gäller ett eventuellt behov av översyn av bland annat bestämmelserna i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd till handlingarna.

Avsikten med verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Valprövningsnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att utföra sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har inte heller utskottet att värdera hur nämndens verksamhet bedrivs. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån verksamhetsberättelsen. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Uppsala den 4 oktober 2023

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sebastian Ekeröth Clausson, Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Fungmark, Håkan Widepalm, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson och Elisabeth Lindahl.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.